

ΠΕΛΕΚΑΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

Ὡσπερ Πελεκάν, τετρωμένος τὴν πλευ-
ράν σου, Λόγε, σοὺς θανόντας παῖδας ἐ-
ζώωσας, ἐπιστόξας ζωτικούς αὐτοῖς κρουνούς.
Ἐκ τὸν ὄρθρο τοῦ Μ. Σαββάτου.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΑΤΙΚΑ

		σελ.
Σαράντου Παυλέα	Μέλισσες (ποίημα)	1
Αρ. Προβελέγγιου	Ἀπόλλων σαυροκτόνος (ποίημα)	2
Παναγῆ Λεκατσᾶ	Ἡ προχριστιανικὴ Ἀνάληψη	3

ΑΝΑΜΕΣΑ ΟΥΡΑΝΟΥ ΚΑΙ ΓΗΣ

Ν. Καζαντζάκη	Στὴ γῆς τὸν οὐρανὸ ζωσμένοι	5
Πυθαγόρα Δρουσιώτη	Ζωγραφιές (ποίημα)	5
Τόμας Βῶν	Ὁ δρόμος τῶν παιδιῶν τοῦ Φωτός	5
Γε. Γκ. Χόλλαντ	Ἡ σκάλα ἡ τρανή (στίχοι)	5

Ἡ ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ ΛΕΥΚΟΥ ΛΩΤΟΥ

Ἀγλ. Ζάννου	Ὁ Λευκὸς Λωτὸς	6
Ἀγλ. Ζάννου	Εἰσαγωγή στὴ "Μπαγκαβάντ Γκιτά"	8
	Ἀπὸ τὴ "Μπαγκαβάντ Γκιτά":	
	Ἡ αἰωνιότητα τῆς φυχῆς (στίχοι)	10
Ἀγλ. Ζάννου	Εἰσαγωγή στὸ "Φῶς τῆς Ἀσίας"	11
"Ἐντουίν Ἄρνολντ	Ὅμοιο αἶμα, ὁμοια δάκρυα (στίχοι)	12
Ἀγλ. Ζάννου	Εἰσαγωγή στὴ "Φωνὴ τῆς σιγῆς"	13
	Ἀπὸ τὴ "Φωνὴ τῆς σιγῆς":	
	Σπεῖρε σπόρους ἐκλεχτούς	13

ΣΙΓΗ

Αἰμιλίας Ἰβου	Σταθμὸς (ποίημα)	14
Δημήτρη Θεοδορίδη	Συνείδηση (ποίημα)	15
Δημήτρη Θεοδορίδη	Ρωτοῦν τ ἀστέρια (ποίημα)	15
Ουίλλιαμ Μπάρετ	Ἡ σιγὴ, τοῦ λόγου ἡ ρίζα	16

ΜΥΣΤΙΚΙΣΜΟΣ

Ντ. Η. Ούσπένσκυ	Τὸ μυστικιστικὸ βίωμα στὴν ποίηση τῶν σουφί	16
------------------	--	----

Γιοχάννες Ἐνχαρτ	{	Σκέψεις Εὐχαριστῶ (ποίημα)	19
Γιάν Ρούσμπρουκ			
Δημήτρη Θεοδορίδη			

ΓΙΟΓΚΑ

Μίρτσα Ἐλιάντ	Γιόγκα καὶ φυχανάλυση	20
Σβामी Βιβεκάναντα	Τὸ ἰδανικὸ μιᾶς παγκόσμιας θρησκείας	21

Ἡ συνέχεια τῶν περιεχομένων στὴ μέσα σελίδα τοῦ πίσω ἐξώφυλλου

ΠΕΛΕΚΑΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

ΧΑΡ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ 26 (ΙΣΟΓΕΙΟΝ) ΑΘΗΝΑΙ

Διευθύνεται υπό Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς

Ἐπεύθυνος Συντάξεως Ἄγλ. Ζάννου, Χαρ. Τρικούπη 26

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου Ν. Παναγόπουλος, Ἄγ. Κωνσταντίνου 14

Διανέμεται Δωρεάν — Ἐκδίδεται ἀνά τριμηνίαν

Ἄριθ. Δελτίου 27 Καλοκαίρι 1965

Ὀκτ. - Ἰούν. Κάθε Τρίτη καὶ Παρασκευή ὁμίλιες ἀπὸ τὶς 8 μ. μ. Τὰ γραφεῖα ἀνοιχτὰ 7-9 μ. μ.

Στὶς καλοκαιριάτικες διακοπὲς τὰ γραφεῖα τῆς Θ. ΕΝ. θὰ εἶναι ἀνοιχτὰ κάθε Τρίτη 8-9 μ. μ.

Μέλισσες διαλεχτὲς εἶν' ὅλου τοῦ κόσμου οἱ στοχαστὲς κ' οἱ λογοτέχνες πού φῶς ἀγναντεύοντας πρὸ πραγματικὸ ξανοίγουνε τὸ μυστικὸ λουλούδιμα τῆς πρὸ φωτεινῆς ἀνοιξῆς τῶν ψυχῶν μας καὶ τρυγᾶνε τ' ἀνθόμελι γιὰ νὰ τὸ μετουσιώσουνε σὲ ὀλόξανθο καλοκαιριάτικο μέλι σοφίας κι ὁμορφιάς.

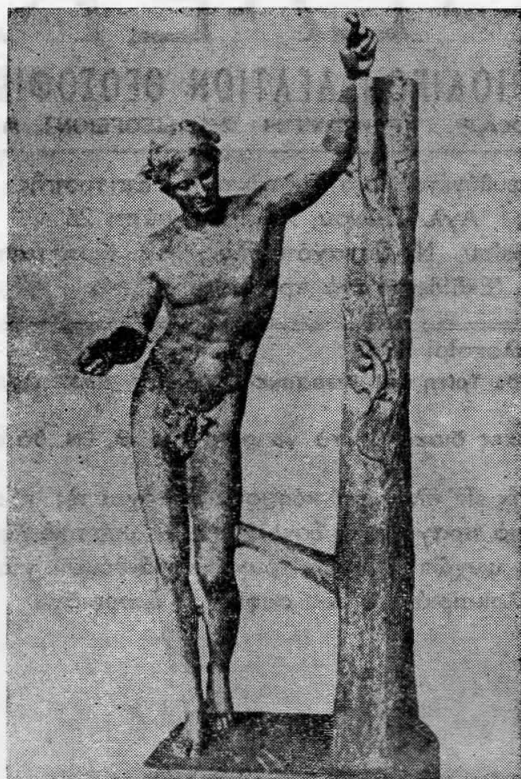
Κ Α Λ Ο Κ Α Ι Ρ Ι Α Τ Ι Κ Α

Α' ΜΕΛΙΣΣΕΣ

Θά μᾶς ἐρωτήσῃ κάποτε τῶν Οὐρανῶν ὁ Κύριος
πού 'ναι τὸ μέλι πού συναΐξατε, ἄνθρωποι,
ἐσεῖς ὁμορφές μου μέλισσες,
ἀπ' ὅλα τ' ἀνθία τῆς χαρᾶς, τὰ λούλουδα τῆς λύπης;
Τί θ' ἀπαντήσουμε σάν ἔτσι μᾶς ἐξετάσουν;
Γιατί μοιάζουμε τίς μέλισσες
πού ἀφήνουν τὴν κυψέλη τους
γιὰ ν' ἀγναντεύουν τὸ φῶς πρὸ πραγματικὸ,
ξανθότατο καθὼς εἶναι ἡ ἐξοχή ξανθὴ μετὰ τὸ θερισμό
καὶ τὰ πουλιά σταχομαζώνουν,
πρὸ φαντασμαγορικὸ ὅπου μέσα του ὅλες οἱ μουσικὲς
τῆς υποδοχῆς παίζουν.

Ὅταν κατεβαίνομε τὴν κλίμακα τοῦ Θανάτου,
κλίμακα Ζωῆς ἀνεβαίνομε.

Σαράντος Παυλέας

Πραξιτέλη
ΑΠΟΛΛΩΝ ΣΑΥΡΟΚΤΟΝΟΣ
μαρμάρινδὸ ἀντίγραφο χαλκίνου ἀγάλματος

Β' ΑΠΟΛΛΩΝ ΣΑΥΡΟΚΤΟΝΟΣ

Φωτιά καί λάβρα' μεσημέρι.
 Ἡ πλάσις βυθισμένη
σ' ὄνειρατα σπαίρνει.
Καί τό ζεστό τ' ἀγέρι,
 σάν νά νυστάξῃ,
 μόλις ἀναταράξει
 τά ναρκωμένα φύλλα,
 σάν νά τρέχῃ ἀνατριχίλα.
Καί τό νεράκι πού κυλά,
βαθειά στό ρέμα, σιγαλά,
θαρεῖς στόν ὑπνο του παραμιλά.

"Ομορφο ἄγορῆ θαυμαστό
στέκετ' ἐκεῖ μέσα στή λάβρα
καί ρίχνει μάτι γελαστό
στή λιοχάρη τή σαύρα,
τή σαύρα τοῦ μεσημεριοῦ
πού σέργεται στά πόδια τοῦ ἄγοριοῦ,
τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ φωτοδότου,
πού ἔχει τή σαύρα σύμβολό του.

Αὐτή τή θαυμαστή σκηνή
πού τήν μεσημβρινή
τήν ὠρα συμβολίζει
μέ τήν ἐξωτική σιγή της
καί μέ τήν λάβρα πού ὑπνοτίζει,
αὐτήν πού ο θεῖος της τεχνίτης
τόσο βαθειά τήν ἔχει νοιώσει
καί τήν παράστησε μέ χάρι τόση
καί τήν σεβάστηκ' ο καταλυτής ο Χρόνος,
ποιός βέβηλος ἔχει τολμήσει,
ποιός ἄμυστος νά τήν βαπτίσῃ
'Απόλλων Σαυροκτόνος;

1928

Ἀριστομένης Προβελέγγιος

Γ' ΤΟ ΠΡΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΘΕΙΟ ΔΡΑΜΑ

συνέχεια ἀπό τό προηγούμενο Δελτίο

δ' Ἡ ΠΡΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΝΑΛΗΨΗ

Τό θριαμβικό ἀνέβασμα τοῦ ἀναστημένου Θεοῦ στόν οὐρανό, ἡ Ἀνάληψη, κρατεῖ σημαντική θέση στό χριστιανισμό καί πα-
ρακινᾷ τήν ἀναζήτησή του στό προχριστιανικό Θεῖο Δράμα. Ὑστε-
ρα ἀπό τόν Ἄδη ο χαναναῖος Βάαλ ανεβαίνει ξανά στήν κορφή
τοῦ βουνοῦ Ζαφών, πού στέκει ὁ θρόνος τῆς δόξας του καί πού
κατά τήν κοσμολογική σημασία τοῦ Βουνοῦ στίς σημιτικές θρη-
σκεῖες σημαίνει τά οὐράνια. Οἱ πιστοί τοῦ Ἄδωνι στή Βύβλο
"εἰς ἡέρα πέμπουσι" τό θεό τους ὕστερα ἀπό τήν ἀνάστασή του.
Αὐτό σημαίνει πώς στοιχεῖο τοῦ Ἄδωνιακοῦ θεοῦ δράματος εἶ-
ταν στή σημιτική πατρίδα του ἡ ἀνάληψη τοῦ πρωταγωνιστῆ του.
Κατά τή μαρτυρία τοῦ χριστιανοῦ Ἰππόλυτου καί ο Ἄττις ὕστε-
ρα ἀπό τήν ἀνάστασή του ανεβαίνει στά οὐράνια.

Στά μινωικά χαράγματα ὁ κρητικός θεός παρουσιάζεται νά
κατεβαίνει ἀπό τόν οὐρανό, ὅπου βέβαια ανεβαίνει ὕστερα ἀπό

τὴν ἀνάστασίν του. Στὰ ἀνάγλυφα τοῦ "Θρόνου" τοῦ Ἀπόλλωνα στίς Ἀμύκλες, πού στή βάση τοῦ ἀγάλματός του εἶναι ὁ τάφος τοῦ θνήσκοντος θεοῦ Ἰακίνθου, εἰκονίζεται μιὰ πομπή γονιμικῶν θεοτήτων πού ανεβάζουν τόν Ἰακίνθο στόν οὐρανό μαζί μέ τήν Πολύβοια, ἀδερφή του κατά τό μῦθο του καί σίγουρα γυναίκα του γιά τήν ἀρχαία λατρεία. Ἡ παράσταση ἀνακρατεῖ τήν ἀρχαία ἄνοδο τοῦ θεοῦ καί τῆς συντρόφισσάς του θεᾶς στούς οὐρανούς ὑστερα ἀπό τήν ἀνάστασίν του. Ὄταν ὁ Διόνυσος ανεβάζει τή Σεμέλη ἀπό τήν Ἄδη, ἀνεβαίνει μαζί της στούς οὐρανούς ("ὁ δέ ἀνακράζων ἐξ Αἴδου τήν μητέρα αὐτοῦ καί προσαγορεύσας αὐτήν Θυώνην μετ' αὐτῆς εἰς οὐρανόν ἀνῆλθεν") κ' ἐνα ἀπό τά στυλοπινάκια τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνα στήν Κύζικο εἰκόνιζε τόν "Διόνυσον τήν μητέρα αὐτοῦ εἰς οὐρανόν ἀνάγοντα προηγουμένου Ἑρμοῦ. Σατύρων δέ καί Σειληνῶν μετ' αὐτοῦ λαμπάδων προπεπόντων αὐτούς". Ἐδῶθε ξηγιέται ἡ ἀντίστροχη περιπέτεια μέ τήν κρητική θεοθύφη τοῦ Ἀριάδνης: Στή Νάξο, ἐνα ἀπό τά κέντρα τῆς λατρείας του, ἀνεβαίνει μέ τήν Ἀριάδνη σ' ἐνα βουνό καί χάνεται ἀπό κεῖ μαζί της.

Ὅλα τοῦτα μαρτυροῦν τήν Ἀνάληψη στοιχεῖο τῶν θείων Δραμάτων. Ὁ θνήσκων ὁμως θεός εἶναι χ θ ό ν ι ο ς, κ' ἔτσι τό ἀνάβασμά του εἶναι ὑστερότερο στοιχεῖο. Εἶναι μιὰ ψυχολογική ἀνάγκη τῶν λατρευτῶν νά κορυφώσουν τό θρίαμβο τοῦ "παθόντος" σωτήρα θεοῦ μέ τό πέρασμά του στό χῶρο τῆς οὐράνιας ἀθανασίας. Τό αἶτημα πραγματώνεται ὅταν ἰδρύνεται τό οὐράνιο Πάνθεο ἡ ὅπου ὁ θνήσκων θεός ταυτίζεται μέ κάποιο θεό τῆς βροχῆς, πού φυσική του περιοχὴ εἶναι τά οὐράνια νέφη. Ἡ ἀρχική ὁμως παράσταση καί σκάλα ὑστερα τοῦ θεοῦ ἀπό τή γῆ στόν οὐρανό εἰκάζω πῶς εἶναι τό Βουνό, ὅπως μαρτυρεῖ τό χαναανικό Θεῖο Δράμα.

Τό Βουνό εἶναι στ' ἀλήθεια ὁ "θρόνος" τῆς Μητέρας θεᾶς καί θρόνος ἔτσι καί τοῦ ἀρσενικοῦ της παρῆδρου. Τό ξαναθρόνιασμα τοῦτο τοῦ ἀναστημένου θεοῦ δίπλα στήν ἄλλοτινὴ μάνα του κ' ὑστερα γυναίκα του ἔχει τό πραγματικό του ἀντίστοιχο στόν "ἐνθρονισμό" τοῦ βασιλιᾶ ὑστερα ἀπό τήν ἀνανέωση τῆς βασιλείας (καί στή Στέφη γενικά) δίπλα στή βασίλισσα, ἐνσάρκωση τῆς Μεγάλης θεᾶς του. Ἡ κορφή, ἀπό τήν ἄλλη, τοῦ Βουνοῦ συνορνεύει ἢ ταυτίζεται μέ τά οὐράνια. Ἔτσι ξηγιέται καί τό στοιχεῖο πῶς ὁ θεός ἀνεβαίνει στούς οὐρανούς μαζί μέ τή Μεγάλη θεά, ὅπως μαρτυριέται γιά τό Διόνυσο καί τόν Ἰακίνθο κ' εἰκάζεται γιά τόν Ἄδωνι καί τόν Ἄττι. Στήν παράσταση τούτη πρέπει νά ἔχει τή ρίζα της ἡ διόλου νεοπλαστη (γιατί ἀνῆκει στούς Γνωστικούς) ἰδέα πού ἀνέβηκε σέ δόγμα τῶν Καθολικῶν γιά μιάν ολόσωμη ἀνάληψη τῆς θεοτόκου.

(τέλος)

Παναγῆς Λεκατσᾶς

(Ἀναδημοσιεύεται ἀπό τήν ἔφημερίδα Ἐλευθερία τῆς 3 Μαΐου 1964)

ΑΝΑΜΕΣΑ ΟΥΡΑΝΟΥ ΚΑΙ ΓΗΣ

Α' ΣΤΗ ΓΗΣ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟ ΖΩΣΜΕΝΟΙ

Θάμα, ἄδερφοί, ἡ ζωὴ κι ὁ θάνατος· καί θάμα
νά οδεύουμε στή γῆς τόν οὐρανό ζωσμένοι.

Ν. Καζαντζάκης. 'Από τήν τραγωδίαν Κωνσταντίνος ὁ Παλαιολόγος"
(βλ. "Θέατρο" τόμ. Β'. Τραγωδίες μέ βυζαντινά θέματα)

Β' ΖΩΓΡΑΦΙΕΣ

Στό μαβί κάμπο τῆς θάλασσας
οἱ λευκές παπαρούνες τῶν κυμάτων
κεντοῦν τόν πέπλο τῆς αἰωνιότητος.

'Απ' τό ξεχειλισμένο δισκοπότηρο τοῦ γῆλιου
τό αἷμα τοῦ Ξυρίου βάφει
τά σκαλοπάτια τοῦ Ναοῦ τῆς δύσης.

Κι ἡ ἀνήσυχη σκέψη - ἀγριοπεριστέρα -
καταμεσίς ουρανοῦ καί γῆς
ἀναστοχάζεται τό δρόμο πού τῆς μένει
καί τρομάζει.

Πυθαγόρας Δρουσιώτης

Γ' Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ

Νά ἔχεις τήν καρδιά σου στόν παράδεισο καί τά χέρια σου
στή γῆ. Ν' ανεβαίνεις ψηλά σέ ευσέβεια καί νά κατεβαίνεις χα -
μηλά σ' ἐλεημοσύνη, γιατί τέτοια εἶναι ἡ φύση τοῦ Φωτός κι αὐ -
τός ὁ δρόμος τῶν Παιδιῶν του.

Τόμας Βών (Thomas Vaughan, 1622-1666), ἄγγλος μυστικός
'Από τό "Anima magica abscondita" (Κρυφή μαγική ψυχή)
Μετάφραση Δημήτρη Θεοδωρίδη

Δ' Η ΣΚΑΛΑ Η ΤΡΑΝΗ

Δέ φτάνεται ὁ παράδεισος μέ πῆδημα μονάχο.
Πρέπει νά χτίσουμε τή σκάλα τήν τρανή γιά ν' ἀνεβοῦμε
ἀπό τά χαμηλά τῆς γῆς στους θολωτούς τοὺς οὐρανοὺς
καί στήν κορφή νά φτάσουμε κυκλωτικά.

Τζοσία Γκίλπερτ Χόλλαντ (Josiah Gilbert Holland, 1819-1881).
ἄμερικανός ποιητής καί πεζογράφος. 'Από τό Gr. Latin
Ἀπόδοση Δημήτρη Θεοδωρίδη

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ ΛΕΥΚΟΥ ΛΩΤΟΥ

Γιόρτασε καί φέτος ἡ Θεοσοφική Ἐνωση τήν παγκόσμια θεοσοφική γιορτή τοῦ Λευκοῦ Λωτοῦ, τήν ἐπέτειο τῷ θανάτῳ τῆς Μπλαβάτσκυ, μέ ομιλία καί μέ διάβασμα περικοπῶν ἀπό τά τρία ἀγαπημένα της βιβλία, ἀπό τή "Μπαγκαβάντ Γκιτά", ἀπό τό "Φῶς τῆς Ἀσίας" καί ἀπό τή "Φωνή τῆς σιγῆς". Ἡ ἀδ. Διαχειρ. Ἀγλ. Ζάννου μίλησε γιά τό ἔργο τῆς Μπλαβάτσκυ, γιά τό Λευκό Λωτό καί γι αὐτά τά τρία διαμάντια τοῦ ἔσωτερισμοῦ καί τῆς τέχνης τοῦ λόγου. Ἀπό τή "Μπαγκαβάντ Γκιτά" διάβασε ἡ ἀδ. Εὐὴ Ορνσταϊν, ἀπό τό "Φῶς τῆς Ἀσίας" ὁ ἀδ. Νίκος Παναγόπουλος, ἀπό τή "Φωνή τῆς σιγῆς" ἡ ἀδ. Τερέζα Σειραδάκη.

Ἀημοσιεύουμε παρακάτω ὅλο τό πρόγραμμα τῆς γιορτῆς.

Α' Ο ΛΕΥΚΟΣ ΛΩΤΟΣ

Γιορτάζομε καί πάλι, σήμερα τή γιορτή τοῦ Λευκοῦ Λωτοῦ. Ἡ 8 Μαΐου εἶναι ἡ μέρα πού ἀφιερῶθηκε στή μνήμη τῆς ιδρύτριας τῆς νεώτερης Θεοσοφικῆς Κίνησης, τῆς ρωσίδας Ἐλένας Πετροβνας Μπλαβάτσκυ. Εἶναι ἡ μέρα πού ἀφιερῶθηκε στή μνήμη τῆς ψυχῆς ἐκείνης πού πρόσφερε ὅλη τή γήινη ζωή της γιά νά διαδώσει τίς θεοσοφικές ιδέες στόν κόσμο. Γιατί ἤξερε πῶς οἱ ιδέες τῆς Παγκόσμιας Ἀδελφότητος, τῆς Ἀγάπης, τῆς ἀπέραντης Ἐλευθερίας καί Νομοτέλειας συνάμα - ὡπως εἶναι ὁ Νόμος τοῦ Κάμα, τῆς Μετενσάρκωσης, τῆς Ἐξέλιξης - μποροῦν νά δώσουν τήν ἁρμονία, τό φῶς καί τή χαρά στήν ἀνθρωπότητα. Στήν ἀνθρωπότητα πούναί σήμερα βυθισμένη στό σκοτάδι τῆς ἀγνοίας καί τοῦ πόνου.

Ἡ Ἐλένα Μπλαβάτσκυ ἀφιέρωσε τή ζωή της στό σκοπό αὐτό. Πόνεσε γιά τόν πόνο τοῦ ἀνθρώπου, ἔνωσε ὡς τά τρία βάρθρα τοῦ εἶναι της τό ἀπέραντο βογγητό πού διαπερνᾷ ὅλη τήν Οἰκουμένη. Γιατί; Γιατί τόση ἀπελπισία, τόσος ὀδυρμός; Ποιός θά μπορέσει νά λύσει τό ἀπέραντο μυστήριο τῆς ζωῆς; Ποιό εἶναι τό κλειδί του; Οἱ θεησκεῖες, τά ἀρχαῖα μυστήρια, οἱ φιλοσοφίες, οἱ ἐπιστῆμες προσπαθοῦν νά δώσουν μιά ἐξήγηση πνευματική καί διανοητική καί ἡ κάθε μιά τό ἐξηγεῖ μέ τό δικό της τρόπο. Κάθε μιά δίνει τό δικό της φῶς. Μά τό φῶς αὐτό, πού λίγοι διαλεχτοί ἀνθρώποι τό ἀντικρύσανε καί μέσ στό πέρασμα τῶν αἰώνων τό δώσανε στόν κόσμο, θαμπώθηκε, σκεπάστηκε κάτω ἀπ' τήν ἀγνοία, τόν δογματισμό, τή μισαλλοδοξία.

Ἡ Μπλαβάτσκυ δόθηκε στήν ὑπηρεσία τῆς Λευκῆς Ἀδελφότητος, πού σκοπός της εἶναι νά ξανανάψει τό μισοσβυσμένο φῶς, νά ξαναζωντανέψει τίς χαμένες ἀλήθειες καί νά τίς δώσει καί πάλι στήν ἀνθρωπότητα. Καί ἡ Λευκή Ἀδελφότητα διάλεξε τήν Ἐλένα Πετροβνα Μπλαβάτσκυ γιά τό τεράστιο αὐτό ἔργο. Μέ τή βοήθεια τοῦ Διδα-

σκάλου της, όπως είπε η Ίδια, έγραφε τά υπέρ, α βιβλία της, τήν "Αποκαλυμμένη Ίσιδα" τή "Μυστική Διδασκαλία", τό "Μοντέρνο Πανάριον", τό "Κλειδί τής Θεοσοφίας", τό "Ζτή χώρα τών γαλάζιων βουνών", τίσ "Εφιαλτικές ιστορίες", και μετάφρασε από αρχαία ινδικά κείμενα τή "Φωνή τής Σιγής", "Ολη η ζωη της ήταν ένας αδιάκοπος αγώνας μέ έξωτερικά και εσωτερικά εμπόδια, γιατί πάντα όταν οι δυνάμεις του Φωτός θέλουν κάτι καινούργιο και μεγάλο να δώσουνε στον κόσμο, όλες οι αντίθετες δυνάμεις του σκοταδιού, τής αντίδρασης, τής αδράνειας, τίσ αντίστρατεύονται.

Η Μπλαβάτσκι το 1873 ταξίδεψε στην Αμερική, γνώρισε τον συνταγματάρχη Όλκοτ, και στο 1875 ίδρυσαν τή Θεοσοφική Έταιρία.

Η έδρα τής Θεοσοφικής Έταιρίας έγινε στις Ίνδιες, στο Άντυαρ.

Τότε άρχισε η Μπλαβάτσκι τήν καθεαυτό θεοσοφική της δράση. Έργαζόταν αδιάκοπα ολη μέρα ως τή βαθιά νύχτα. Έπειτα από εννιά χρόνια η υγεία της άρχισε να κλονίζεται και ξαναγύρισε στην Ευρώπη. Αλλά κ εκεί εξακολούθησε να εργάζεται έντατικά κ αδιάκοπα. Τέλος τό σωμα της δέν άνθεξε και στις 8 Μαΐου του 1891 στο Λονδίνο, σε ηλικία εξήντα χρονών, η ψυχή της έφυγε για τίσ υπερκόσμιες σφαίρες.

Η ψυχή ποτέ δέν πεθαίνει. Ζει για πάντα μέσ άπ' τους αιώνες, έρχεται, φεύγει, ξανάρχεται και πάλι πάνω στή γη, όπου εκεί θα πάρει τό μεγάλο μάθημα, τό μάθημα τής πείρας. Και τό μάθημα αυτό θα μετουσιώσει τήν πείρα σε φυκικές υπεργήινες δυνάμεις, στο πνευματικό τό βίωμα. Και τό αληθινό πνευματικό βίωμα είναι η ένωση μέ τό Πάν, μέ τήν Αλήθεια, μ αυτό που οϊθησκεϊες άποκαλοϋνε Ουράνιο Πατέρα ή Θεό.

Κ η γιορτή του Λευκού Λωτου, που γιορτάζεται τή μέρα που έφυγε η Μπλαβάτσκι, σά μνημόσυνο για τήν ψυχή αυτή, λέγεται γιορτή τής ψυχής. Γιορτή για τό θρίαμβο τής ψυχής, για τή νίκη τής ψυχής, που νικώντας τό θάνατο, αντλώντας τήν πείρα τής αδρής ύλης, ανεβαίνει ολα και πιο ψηλά στους πνευματικούς ορίζοντες.

Ο Λωτός είναι η Παγκόσμια Ψυχή που ρίχνει τους σπόρους της- τίσ θεϊκές τίσ Σπίδες- μέσα στο βούρκο, μέσα στή βαριά γήινη ατμόσφαιρα. Εκεί θα παλαίψει μέ τή λάσπη του γήινου αισθησιακού κόσμου, κ έπειτα θ άνεβει και πάλι μέσ άπ τά νερά, μέσ άπ τον κόσμο τής επιθυμίας και τών συναισθημάτων, στον αέρα, στον νοητικό τον κόσμο, για να φτάσει πιο κοντά στον ήλιο, στο πνευματικό τό φως.

Ο Λευκός Λωτός συμβολίζει τήν άσπιλη ψυχή, που όσο κι άν χωθεϊ μέσα στο βούρκο δέν λερώνεται σι αλήθεια και μιά μέρα θ άνθίσει και θ ανοίξει και πάλι τά ολόλευκα τά πέταλά της. Τήν ώρα που ο άνθρωπος είναι βουτηγμένος μέσ στα λασπόνερα, μέσα στα πάθη του, άς σκύψει να κοιτάξει βαθιά στο είναι του κί άς οραματιστεϊ τους σπόρους του λωτου που κρύβουν τά ολόλευκα μπουμπούκια. Τά μπουμπούκια που προσμένουνε ν άνθίσουν. Και

θάρξει κάποτε ἡ μέρα πού θ' ἀντίσυνε στ' ἀλήθεια πάνω στό κεφάλι τοῦ Μύστη. Αυτό συμβολίζει τοῦ Μύστη ὁ χιλιοπέταλος λωτός. Καί τότε ἡ ψυχὴ ἔχει φτάσει στήν ἀληθινή ἀποθέωσή της, στόν τελικό της προορισμό.

Ἄγλ. Ζάννου

Β' ΤΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΙΟΡΤΗΣ

α' ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΜΠΑΓΚΑΒΑΝΤ ΓΚΙΤΑ

Σύμφωνα μέ τήν ἐπιθυμία τῆς Μπλαβάτσκι στή γιορτή αὐτή διαβάζονται ἀποσπάσματα ἀπό τή "Μπαγκαβάντ Γκιτά", ἀπό τό "Φῶς τῆς Ἀσίας" κι ἀπό τή "Φωνή τῆς σιγῆς".

Ἡ Μπαγκαβάντ Γκιτά, τό Θεϊκό Τραγούδι, εἶναι ἓνα ἀνεξάρτητο ἐπεισόδιο τῆς Μαχαμπαράτας, μά γράφτηκε μεταγενέστερα. Ἡ παράδοση λέγει πώς ο βραχμάνος προφήτης καί μύστης Βιάσα ἦταν κι ὁ συγγραφέας τῆς Μαχαμπαράτας, κι ὁ Βαλμίκι τῆς Ραμαγιάνας, πού εἶναι τά δύο μεγάλα ἐπικά ποιήματα τῶν Ἰνδῶν. Τό κύριο θέμα τῆς Μαχαμπαράτας εἶναι ἓνας θρυλικός θεόπνευστος πόλεμος ανάμεσα στίς δύο μεγάλες οικογένειες, πού ἡ μιά ἦταν Ἡλιογέννητη κι ἡ ἄλλη, Σεληνογέννητη, δηλαδή εἶχαν τήν καταγωγή τους ἡ μιά (οἱ Παντού ἢ Παντάβας) στόν Ἡλιο κι ἡ ἄλλη (οἱ Κουρού ἢ Κουράβας) στή Σελήνη. Στόν μεγάλο αὐτό πόλεμο τελικά νίκησε ἡ Ἡλιογέννητη δυναστεία.

Τή Μπαγκαβάντ Γκιτά, αὐτό τό ἀριστούργημα τῆς Ἰνδικῆς πνευματικότητας, ἄν καί γράφτηκε αργότερα, τήν ἐνωσαν μέ τή Μαχαμπαράτα κι ἔγινε ἓνα σαι τά ἐπεισόδιά της. Κάτω ἀπό τήν ἀλληγορία καί τό μῦθο κρύβει βαθύτατα ἠθικά καί φιλοσοφικά διδάγματα. Θεωρεῖται καί σάν μιά σύντομη περίληψη τῶν Βεδῶν, πού εἶναι τά πιό παλιά ιερὰ βιβλία τῆς Ἰνδίας. Σάν τίς Βέδες διαιρεῖται κι αὐτή σέ τρία μέρη. Τό πρώτο (τά ἔξη πρῶτα κεφάλαια) ἀσχολεῖται μέ τήν πρακτική ἀρετή, τό δεύτερο (τά ἔξη ἀόλουθα κεφάλαια) μέ τή θεωρητική ἀρετή καί τό τρίτο (τά ἔξη τελευταῖα κεφάλαια) μέ τήν ἀθανασία.

Τό κυριότερο πρόσωπο τῆς Μπαγκαβάντ Γκιτά εἶναι ὁ Κρίσνα, πού θεωρεῖται ἀπ' τοὺς Ἰνδοὺς Βραχμάνους πώς εἶναι ἡ ὄγδοη καί πληρέστερη ἐνσάρκωση τοῦ Βισνού. Ὁ Βισνού, ὁ συντηρητής, εἶναι ἡ δεύτερη θεότητα τῆς Ἰνδικῆς Τριάδας. Οἱ ἄλλες δύο εἶναι ὁ Πρᾶχμας, ὁ δημιουργός, κι ὁ Σίβας, ὁ καταλυτής. Πιπροηγούμενη ἐνσάρκωση τοῦ Βισνού, ἡ ἑβδομη, ἦταν ὁ Ράμα, πού ἀναφέρεται στή Ραμαγιάνα.

Στήν ἀρχή τῆς "Μπαγκαβάντ Γκιτά" βλέπομε τόν ἐξόριστο πολεμιστή βασιλιά τῆς Ἡλιακῆς δυναστείας τόν Ἀρτζούνα νά βασανίζεται ἀπ' ἀμφιβολίες ἄν πρέπει νά πολεμήσει, ἄν πρέπει νά σκοτώσει. Ὅλο τό ἔργο εἶναι οἱ πρακτικές ἠθικές καί πνευματικές διδασκαλίες πού δίνει ὁ Κρίσνα στόν μαθητή του Ἀρτζούνα. Πρῶτα τοῦ ἐξηγεῖ πώς ὁ νόμος τοῦ ἑατρίγια, τοῦ πολεμιστῆ, εἶναι ὁ ἱερός ὁ πόλεμος, ὅταν τό χρέος τῆς φυλῆς τό προστάζει, καί πώς τήν ψυχὴ δέν μπορεῖ κανεὶς ποτέ νά τή σκοτώσει. Ὁ Κρίσνα εἶναι

ὁ ἀρματηλάτης τοῦ Ἀρτζούνα κι αὐτός τόν ὀδηγεῖ στή μάχη.

Πολλοί αποροῦν διαβάζοντας τό ἔργο αὐτό πῶς εἶναι δυνατό ἕνας μύστης θεός νά συμβουλευεῖ τόν πόλεμο καί τό φόνο. Μά τότε καταλαβαίνομε σάν διαβάσουμε τί γράφει στόν πρόλογο τῆς ἀγγλικῆς μετάφρασης ἡ "Ἄννη Μπέζαντ, ἡ πρόεδρος τῆς Θεοσοφικῆς Ἐταιρίας ἀπ τό 1907 ὡς τόν θάνατό της τό 1933. Τελειώνει μέ τά ἀκόλουθα λόγια: "Αὐτή εἶναι ἡ φανερή διδασκαλία τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ βιβλίου, μιά φορά ὅμως πού συμβολικές εἶναι ὅλες οἱ πράξεις ἐνός Ἀβατάρ (Ἀβατάρ σημαίνει κατάβαση, ἐνσάρκωση ἐνός θεοῦ ἢ μεγάλου Μύστη), ἐμεῖς μπορούμε νά περάσουμε ἀπ τά ἐξωτερικά υλικά ἐπίπεδα στά ἐσωτερικά, στά πνευματικά. Τότε στή μάχη τῆς Κουρουξέτρας θά διακρίνομε τό πεδίο τῆς μάχης τῆς ψυχῆς καί στούς γιούς τοῦ Δρυταράστρα τούς ἐχθρούς πού συναντᾶ ἡ ψυχή στό δρόμο τῆς προόδου της. Στόν Ἀρτζούνα θά διακρίνομε τήν ψυχή πού πολεμᾷ καί στόν Κρίσνα τό λόγο τῆς ψυχῆς¹. "Ἔτσι οἱ διδασκαλίες πού γίνονται στό ἀρχαῖο ἐκεῖνο πεδίο μάχης γίνονται γιά ὅλες τίς ἐποχές ὀδηγός γιά τήν ψυχή πού ποθεῖ τήν ἀπολύτρωση, ὀδηγός πού τή μαθαίνει νά παίρνει τό στενό κι ἀγκαθερό μονοπάτι πού πάει στήν εἰρήνη. Αὐτά τά θεϊκά μαθήματα γίνονται γιά ὅλες τίς ψυχές σ' Ἀνατολή καί Δύση, γιατί ἕνα καί μοναδικό εἶναι τό μονοπάτι κι ἄς ἔχει πολλά ονόματα, κι ὅλες οἱ ψυχές τόν ἴδιο, δρόμο ἀκολουθοῦνε κι ἄς μὴν ξέρουν τίς περισσότερες φορές πῶς ὅλες εἶναι μιά Μονάδα."

Αὐτά γράφει ἡ Μπέζαντ. Ἔρρεμε κι ἀπό ἄλλα κείμενα πῶς οἱ γιοί τοῦ Ἥλιου πίστευαν στόν υπέρτατο Θεό, πού σύμβολό Του εἶναι ὁ Ἥλιος μέ ὅλες τίς δημιουργικές Του κι ἀνώτερες ἐκδηλώσεις. Λάτρευαν τό Πνεῦμα, τό " Ἱερόν Πῦρ", κ ἐξασκοῦσαν, τή Λευκή Μαγεία. Οἱ γιοί τῆς Σελήνης λάτρευαν τίς πρωτόγονες, ἐκρηκτικές, μή συνειδητές δυνάμεις τῆς Γῆς κ ἐξασκοῦσαν τή Μαύρη Μαγεία. Οἱ πρῶτοι ἦταν ἀπόγονοι τῆς Ἀρείας λευκῆς φυλῆς, οἱ δεῦτεροι τῆς αὐτόχθονης, τῆς μελανῆς φυλῆς. Κι ὁ Γκάντι ἔβρισκε ἀποκρουστική τήν καθιερωμένη ἐξωτερική ἐρμηνεία τῆς προτροπῆς τοῦ Κρίσνα νά κάνει τό χρέος τοῦ ξατρίγια ὁ Ἀρτζούνα καί νά σκοτώσει. Καί εἶπε πῶς εἶναι ἀλληγορία, καί πῶς τό πεδίο τῆς μάχης εἶναι ἡ ψυχή, κι ὁ Ἀρτζούνα οἱ ἀνώτερες τάσεις τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου πού ἀγωνίζονται ἐνάντια στό κακό.

Τῆ μετάφραση στά ἐλληνικά τοῦ πρόλογου τῆς Μπέζαντ, καθῶς καί τίς τόσο ἐξαιρετικές μεταφράσεις σέ ζωντανή δημοτική καί τῶν τριῶν βιβλίων πού ἀναφέραμε, της "Μπαγκαβάντ Γκιτά", τοῦ "Φωτός τῆς Ἀσίας", τῆς "Φωνῆς τῆς σιγῆς", τίς χρωστᾶμε στόν ἀξέχαστο καί πολυαγαπημένο μας ἀδελφό Τίμο Βρατσάνο. Μέ τή βαθειά του ἀγάπη καί τήν ακουραστή ἐργατικότητα του ἔδωσε σ' ὅλους τούς στοχαστικούς Ἕλληνες τήν τόσο μεγάλη πνευματική χαρά νά μπορούμε νά διαβάσουμε στή γλῶσσα μας τά τρία αὐτά ἀθάνατα ἔργα.

Γιά τήν αἰώνια ἀφθαρσία τῆς ψυχῆς μιλᾷ τό ἀπόσπασμα τῆς Μπαγκαβάντ Γκιτά πού θά διαβάσει ἡ αἰ. Ἐὐρ. Ορνσταϊν.

Ἀγλ. Ζάννου

1. Τό ἄρμα πού ἀρματηλάτης του εἶναι ὁ Κρίσνα, μας θυμίζει τό ἄρμα τοῦ "Φαίδρου" του Πλάτωνα καί τῆς Κάθα Ουπανίσαντ (βλ. τ. 19 σ. 27, 3

Β° Η ΑΙΩΝΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Τί σε κάνουν νά λυπᾶσαι δέν ἀξίζουμε τή λύπη
καί πολλά σοφά λές λόγια, μά δέ θλίβουντ οί σοφοί
οὔτε γι αὐτούς πού πεθαίνουν οὔτε γιά τούς ζωντανούς.
Ἐποχή μιά δέν ἐστάθη κού νά μὴν εἶμαστ ἑμεῖς,
γώ καί σύ καί ὄλοι τοῦτοι, οί ραγιαδες κι ἀρχηγοί,
οὔτε θάρθει καμιά μέρα οπού νά μὴ μᾶς ευρεῖ
πάντα εἶμαστε καί πάντα ὄλοι θάμαστε αἰώνια.
Ὅπως τοῦτο μας τό σῶμα παίρνει τόσες ἡλικίες,
παιδική, νεανική, γερογτική,
ἔτσι μέ τό θάνατό του ἡ ψυχὴ ἄλλο σῶμα παίρνει
καί γι αὐτό γέννηση, τάφος, δέν ταράζουν τό σοφό.
Κρυό, ζέστη, χαρά, λύπη, ὄλα τους περνοῦν καί πᾶνε
γι αὐτό μὴ στενοχωριέσαι, μιά κ αἰώνια δέν εἶναι.
Ἔτσι ὅποιος δέν τόν νοιάζει κι ὄλ' αὐτά ἴδια τά βλέπει,
τά καλὰ καί τά κακά, νάν ἀθάνατος τοῦ πρέπει.
Ἡ ματαιότητα δέν εἶν' ἀλήθεια
μά κ' ἡ ἀλήθεια δέν εἶναι μάταιη,
κι οὔτ' αὐτό πού δέν ὑπάρχει
υπαρκτό μπορεῖ νά γίνει.
Ἔτσι λέν αὐτοί πού ξέρουν
κ' ἔχουν καί τά δύο ἐξετάσει.
Γνώριζε ὅτι ἐκεῖνος πού δικός του εἶν' ὁ κόσμος
εἶναι ἀφθαρτος καί ὅτι τ' ἀφθαρτο ποτέ κανεῖς
δέ μπορεῖ πιά νά τό φθεῖρει.
Ἐῖπαν οί σοφοί φθαρτά εἶν' τὰ σώματα καί μόνο
ἡ ψυχὴ τους εἶναι ἀφθαρτὴ κι ἀμέτρητη
πού ἀνθρώπου νοῦς δέ νοιωθεῖ
γιατί αὐτὴ εἶν' ἀπεριόριστῃ.
Φθαρτά σώματα λοιπόν σῆκω ἀπάνω καί πολέμα,
μιά κ' ὁ νόμος τοῦ ξατρίγια τό προστάζει.
Καί ἐκεῖνος πού νομίζει πῶς σκοτώνει ἡ ψυχὴ,
καί ὁ ἄλλος πού πιστεύει πῶς σκοτώνεται κι αὐτὴ,
κ' οί δύο τίποτα δέν ξέρουν
γιατ' ἡ ἀφθαρτὴ ψυχὴ οὔτε φθεῖρετ' οὔτε φθεῖρει.
Δέ γεννιέται, δέν πεθαίνει, οὔτε καί ξαναγεννιέται,
μιά καί δέ γεννήθηκε ποτέ.
Ἐῖν' ἀγέννητῃ κι ἀρχαία καί παντοτινὴ κ' αἰώνια,
κι οὔτε ποτέ λιγοστεύει, οὔτε καί μπορεῖ ν' ἀλλάξει,
οὔτε ἂν σκοτωθῇ τό σῶμα χάνεται κι αὐτὴ μαζί του.

Ἀπό τή "Μπαγκαβάντ Γκιτά" (κεφ. Β' ἐδ. 11-19)
Μετάφραση Τίμου Βρατσάνου

γ' ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ "ΦΩΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ"

"Όπως γράφει ο αδελφός μας Τίμος Βρατσάνος στην εισαγωγή του: "Τό "Φως τής Ασίας" είναι ένα υπέροχο ποίημα πού μᾶς λέγει τή ζωή καί τή διδασκαλία τοῦ Σιντάρτα Γκαουτάμα Βουδά με τρόπο ἀφθαστο σ' ομορφιά, τέχνη καί πληρότητα. Οι εἰκόνες καί οι παρομοιώσεις του σοῦ θυμίζουν Όμηρο καί οι ιδέες του εἶν' ἔτσι διατυπωμένες πού μπαίνουν στήν ψυχή πρίν προφτάσουν νά περάσουν ἀπ' τό κόσκινο τοῦ νοῦ.

Ὁ ποιητής του, ὁ Edwin Arnold, εἶν' ἕνας ἀπ' τούς μεγάλους νεώτερους Ἀγγλους ποιητές. Γεννήθηκε τό 1882 κ' ἔζησε ως τό 1904. Εἶχε διοριστεῖ διευθυντής τοῦ κυβερνητικοῦ Σανσκριτικοῦ Κολλέγιου στήν Πόβνα τῶν Ἰνδιῶν. Ἐζησε αρκετά χρόνια στίς Ἰνδίες κ' ἐκεῖ ἀφοσιώθηκε στή σπουδή τῆς φιλολογίας, τῆς φιλοσοφίας καί τῶν θρησκειῶν τους κ' ἔτσι μπόρεσε νά ζωντανέψει τόν ἥρωά του μέ τρόπο τόσο χτυπητά Ἰνδικό καί τόσο ἀληθινό.

... "Ὁ πόνος κι ὁ ἄγώνας ὅλων τῶν ζωντανῶν συγκίνησε βαθειά τή καρδιά τοῦ πρίγκιπα Σιντάρτα καί τόν παρακινήσανε στήν ἀπόφαση νά βρεῖ τήν αἰτία τοῦ κακοῦ καί τή γιατρεία του. Γι' αὐτό γυιός αὐτός βασιλιᾶ, πρίγκιπας τρισευτυχισμένος, παράτησε τή μεγάλη του εὐτυχία κι ὅλες τίς ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς κι ἀποτραβήχτηκε στή μοναξιά μακριά ἀπό κάθε εὐχαρίστηση κι ἀπό κάθε πάθος πού θά μπορούσε νά τοῦ ταράξει τή σκέψη, ἀπάλλαξε τό πνεῦμα του ἀπό κάθε πρόληψη καί βυθίστηκε στό διαλογισμό".

Ἀπῶμαι πού ὁ χρόνος δέν μᾶς φτάνει γιά νά διαβάσω ὅλη τήν τόσο ωραία εἰσαγωγή τοῦ ἀδελφοῦ μας Τίμου. Πιστεύω πῶς πολλοί ἀπό σᾶς θά τήν ἔχουν διαβάσει. Θά προσθέσω μόνο λίγα λόγια. Τό μεγάλο αὐτό ποίημα διηγεῖται πῶς πέρασε ὁ πρίγκιπας Σιντάρτα τά κρῶτα τρισευτυχισμένα νεανικά του χρόνια, πῶς γιά νά βρεῖ τή φῶτιση καί νά σώσει τόν κόσμο πῆρε τή μεγάλη ἀπόφαση, καί μέ σπαραγμό παράτησε τή γυναίκα του καί τ' αγέννητο παιδί του, πῶς τραβήχτηκε μέσ στήν καρδιά τῶν δάσους, πῶς πάλαιψε μέ τόν πειρασμό, τόν Μάρα, πού ἦρθε μαζί μ' ὅλους τούς δαίμονες τοῦ κακοῦ γιά νά τόν ἀποτρέψει ἀπ' τό σκοπό του καί πῶς ἔπειτα κατέβηκε στόν κόσμο νά διδάξει.

Ὁ Ἄρνολντ ὅλη αὐτή τήν ἱστορία τήν ἔβαλε στό στόμα κάποιου φανταστικοῦ ἰνδοῦ ἀφηγητῆ, πού ἦτανε εὐλαβικός βουδδιστής.

Στό ἀπόσπασμα πού θά διαβάσει ὁ ἀδ. Νίκος Παναγόπουλος θά δοῦμε ἕνα τσοπανόπουλο νά βρῖσκει τόν Σιντάρτα μισοπεθαμένο ἀπ' τήν ἐξαντλητική νηστεία, γά του δίνει νά πιεῖ λίγο γάλα καί νά προσέχει μὴν τόν ἀγγίξει ἐπειδὴ ἀπαγορευόταν στους ἀνθρώπους τῆς πᾶστας του, τῆς τέταρτης καί κατώτερης τάξης τῆς βραχμάνικης κοινότητας, ν' ἀγγίξουνε τούς ἀνθρώπους πού ἀνήκανε στίς ἀνώτερες τά-

Ξεις, Καί θ' ἀκούσουμε τό μεγάλο μύστη νά διαλαλεῖ τήν ἰσότητα
τῶν ἀνθρώπων καί τήν κοινή τους μοίρα.

Ἄγλ. Ζάννου

δ' ΟΜΟΙΟ ΑΙΜΑ, ΟΜΟΙΑ ΔΑΚΡΥΑ

Λοιπόν μιᾶ μέρα κεῖνον τόν καιρό
ο Κύριος ἡμῶν ἀποσκελετωμένος,
τοῦ θανατᾶ, ἔπεσε κάτω λιποθυμισμένος,
τέλεια ἐξαντλημένος κι ἀπαράλλαχτος
μέ σκοτωμένο ἄνθρωπο πού πιά δέν ἀνασαίνει,
κ' ἔπαφε καί τό αἷμα του στίς φλέβες νά κυλᾷ.
Τόσο χλωμός ἦτανε κι ἀκίνητος. Μά ένας
νεαρός τσοπάνος, πού περνοῦσεν ἀπό κεῖ,
εἶδε τό Σιντάρτα χάμω ξαπλωμένον
μέ κλειστά τά βλέφαρα καί σφιχτά τά χεῖλια,
ἀπό τόν ἀνειπίωτο τόν πόνο κ' εἶδε τόν καυτό
ἥλιο τοῦ μεσημεριοῦ νά τοῦ χτυπάει
μέ τίς φλογερές του ἀχτίδες τό κεφάλι.
Τότε ἔκοψε κλαδιά ἀπό ῥόζ μηλιές
κ' ἐνεμένον μάτσο τάχως στή γῆ
τό σεβάσμιο τό πρόσωπο γιά νά ἰσκιώσει.
Γάλα ζεστό, λίγες σταγόνες, ἔσταξ' ἔπειτα
στοῦ "Διδάσκαλου" τά χεῖλια ἀπό τ' ἄσκι του
γιατί ὄντας ἀπό τάξη χαμηλή φοβόταν
νά μολέφει ἀγγίζοντας κεῖνον τόν ἄνθρωπο,
πού φαινότανε πώς ἦταν ἅγιος κ' εὐγενικός.
Τά βιβλία ὅμως λέγ' πώς τά κλαδιά
τῆς μηλιάς, πού ὁ τσοπάνος φύτεψε στή γῆ,
ζωηρέφανε ἀκόμα καί γεμίσανε
φύλλα ἄφθονα καί λούλουδα καί φρουῖτα
λαμπερά, πλεγμένα ἔτσι καί σφιγμένα
πού ἡ σκιάδα ἔμοιαζε σκηνή μεταξωτή,
οπού στήθηκε γιά κάποιο βασιλιά τοῦ κυνηγιοῦ,
κ' ἦταν σκεπασμένη μ' ἀργυρά καρφιά
καί μέ χρυσοκόκκινες μπάλες πλουμισμένη.
Κι ὁ νεαρός τόν λάτρεψε νομίζοντας
πώς ἦτανε θεός· ἀλλά ὁ Κύριος ἡμῶν,
πού στά συγκαλᾷ του ἦρθε, ἐσηκώθη
καί γάλα ζήτησε νά πιεῖ στήν τσέστα τοῦ τσοπάνου,
"Ἄ, Κύριέ μου νά σοῦ δώσω πῶς μπορῶς;"
εἶπεν αὐτός· "τό βλέπεις, εἶμαι σουντρας
καί θά σέ μολέφει τ' ἀγγιγμά μου."
Τότ' ἔκεξνος πού ὁ κόσμος, τόν τιμᾷ
λέει: " Ἡ συμπάθεια κ' ἡ ἀνάγκη
μέ συγγένεια ἐνώνουν ὅλα τά ὄχτα;
Δέν υπάρχουν τάξεις μέσ στό αἷμα

(1) Σὴμ. μεταφρ. Παράβαλε Παύλου Πρὸς Γαλ. γ' 28

πού για όλους έχει ίδιο χρώμα
καί μέσα στίς φλέβες τρέχει όλων τῶν ἀνθρώπων
κι οὔτε τάξη υπάρχει μέσ στά δάκρυα,
πού για όλους εἶν τό ίδιο αρμυρά.

"Ἐντουῖν Ἀρνολντ Ἀπό τό "Φῶς τῆς Ἀσίας" (ἀπό τό τραγούδι Γ'
Μετάφρ. Τίμου Βρατσάνου σελ. 114 (Θεοσοφικές ἐκδόσεις, Ἀθῆναι)

Ε' ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ "ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΣΙΓΗΣ"

Ἡ "Φωνή τῆς Σιγῆς", πού ὅπως εἴπαμε μεταφράστηκε ἀπ' τή Μπλα-
βάτσκι, εἶναι παρμένη ἀπό τό "Βιβλίο τῶν Χρυσῶν Κανόνων", πού
γράφηκε στίς Ἰνδίες σέ πολύ παλιά χρόνια για τούς σπουδαστές
τῆς Μυστικιστικῆς Σχολῆς. Μερικοί ἀπ τούς χρυσούς κανόνες γρά-
φτηκαν προτίτερα ἀπ τόν Βούδδα κι ἄλλοι μετά. Ἐξέρομε πώς ο Βούδ-
δας ἔζησε πεντακόσια ἀπάνω κάτω χρόνια πρίν ἀπ τόν Χριστό.

Τό "Βιβλίο τῶν Χρυσῶν Κανόνων" ἔχει τήν ἴδια πηγὴ μέ τήν Πα-
ραμόρφα, πού σύμφωνα μέ τό θρύλο τοῦ Ναγκαρζούνα δόθηκε στόν με-
γάλο Ἀρχάτ ἀπ τούς ἀρχαίους μυημένους πού λέγονταν Νάγκα ἢ "Θ-
φεις". Τίς ἴδιες ἠθικές διδασκαλίες βλέπομε σέ ὅλα αὐτά τά κρ-
χαῖα ἰνδικά κείμενα: "Σκότωσε τήν αἴσθηση", "σκότωσε τήν ἐπιθυ-
μία", "σκότωσε τό αἴσθημα τῆς χωριστικότητος", μή ζητᾶς καταφύ-
γιο πάρα μόνο στό αἰώνιο".

Ἡ "Φωνή τῆς Σιγῆς", ὅπως καί τό "Φῶς στήν Ἀτραπό", εἶναι γε-
μάτη ἀπό σύμβολα κι ἀπόκρυφες ἔννοιες.

Ἡ ἀδ. Τερέζα Σειραδάκη θά μᾶς διαβάσει ἓνα μικρό ἀπόσπασμα
πού λέγει πώς ο ἄνθρωπος δέν εἶναι ἀνάγκη νά ζήσει τήν ἀσκητικὴ
ζωή για νά βρεῖ τή λύτρωση, πώς τή λύτρωση θά τή βρεῖ μέσ στή
ζωη, στήν πράξη.

Ἄγλ. Ζάννου

Ζ' ΣΗΡΙΡΕ ΣΗΘΟΥΣ ΕΚΛΕΧΤΟΥΣ

Μή θαρρεῖς πώς τό νά κάθεσαι μέσ' στά σκοτεινά τά δάση σέ πε-
ρήφανη ἀπομόνωση καί μακριά ἀπ τούς ἀνθρώπους, μή θαρρεῖς πώς
τό νά ζεῖς μέ ρίζες καί φυτά καί τή δίψα σου νά σβύνεις μέ τό
χιόνι τῆς μεγάλης τῆς βουνοκορφοσειρᾶς, μή θαρρεῖς, ὡ καθιερω-
μένε, πώς αὐτό θενα σέ πάει στό σκοπό τῆς λύτρωσης τῆς τελικῆς.

Μή σκέφτεσαι πώς τό νά σκάς τά κόκκαλά σου, γα καταταυρανεῖς
τή σάρκα καί τά μούσकुλά σου θά μπορέσει νά σ' ἐνώσει μέ τό "σιω-
πηλό εαυτό σου". Μή σκέφτεσαι, ὡ θῆμα ἐσὺ τῶν Ἰσκιων, πώς ξε-
πλήρωσες τό χρέος σου στή φύση καί στόν ἄνθρωπο, σάν νικήσεις
τῆς θνητῆς μορφῆς σου τ ἀμαρτήματα.

... Θά σταθῆς μακριά ἀπ' τήν πράξη; Ἐτσι ἡ ψυχὴ σου δέ μπορεῖ νά
βρεῖ τή λύτρωσή της. Για νά φτάσεις στή Νιρβάνα πρέπει νά φτά-

ρεις στην αυτογνωσία κ' είναι η αυτογνωσία τό παιδί έργων αγάπης.

Νάσαι υπομονετικός, Υποψήφιε, σάν αυτών πού δέ φοβάται τήν αποτυχία. Μή χαϊδολογᾶς τήν επιτυχία. Στήριξε τό βλέμμα τῆς ψυχῆς σου στ' ἄστρο πού τοῦ εἶσαι μιάν ἀχτίνα, τό φλογερό τ' ἀστέρι ὁπὸν λάμπει μέσα στ' ἄφωτα τὰ βᾶθη τοῦ "αἰώνιου εἶναι", στούς ἀπεριόριστους τ' ἄγνωστου τούς κάμπους.

Νάσαι καρτερικός σάν αὐτόνε πού γιά πάντα διαρκεῖ. Ζοῦνε καί σκορπίζονται οἱ ἴσκιοι σου, κεῖνο πού μέσα σου γνωρίζει, γιὰ εἶν' ἡ γνώση, δέν ἀνήκει στή ζωή τῆ φευγαλέα, εἶν' ὁ ἄνθρωπος πού ἦταν καί θά εἶναι, πού γι' αὐτόν ποτέ δέ θά σημάν ἡ ὥρα.

"Ἄν θές νά θερίσεις τή γλυκειάν εἰρήνη καί ἀνάπαψη, σπεῖρε σπόρους ἐκλεχτούς, ὡ Μαθητή, στούς κάμπους πού μελλοντικά θά τούς θερίσεις. Δέξου τῆς γέννησης τὰ βᾶσανα.

'Από τή "Φωνή τῆς σιγῆς" (περικοπή II: Τά δύο τά μονοπάτια)
Μετάφραση Τίμου Βρατσάνου (σελ. 34-35)

Σ | Γ | Η

Α' ΣΤΑΘΜΟΣ¹

Κι ἄξαφνα νέα πάλι κι ὠραία στάθμες ὄρθια 'Εσύ.
Σάν τό ἀρχαῖο, τό μυθικό πουλί τῶν Αἰγυπτίων, τό Φοίνικα,
ἀπό τή στάχτη σου καί πάλι ἀναγεννήθης.

"Αφθαρτή παρουσία μυστικῆς, φῶς ἀπό φλόγα ἀόρατη,
πού μ' ὀδηγεῖς πιά δέ ῥωτω, πού πάμε.
Ἀστέρι ἀθάνατο κι ὀρμάς μέσα ἀπ' τὰ βᾶθη τοῦ μεγάλου σκότους.
Φωνή χωρίς ἦχο, ἀσίγαστη, ἀπό σιωπή υφαρμένη,
π' ἄγνωστη ἐντός μου μάχεσαι καί προσδοκᾶς κι ὀρίζεις,
ξεύρω τώρα ποῦθ' ἔρχεσαι, ποιά εἶσαι, τί προσμένεις.

Γύρισε, δές πίσω στό βάθος ταῦ μεγάλου δρόμου μας,
ἔπου ἡ ἀνταρά, οἱ φλόγες κι ὁ κηπνός ἀκόμα δέν καταλαγιάσαν.
Ὅλες τίς μάχες σου σκληρά τίς ἔχεις κερδισμένες,
μέσα στό αἶμα ἀπό τίς ἴδιες τίς πληγές σου ἐπλύθης
κι ἄστραφες πάλι ἀνέγγιχτη με τὰ φτερά τὰ πρῶτα.

Τάχα ποιές νάσαι οἱ ἄλλες μάχες πού δέν ἔχουν δοθῆ ἀκόμη;
Ποιά ὄπλα ἄγνωστα θανατερά ἔχουν στηθῆ γιά Σέ πιοῦ πέρα;
Μοῖρα. Τό σιδερένιο χέρι σου γιά λίγο κράτησε.
Κι ἐδῶ πού φτάσαμε, στήν κορυφή αὐτῆ ἄς σταθοῦμε.
Τήν πρωτόγνωρη θεά, τ' ὠραῖο τοπεῖο νά θαυμάσουμε.
Γιά τόν ἀνδρεῖο πολεμιστῆ μὴν κρηθῆς πρίν προχωρήσουμε
μικρῆ ἀνάπαυση, σταθμό ἐδῶ νά κάνουμε.

Α. "Ἴβου

1. Πρόκειται γιά τήν ψυχῆ, γιά ψυχικό σταθμό.

Β' ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ

Τί 'ναι ἡ συνείδηση;
Λόγος μά καί Σιωπή,
Θάνατος μά καί Ζωή.
Ναί; Νοήματα παράλληλα
κι αντίθετα καί σύνθετα,
τρανά σημάδια ακρότατα
στά οὐρανοθέμελα τοῦ τώρα,
κίνηση παλμική... Κεινοῦ.

Δημήτρης Θεοδωρίδης
'Από τίς "Πνοές" (αρ. 202)

Γ' ΡΩΤΟΥΝ Τ' ΑΣΤΕΡΙΑ

Νά κουβεντιάζουν ξέρουνε τ'άστερνια
στή γλώσσα τήν παγκόσμια τῆς σιγῆς.
Κι ὅτι κι ἄν ποῦν,
κι ὅταν ρωτοῦν
μοιάζει νά λέν χρησμό
σιβυλλικό.

Εἶν' τό τραγούδι ὠδή
κι ἐκδήλωση ψυχῆς ἀγνῆς;
"Ἡ προσευχή ἢ ἀπαντοχή;
Ἐέσπασμα καί ξεχειλίσμα καρδιάς
πλέριαν μ' ἀγάπη;
"Ἡ πεφταστέρι ἀνθρώπινης χαρᾶς;
Βόγγος μελωδικός,
στερνος,
κάποιαν μορφῆς
λίγο πρίν σβῆσει καί χαθεῖ
μέσα στό χάος;

Εἶναι τό κλάμα μουσική;
"Ἡ μήπως κάλεσμα τρανό,
γιομάτο ἀπόγνωση,
γιά τό καθολικό
συνταίριασμα φυχῶν
μοναχικῶν;

Κι ὅταν ρωτοῦν
μοιάζει νά λέν χρησμό
σιβυλλικό.

Δημήτρης Θεοδωρίδης
'Από τούς "Νοσταλγικούς" τῆς συλλογῆς "Ἀντίλαλοι"

Δ' Η ΣΙΓΗ, ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ Η ΡΙΖΑ

Δυό άνθρωποι κουβεντιάζουνε. Καταλαβαίνουν ο ένας τόν άλλο-
νε και πέφτουνε σέ σιωπή, σέ μακριά σιωπή. Αυτή η σιωπή είναι
γλώσσα, Μπορεί και μιλάει, πίο εύλωτα απ' οποια λόγια και νά-
ναι. Qi διαθέσεις τους είναι συντονισμένες. Ίσως νά φτάνουνε αυ-
τοί οι δυό άνθρωποι και σέ κείνη τήν κατανόηση πού είναι κάτω ά-
πό τό επίπεδο του Έναρθρου λόγου. Αυτά τά τρία - η διάθεση, η κα-
τανόηση και η μιλιά (η μιλιά εδώ είν' η σιγή), - συνυφαίνονται και
είναι ένα. Τούτη η σιγή η σημαντική, τούτη η σιγή πού μιλάει, μās
δείχνει πώς τήν ουσία τής γλώσσας δέν τήν αποτελούνε φθόγγοι ή
σημάδια γραφής. Και, δέν είναι τούτη η σιγή χάσμα στή φλυαρία
μας. Είναι ίσα ίσα ο συντονισμός ανάμεσα στή μιά ύπαρξη και στήν
άλλη ο πρωταρχικός, πού απ' αυτόνε γεννιέται η γλώσσα - φθόγγοι,
σημάδια φθόγγων, σημάδια αριθμών. Μονάχα επειδή είν' ο άνθρωπος
άξιος για τέτοια σιγή, είν' άξιος για λόγο γνήσιο, άληθινό. Άμα
πάφει σ' αυτή τή σιγή νάναι ριζωμένος, όλα του τά λόγια γίνονται
φλυαρία.

Ουίλλιαμ Μπάρρετ (William Barrett), σύγχρονός μας άμερικανός συγ-
γραφέας, καθηγητής τής φιλοσοφίας στό Πανεπιστήμιο τής Νέας Υόρ-
κης. Από τό "Ο άλογος άνθρωπος", Μετάφρ. Μαρ. Οικονόμου.

ΜΥΣΤΙΚΙΣΜΟΣ

Α' ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΙΣΤΙΚΟ ΒΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΣΟΥΦΙ

Καί στόν Μωαμεθανισμό ύπάρχει πολύς μυστικισμός. Η πιά χα-
ρακτηριστική έκφραση του μουσουλμανικού μυστικισμού είναι ο περ-
σικός Σουφισμός. Είναι μαζί μιά θρησκευτική αίρεση και μιά φι-
λοσοφική σχολή μέ υψηλό ιδεαλισμό πού άγωνίζεται ενάντια στόν
στενό φανατισμό και στήν κατά γράμμα ερμηνεία του Κοράνιου. Οι
Σουφιστές εξηγούν τό Κοράνι μυστικιστικά. Ο Σουφισμός - πού είν-
ναι η φιλοσοφική έλεύθερη σκέψη του Μωαμεθανισμού, ενωμένη μέ
μιά πρωτότυπη συμβολική, αισθησιακή ποίηση - πάντα έχει έναν κρυμ-
μένο χαρακτήρα. Η άνοηση του Σουφισμού έγινε στους πρώτους αι-
ώνες τής δεύτερης χιλιετηρίδας του Χριστιανισμού.

Ο Σουφισμός έμεινε για πολύν καιρό άκατανόητος στήν εύρωπαϊ-
κή σκέψη. Απ' τήν άποψη τής χριστιανικής θεολογίας και ηθικής η
ανάμιξη του αισθησιασμού μέ τή θρησκευτική έκσταση είναι άκατα-
νόητη, αλλά στήν Ανατολή τά δυό συνυπάρχουνε μέ τέλεια άρμονία.
Στόν χριστιανικό κόσμο τή "σάρκα" τή βλέπανε πάντα σαν έχθρική
άπέναντι στό "πνεῦμα". Στόν μουσουλμανικό κόσμο τό σαρκικό και
τό αισθησιακό τά δέχθησαν σαν ένα σύμβολο για κνευματικά πράγ-
ματα. Η έκφραση τής φιλοσοφικής και τής θρησκευτικής κλήθειας
"στή γλώσσα του έρωτα" ήταν συνήθεια πλατειά διαδομένη σ' ολη τήν
Άνατολή. Αυτά είναι τά "άνατολίτικα λουλούδια του λόγου". Όλες

οι άλληγορίες, όλες, οι μεταφορικές έννοιες είχαν παρθεϊ, απ' τόν "έρωτα". Ο Μωάμεθ έρωτεύτηκε τόν Θεό, λένε οι "Αραβες επίθυ - μώντας νά παραστήσουν τή θρησκευτική ζέση του Μωάμεθ. "Διάλεξε για τόν εαυτό σου μιά καινούργια γυναίκα κάθε άνοιξη του και - νούργιου χρόνου, γιατί τό ημερολόγιο του περασμένου χρόνου δέν είναι καλό", λέγει ο πέρσης ποιητής και φιλόσοφος Σά ντί. Καί μ' αυτόν τόν παράδοξο τρόπο ο Σά ντί εκφράζει τή σκέψη πού ο "Ι - φεν βάζει στό στόμα του Άρσς Στόκμαν; "Οι αλήθειες δέν είναι, όπως πολλοί πιστεύουν, μακρόζωοι Μάθουσάλες. Κάτω από φυσιολο - γικές καταστάσεις μιά αλήθεια μπορεί νά ζήσει δεκαεπτά μέ δε - καοκτώ χρόνια, σπάνια πιό πολύ".

Η ποίηση τών Σουφί θά μās γίνει, πιό ξεκάθαρη αν κρατούμε πάντα στό μυαλό αυτόν τόν γενικό αισθησιακό χαρακτήρα της λο - γοτεχνικής γλώσσας της Ανατολής, κληρονομιά μακρινής αρχαιό - τητας. Κλασικό παράδειγμα αυτής της παλαιάς λογοτεχνίας είναι τό "Άσμα ασμάτων".

Πολλά μέρη της Βίβλου κι όλοι οι αρχαίοι μύθοι κι οι αρχαι - ες ιστορίες χαρακτηρίζονται από μιά αισθησιακή έκφραση πού μās είναι παράδοξη.

"Οι πέρσες μυστικοί ποιητές Σουφί γράφανε για τόν έρωτα μέ τόν Θεό μέ τίς ίδιες εκφράσεις πού γράφανε για τίς ωραίες γυ - ναίκες τους", λέγει ο μεταφραστής του Τζαμί κι άλλων ποιητών, ο Ντέιβις, "γιατί, όπως έξηγήσανε, κανένας δέ μπορεί νά γράφει μέ ουράνια γλώσσα και νά γίνει κατανοητός (Πέρσες μυστικοί).

"Η ιδέα του Σουφισμού, λέγει ο Μάξ Μύλλερ, είναι η έρωτική ένωση της ψυχής μέ τόν Θεό". Ο Σουφί λέγει πώς δέν υπάρχει τί - ποτα στην ανθρώπινη γλώσσα πού νά μπορεί τόσο καλά νά εκφράσει τήν αγάπη ανάμεσα στην ψυχή και στον Θεό όσο η αγάπη ανάμεσα στον άντρα και στη γυναίκα και πώς αν μιλήσει για τήν ένωση μέ τό Θεό, θά μπορέσει μονάχα νά τό κάνει μέ τή συμβολική γλώσσα της γήινης αγάπης, του γήινου Έρωτα. Όταν διαβάζομε μερικά απ' τά μαγευτικά ποιήματα τών Σουφί πρέπει νά θυμόμαστε πώς οι Σου - φί ποιητές μεταχειρίζονται πολλές εκφράσεις πού είχαν μιά πα - ραδεγμένη έννοια στη γλώσσα τους. Ο "υπνος" σημαίνει διαλο - γισμός, τό άρωμα έλπίδα της θειικής εύννοιας, τό φιλί και τό αγ - κάλιασμα τό έλεος στην έξαρσή του. Τό κρασί σημαίνει πνευματι - κή γνώση κ.τ.λ.

"Τά λουλούδια πού ένας έρωτευμένος μέ τόν Θεό μάζεφε μέσ στο ροδόκηπό του και πού θέλει νά τά δώσει στους φίλους του τόσο πν πλημμυρίζουν μέ τό μοσχοβόλημά τους πού πέσαν έξω απ' τήν αγκα - λια του και μαραζήκανε" λέγει ο Σά ντί. Ο ποιητής θέλει μ' αυ - τό νά εκφράσει πώς η δόξα του εκστατικού οραματισμού χλωμιάζει και μαραίνεται όταν πάει νά μπει μέσ στην ανθρώπινη γλώσσα (Μάξ Μύλλερ "Θεοσοφία").

"Άς πούμε γενικά πώς ποτέ και πουθενά η ποίηση δέν συγχωνεύ-

νεύτηκε τόσο μέ τόν μυστικισμό ὅσο στόν Σουφισμό. Οἱ Σουφί ποιητές συχνά ἔζησαν τήν παραδόξη ζωῆ τοῦ ερημίτη, τοῦ ἀναχωρητῆ καί τοῦ περιπλανώμενου καί τραγουδοῦνε τήν ἀγάπη, τήν ὁμορφιά τῆς γυναίκας, τό ἄρωμα τῶν λουλουδιῶν καί τοῦ κρασιοῦ.

Ο Τζελαλεντίν περιγράφει τήν ἐπικοινωνία τῆς ψυχῆς μέ τόν θεό. "Κάποια πού ἀγαπήθηκε εἶπε νωρίς στόν ἀγαπημένο της γιά, γά τόν δοκιμάσει: " Ὡ ἐσύ τάδε, γιέ τοῦ τάδε, ἀναρωτιέμαι ἄν μ ἀγαπᾷς πιο πολύ ἀπ' τόν εαυτό σου. Πές μου στ' ἀλήθεια ὦ πολυαγαπημένε μου". Κι αὐτός ἀπάντησε: "Εἶμαι τόσο ὀλότελα ἀπορροφημένος μέσα σέ σένα, πού ἀπ' τό κεφάλι ως τά πόδια εἶμαι γεμάτος ἀπό σένα. Ἀπ' τή δικιά μου τήν ὑπαρξη μονάχα ὁ ἄνθρωπος ὑπάρχει καί μέσα στό εἶναι μου τίποτα ἄλλο ἔξω ἀπό σένα δέν εἶναι, ὦ πλάσμα τοῦ πόθου μου. Ἔτσι εἶμαι χαμένος μέσα σέ σένα ὡσάν τήν πέτρα πού ἄλλαξε κ' ἔγινε καθαρό ρουμπίνι κ' εἶναι γεμάτη ἀπ' τοῦ ἡλίου τό λαμπερό τό φῶς" (Μάξ Μύλλερ).

Σέ δύο γνωστά ποιήματα τοῦ Τζεμί (ΙΕ' αἰώνας), στό "Σουλα - μάν καί Ἀμπάλ" καί στό "Γιουσούφ καί Ζουλεΐκα", τό "ἀνέβασμα τῆς ψυχῆς", ἡ ἐξάγνισή της καί ἡ ἔνωσή της μέ τόν θεό εκφράζονται μέ τήν πιο μεγάλη περιπάθεια.

Ντ. Π. Οὐσπένσκυ. Ἀπό τό "Tertium Organum" Μετάφρ. Ἀγλ. Ζάννου.

Β' ΛΟΓΙΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΜΥΣΤΙΚΩΝ

α' Ὁ ἄνθρωπος ἔχει μέσα του πολλά πετσιά πού σκεπάζουν τό βάθος τῆς καρδιάς του. Ὁ ἄνθρωπος ξέρει πολλά πράγματα, ἀλλά δέν ξέρει τόν ἴδιο τόν εαυτό του. Τριάντα ἤ σαράντα πετσιά τόσο σκληρά σάν τοῦ βοδιοῦ ἢ τῆς ἀρκουδας σκεπάζουν τήν ψυχή του. Βυθίσου μέσ στόν εαυτό σου καί μάθε πῶς νά τόν γνωρίσεις.

Γιοχάννες Ἐκχαρτ (Johannes Eckhart, 1260-1327).

γερμανός μυστικός. Μετάφραση Ἀγλ. Ζάννου

β' Πότε ὁ ἄνθρωπος ἔχει μονάχα νόηση; Ἀπαντάω: ὅταν ὁ ἄνθρωπος βλέπει τό ἓνα πράμα χωρισμένο ἀπό τ' ἄλλο. Καί πότε ὁ ἄνθρωπος ξεπερνάει τή νόηση; Ἐτοῦτο-μόνο μπορῶ νά σᾶς πῶ: ὅταν ὁ ἄνθρωπος βλέπει τό ὄλο μέσα σέ ὄλα, τότες ὁ ἄνθρωπος ξεπερνάει τή νόηση.

Γιοχάννες Ἐκχαρτ. Μετάφραση Μαρίας Οἰκονόμου

γ' Πιο κοντά εἶναι ὁ θεός σέ μένανε παρὰ ἐγώ στόν εαυτό μου. Καί ἴδιο κοντά εἶναι καί στήν πέτρα καί στό ξύλο, μά αὐτά δέν τό ξέρουν.

Γιοχάννες Ἐκχαρτ. Μετάφραση Δημήτρη Θεοδωρίδη

δ' Μέ τό μάτι πού βλέπω τό θεό μέ βλέπει κι ὁ θεός. Τοῦ θεοῦ καί τό δικό μου μάτι εἶναι ἓνα. Κι εἴμαστε ἓνα πρόσωπο, μιά γνώση καί μιά ἀγάπη.

Γιοχάννες Ἐκχαρτ. Μετάφραση Δημήτρη Θεοδωρίδη

ε' "Ω Κύριε, τό πνεῦμα μου στά έσώτερα τά μέρη του ποθεῖς, γιά νά μπρέσω νά Σέ ίδῶ ὅπως Έσύ μέ βλέπεις κι ὅπως Έσύ μ' αγαπᾶς νά σ' αγαπήσω.

Γιάν Ρόϋσμπρουκ (Jan Roysbroek, 1293-1381).

φλαμανδός μυστικός. Μετάφραση Μαρίας Οικονόμου

Ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ βρίσκεται οὐσιαστικά καί προσωπικά ἰσ' ὄλο τ' ἀνθρώπινο γένος. Ὁ καθένας τήν ἔχει, ἀκέρια, ἀτόφια, ἀδιαίρετη. Κι ὄλοι μαζί δέν τήν ἔχουμε πιότερο ἀπ' ὅσο τήν ἔχει μονάχος του ἕνας. Ἐτσι εἴμαστε ὄλοι μας ἕνα, πλέρια ἐνωμένοι στήν εἰκόνα μας τήν αἰώνια, πού εἶν' ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ κι ὄλης μας τῆς ζωῆς ἡ πηγή μέσα μας. Ἡ δημιουργημένη οὐσία μας κ' ἡ ζωῆ μας εἶναι δίχως ἐνδιαμέσο δεμένες μ' αὐτή, πού εἶν' ἡ αἰώνια τους αἰτία.

Γιάν Ρόϋσμπρουκ. Μετάφραση Μαρίας Οικονόμου

Γ' ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ

Πόσα χρωστῶ σέ σᾶς μυστικιστές,
πνεύματα φωτεινά κι ἀθάνατα,
πού ο ἀχός τῆς λύρας σας τῆς ἀπολλώνιας
στιγμῆ δέν ἔπαφε νά μελωδεῖ
μέσα στά μύρια σύμπαντα
καί μέσα στής καρδιάς μου τόν παράδεισο;
Γιατί πιό γλήγορα νά μήν ἀφουγκραστῶ;
Γιατί πιό γλήγορα νά μή σᾶς ἀγκαλιάσω;

Μέσα στή σκοτεινιά τῆς θάλασσας τοῦ κόσμου μας,
μές στήν ἀντάρα τοῦ τυφώνα τῆς ἀποθυμιάς,
πόσες φορές τό Φῶς τοῦ Φάρου σας
παρήγορο δέν ἔφτασε ως τά μάτια μου,
τό δρόμο νά μου δείξει τό σωστό
κι ἀπό τό δίλημμα, τό δισταγμό,
νά λευτερώσει τό τιμόνι τοῦ μυαλοῦ μου;
Γιατί νά μήν τό δῶ πιό γλήγορα
κι ἄδικα παραστράτησα
τόσο μακριά;

Πολλά, πάρα πολλά
χρωστῶ σέ σᾶς μυστικιστές τοῦ κόσμου μας,
Εὐχαριστῶ.

Δημήτρης Θεοδωρίδης
'Από τό "Ἐκ βαθέων" τῆς συλλογῆς "Ἀντίλαλοι"

Γ Ι Ο Γ Κ Α

Α' ΓΙΟΓΚΑ ΚΑΙ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗ

Πολύ πριν απ' τήν ψυχανάλυση ή γιόγκα έδειξε τί σπουδαίο ρόλο παίζει τό υποσυνείδητο. Στου υποσυνείδητου ίσα ίσα τή δυναμισμό βλέπει τό πιο σοβαρό εμπόδιο πούχει νά ξεπεράσει ο γιόγκι. Γιατί οι κρυμμένες οι δυνατότητες θέλουνε νά β γ ο υ ν ε στό φως. Νά πραγματοποιηθούνε κ' έτσι νά γίνουνε συνειδησιακές καταστάσεις. Η αντίσταση πού φέρνει τό υποσυνείδητο σέ κάθε πράξη απάρνησης, σέ κάθε πράξη ασκητική πού αποτέλεσμα της μπορεϊ νά είναι να λεπτρωθεϊ τό Εαυτο, μοιάζει σημάδι του φόβου πού αισθάνεται τό υποσυνείδητο μέ τήν ιδέα και μόνο πώς όλες αυτές οι δυνατότητες οι κρυφές, οι ανεκδήλωτες, ίσως νά μήν εκπληρωσούνε τόν προορισμό τους, ίσως νά εκμηδενιστούνε πριν νά προφτάσουνε νά εκδηλωθούνε και νά πραγματοποιηθούνε.

Είπαμε για όμοιότητα ανάμεσα στη γιόγκα και στην ψυχανάλυση. Η σύγκριση πραγματικά μπορεϊ νά γίνει μέ μερικές επιφυλάξεις, πού άλλωστε είναι όλες εννοϊκές για τή γιόγκα. Ξε αντιδιαστολή μέ τή φρουδική ψυχανάλυση η γιόγκα δέ βλέπει μόνο τή λ ί μ π ι ν τ ο στό υποσυνείδητο. Αληθινά βγάνει στό φως τό κύκλωμα πού ενώνει τή συνείδηση μέ τό υποσυνείδητο κι αυτό τήν κάνει νά δεϊ τό υποσυνείδητο και σά μήτρα και σά δεξαμενή τής κάθε πράξης ή κίνησης ή πρόθεσης πού είναι έγwisτική, πού τήν έξουσιάζει δηλαδή η "δίφα για τόν καρπό", ο πόθος για αυτοϊκανοποίηση για χορτασμό, για πλήθμα. Απ' τό υποσυνείδητο έρχεται, στό υποσυνείδητο ξαναγυρνάει (χαρη στίς καρμικές "σπορές") τό καθετί πού θέλει νά εκδηλωθεϊ, δηλαδή νά έχει "μορφή", νά δείξει τή δύναμή του, νά κάνει ξεκάθαρη τήν ατομικότητά του.

Σέ αντιδιαστολή και πάλι προς τήν ψυχανάλυση η γιόγκα πιστεύει πώς τό υποσυνείδητο μπορεϊ νά τό έξουσιάζει η άσκηση, άκόμα και νά τό καταχτήσει, φτάνει νά χρησιμοποιήσει τήν τεχνική πού ένοποιεϊ τίς συνειδησιακές καταστάσεις. Η ψυχολογική και η παραψυχολογική πείρα τής Ανατολής γενικά και τής γιόγκα ειδικά είναι δίχως άλλο μεγαλύτερη και πιο οργανωμένη απ' τήν πείρα όπου θεμελιώνονται οι θεωρίες οι δυτικές για τή συγκρότηση τής ψυχής. Γι' αυτό είναι πιθανό πώς και σ' αυτό τό σημείο έχει δικιο η γιόγκα και πώς τό υποσυνείδητο— όσο κι αν αυτό φαίνεται παραδοξολογία— μπορεϊ νά γίνει γνωστό, νά κυριαρχηθεϊ και νά καταχτηθεϊ.

Μίρτσα Ελιάντ (Mircea Eliade), σύγχρονός μας ρουμάνος συγγραφέας, καθηγητής στό Πανεπιστήμιο του Σικάγου
'Από τό "Ο Πατάντζαλι και η γιόγκα"
μετάφραση Μαρίας Οικονόμου

Β' ΤΟ ΙΔΑΝΙΚΟ ΜΙΑΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

συνέχεια από τό προηγούμενο Δελτίο

Τέλος έρχόμαστε στόν Νιάνα-Γιογκίν, τόν φιλόσοφο, τόν δια-
νοούμενο, εκείνον πού θέλει νά προχωρήσει πέρα από τόν ορατό
κόσμο. Είναι ο άνθρωπος πού δέν είναι ευχαριστημένος μέ τά μι-
κρά πράματα τού κόσμου τούτου. Θέλει νά ξεπεράσει τήν καθημε-
ρινή ρουτίνα τού φαγιού, τού πιοτού κλπ. Μήτε κ'άν τόν ικανο-
ποιούν οι διδασκαλίες χιλιάδων βιβλίων. Μήτε όλες οι έπιστήμες.
Τό πολύ πολύ τού εξηγούν τούτον τόν μικρό ορατό κόσμο. Τί άλλο
μπορεϊ νά τόν ικανοποιήσει; Ούτε μυριάδες πλανητικά συστήματα.
Δέν είναι παρά μιά σταγόνα στόν ωκεανό τής ύπαρξης. Πώς; Βλέ-
ποντας τήν πραγματικότητα όπως είναι, πραγματοποιώντας τη, ζών-
τας τη, γινόμενος ένα μαζί μ' αυτή τήν παγκόσμια ζωή.

Νά ο φιλόσοφος. Δέν τού άρκει διόλου νά λέει: Ο Θεός εί-
ναι ο Πατέρας ή η Μητέρα, ο Δημιουργός αυτού τού σύμπαντος, ο
Προστάτης κι Οδηγός του, γιά νά εκφράσει τί είναι Θεός. Γιά
κεινον ο Θεός είναι η Ψηή τής ζωής του, η Ψυχή του. Ο Θεός
είναι τό ίδιο τό εγώ του. Τίποτ' άλλο δέν απομένει πού νά μ'ήν
είναι Θεός. Όλα τά θνητά του στοιχεϊα καταστρέφονται και σα-
ρώνονται μέ τά δυνατά χτυπήματα τής φιλοσοφίας. Ο,τι απομένει
αληθινά είναι ο ίδιος ο Θεός.

Πάνω στό ίδιο δέντρο υπάρχουν δυό πουλιά, τό ένα στήν κορ-
φή, τό άλλο κάτω. Εκείνο που κάθεται στήν κορφή είναι ήσυχο,
σιωπηλό και όλο μεγαλειό, βυθισμένο στή δόξα του. Τό άλλο, τό
κάτω, τρώει πότε πικρούς και πότε γλυκούς καρπούς, πηδώντας ά-
πό κλαδί σέ κλαδί, άλλοτε ευτυχισμένο κι άλλοτε δυστυχισμένο.
Υστερα από ορισμένο χρονικό διάστημα τό κάτω πουλί τρώει ένα
έξαιρετικά πικρό καρπό κι αρδιάζει. Κοιτάζει ψηλά, βλέπει τό
αλλο πουλί, τό θαυμαστό αυτό πουλί μέ τά χρυσά φτερά, πού δέν
τρώει μήτε γλυκούς μήτε πικρούς καρπούς, πού δέν είναι μήτε ευ-
τυχισμένο μήτε δυστυχισμένο, μά ήρεμο, συγκεντρωμένο στόν εαυ-
τό του και δέ βλέπει τίποτα παρά τόν ίδιο τόν Εαυτό του. Τό
κάτω πουλί λαχταρίζει αυτή τή μακαριότητα, γρήγορα όμως ξεχνά
και ξαναρχίζει νά τρώει τούς καρπούς. Σέ λίγο τρώει πάλι έναν
έξαιρετικά πικρό καρπό, πού τό κάνει δυστυχισμένο. Στρέφει πάλι
τό κεφάλι του ψηλά και προσπαθεϊ νά πλησιάσει τό άπάνω που-
λί. Πάλι ξεχνάει κι ύστερα από λίγο κοιτάζει πάλι πάνω κι έτσι
σιγά σιγά φτάνει πολύ κοντά στό ωραίο πουλί και βλέπει τίς άν-
τιλαμπές από τό φτέρωμά του νά παίζουν γύρω στό δικό του σώμα
και νιώθει πώς αλλάζει και λύνει. Πλησιάζει περισσότερο κι ο-
λα τριγύρα του σβύνουν και τέλος καταλαβαίνει τη μαγική μετα-
μόρφωση. Τό κάτω πουλί δέν είταν, λές, παρά ο ήσκιος και τό
αντιφέγγισμά του άπάνω. Στήν πραγματικότητα αυτό τό ίδιο είταν
κι όχι άλλο τό άπάνω πουλί όλον τόν καιρό, οι γλυκοί κι οι πι -

κροί καρποί τό κάτω πουλί πού πότε έκλαιγε καί πότε χαιρόταν, εΐταν μιά μάταιη χίμαιρα, ένα όνειρο. Τό αληθινό πουλί εΐταν διαρκώς εκεί ψηλά, ήρεμο, σιωπηλό, δοξασμένο καί μεγαλόπρεπο, πέρα από θλίψεις, πέρα από πικρίες. Τό άπάνω πουλί εΐναι ο Θεός, ο Κύριος του Σύμπαντος, καί τό κάτω πουλί εΐναι η ανθρώπινη ψυχή, πού τρώει τούς γλυκούς καί τούς πικρούς καρπούς του κόσμου τούτου.

Πού καί πού έρχεται ένα βαρύ φύσημα πάνω στην ψυχή. Για μιά στιγμή παύει νά τρώει καί τρέχει κατά τόν άγνωστο Θεό κ' ένα κύμα φώς κατεβαίνει. Στοχάζεται πώς ο κόσμος τούτος εΐναι μιά μάταιη φαντασμαγορία. Όμως πάλι οι αίσθήσεις τό τραβούν προς τά κάτω κι άρχίζει όπως καί πριν νά τρώει τούς γλυκούς καί τούς πικρούς καρπούς του κόσμου. Πάλι ένα εξαιρετικά βαρύ φύσημα κατεβαίνει. Η καρδιά του άνοιγει πάλι στό θεϊο φώς. Έτσι σιγά σιγά πλησιάζει τόν Θεό κι όσο πιο κοντά έρχεται τόσο βλέπει πώς τό παλιό του έγύ λιώνει. Όταν πλησιάζει αρκετά βλέπει πώς δέν εΐν άλλος παρά ο Θεός καί φωνάζει: "Αυτός πού σās περιέγραφα πώς εΐναι η ζωή του Σύμπαντος, πώς εΐναι παρών σε κάθε άτομο, στους ήλιους καί στά φεγγάρια, Αυτός εΐναι η Βάση της ζωής μας, η Ψυχή της ψυχής μας. Ακόμα καλύτερα: Ήσού εΐσαι Αυτό".

Νά τί μās διδάσκει η Νιάννα-Γιόγκα. Διδάσκει τόν άνθρωπο πώς ο άνθρωπος εΐναι από θεϊα ουσία. Δείχνει στην ανθρωπότητα την πραγματική ενότητα της ύπαρξης καί πώς καθέννας μας εΐναι αυτός ο Ίδιος, ο Κύριος, ο Θεός μας, πού φανερώνεται επί της γης. Όλοι μας, από τό πιο τιποτένιο σκουληκάκι, πού σέρνεται κάτω από τά πόδια μας, ως τά υψηλότερα όντα, πού τά κοιτάζουμε μέ θαυμασμό καί δέος, όλα εΐναι φανερώματα του Θεού.

Τέλος εΐναι απαραίτητο όλες αυτές οι διάφορες Γιόγκα νά γίνουν πράξη. Απλές θεωρίες δέν ωφελουν σε τίποτα. Πρώτα πρέπει νά τίς ακούσουμε κ' έπειτα νά τίς σκεφθούμε. Νά τίς αντιληφθούμε βαθιά, νά τίς εντυπώσουμε στό νοῦ μας κ' έπειτα νά τίς στοχαστούμε, νά τίς πραγματοποιήσουμε, εως ότου νά γίνουν τέλος ολοκληρη η ζωή μας. Τότες μονάχα η θρησκεία δέ θά εΐναι πιά ένας ορθός θεωρίες κ' ιδέες, μήτε απλή παραδοχή του νοῦ μας, αλλά θά διαπεράσει τά τρίσβαθά μας. Ο νοῦς μας μπορεΐ νά παραδεχτεί σήμερα ενα σωρό ανοησίες. Η αληθινή όμως θρησκεία ποτέ δέν αλλάζει.

Η θρησκεία εΐναι πραγματοποίηση. Δέν εΐναι λόγια, μήτε διδασκαλία, μήτε θεωρία, όσο ωραία κι αν εΐναι. Η θρησκεία εΐναι κάτι πού υπάρχει καί γί γ ν ε τ α ι, δέν εΐναι κάτι πού τό άκούς απλώς καί τό παραδέχεσαι. Αφομοιώνει ολοκληρη την ψυχή μέ ό,τι πιστεύει. Αυτό θά πεΐ θρησκεία.

(Τέλος)

Σβάμι Βιβεκανάντα. Μετάφραση Έλένης Σαμίου
(Η ομιλία αυτή άρχισε νά δημοσιεύεται στό Δελτίο 21
(Χειμῶνας 1963-64)

ΜΥΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ
Ι: ΠΟΙΗΣΗ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟ ΝΤΑΝΤΕ

συνέχεια από τό προηγούμενο Δελτίο

Α' Ο ΝΤΑΝΤΕ, ΙΕΡΟΦΑΝΤΗΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Σέ όλους τούς καιρούς Προφήτης καί Ποιητής, ἅμα τούς καταλάβεις καλά, εἶναι ἔννοιες πολύ συγγενικές. Γιατί πραγματικά ο Προφήτης καί ο Ποιητής εἶναι βασικά ομοιοί σέ τούτη ακριβῶς τήν πολύ σημαντική πλευρά: στό ὅτι δηλαδή ἔχουν καί οι δύο εἰσχωρήσει στό ἱερό μυστήριο τοῦ Σύμπαντος, σ' αὐτό πού ο Γκαϊτε ὀνομάζει "τό ἀνοικτό μυστικό", "Ποιό εἶναι τό μεγάλο μυστικό;" ρωτάει κάποιος. "Τό ἀνοικτό μυστικό" - ἀνοικτό σέ όλους, ἀλλά πού δέν τό βλέπει σχεδόν κανένας." Αὐτό τό θεῖο μυστήριο πού βρίσκεται παντοῦ, σέ ὅλα τά πλάσματα, "η Θεία Ἰδέα τοῦ Κόσμου, αὐτό πού ὑπάρχει στή ρίζα τῆς Φαινομενικότητας", ὅπως τό χαρακτηρίζει ο Φίχτε. Πού ἡ κάθε ἐκδήλωσή του, ἀπό τόν ἑναστρο οὐρανό ως τό γρασίδι τοῦ ἀγροῦ, ἀλλά πρό πάντων ἡ ἐκδήλωση "Ἄνθρωπος καί ἀνθρώπινα ἔργα, δέν εἶναι παρά ἡ φορεσιά, ἡ μορφοποίηση πού τό κάνει ορατό. Τοῦτο τό θεῖο μυστήριο ὑπάρχει σέ όλους τούς τόπους. Ἀληθινά ὑπάρχει. Ὁμως στίς περισσότερες ἐποχές καί στούς περισσότερους τόπους παραβλέπεται. Καί τό Σύμπαν, πού ερμηνεύεται πάντοτε στή μιά ἡστέν ἄλλη διάλεκτο σάν πραγματοποιημένη ἑκέφη τοῦ Θεοῦ, θεωρεῖται σάν κάτι τό ἀσήμαντο, σάν κάτι τό ἀψυχο, τό συνηθισμένο.

Κι ἄς ξεχνιέται ἀπό όλους τοῦτο τό θεῖο μυστήριο, ὁ Ἱεροφάντης, Προφήτης ἢ Ποιητής, ἔχει φθάσει στά βάρθη του. Εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὁ σταλμένος ἐδῶ γιά νά μᾶς τό κάνει πῶς εντυπωσιακά γνωστό. Αὐτή εἶναι ἡ ἀποστολή του, νά μᾶς ἀποκαλύψει τό ἱερό μυστήριο, πού αὐτός, περισσότερο ἀπό ἄλλους, ζεῖ καί κινεῖται μέσα στήν ἀδιάκοπη παρουσία του. Ἐνῶ ἄλλοι τό ξεχνοῦν, αὐτός τό γνωρίζει. Μοῦ φαίνεται σάν νά υποχρεώθηκε νά τό γνωρίσει. Χωρίς νά τῷ πάρουν τήν ἀδεια, βρίσκεται νά ζεῖ μέσα σ' αὐτό. Τό ξαναλέγω, ἐδῶ δέν πρῶκειται γιά κουβεντολόγημα, πρόκειται γιά ἄμεση ἐνόραση καί πίστη.

Ποιητής καί Προφήτης, μπασμένοι στό "ἀνοικτό μυστικό" εἶναι ἕνα. Ὁ Ἱεροφάντης Προφήτης μποροῦμε νά πούμε πῶς ἔχει συλλάβει τό ἱερό μυστήριο περισσότερο ἡθική πλευρά του, σάν καλό καί κακό, καθῆκον, καί ἀπαγόρευση. Ὁ Ἱεροφάντης Ποιητής σ' αὐτό πού οι Γερμανοί ὀνομάζουν αἰσθητική πλευρά του, ὅπως τό ὠραῖο καί

τά παρόμοια. Ο ένας μάς αποκαλύπτει αυτό που πρέπει να κάνουμε, ο άλλος αυτό που πρέπει να αγαπούμε. Όμως τούτοι οι δύο κύκλοι μπαίνουν ο ένας μέσα στον άλλο και δεν είναι δυνατό να τους χωρίσουμε. Και ο Προφήτης έχει τό νοῦ του σ' αυτό που πρέπει να αγαπούμε. Γιατί πῶς αλλιῶς θά ξέραμε τί είναι αυτό που πρέπει να κάνουμε; Η υψηλότερη φωνή που ακούσαμε σ' αυτή τή γῆ εἶπε π-στόσο: "Καταμάθετε τὰ κρῖνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδέ νήθει· λέγω δέ υμῖν ὅτι οὐδέ Σολομών ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτῳ". Μιά ματιά αὐτή στά εσώτατα βάρη τῆς Ὀμορφιάς. Τά "κρῖνα τοῦ ἀγροῦ" - ντυμένα λαμπρότερα ἀπό τούς βασιλιάδες τῆς γῆς - πού ξεπετιοῦνται ἐκεῖ, στό ταπεινό ὄργω-μένο χωράφι. Ἐνα βλέμμα Ὀμορφιάς πού ἔρχεται μέσα ἀπό τή μεγάλη εσωτερική θάλασσα τῆς Ὀμορφιάς καί πού οι εκφράσεις του εἶναι τέλεια μουσική. Τήν ποίηση λοιπόν θά τήν καλοῦμε μουσική σκέψη. Ο ποιητής εἶναι ὁ ἄνθρωπος πού σκέπτεται μ' αὐτό τόν τρόπο. Στό βάθος γυρίζομε πάλι στή δύναμη τοῦ νοῦ. Η εἰλικρίνεια τοῦ ἀνθρώπου καί τό βάθος τῆς ἐνόραξης του τόν κάνουν ποιητή. Κύτταξε βαθειά καί θά δεῖς μουσικά. Η Καρδιά τοῦ Κόσμου εἶναι μουσική παντοῦ. Μονάχα πού πρέπει νά σοῦ εἶναι μπορετό νά φτάσεις ὡς ἐκεῖ.

... Πρῶστεῦ πῶς δίνω στό Ντάντε τό μεγαλύτερό μου ἔπαινο ὅταν λέγω ὅτι ἡ "Θεῖα Κωμωδία" του εἶναι, ὡπως κι ἂν τήν πάρεις, ἕνα γνήσιο τραγούδι... Πρῶσθέτω ὅτι δέ θά μπορούσε νά εἶναι αλλιῶς. Γιατί ἡ οὐσία καί τό υλικό τοῦ ἔργου εἶναι ἀπό μόνα τούς ρυθμικά. Τό βάθος τοῦ ἔργου καί τό ἐστατικό πάθος του καί ἡ εἰλικρίνεια του τό κάνουν μουσικό. Πήγαινε ἀρκετά βαθειά καί θά βρεῖς μουσική παντοῦ. Μιά πραγματική εσωτερική συμμετρία, αὐτό πού ονομάζομε ἀρχιτεκτονική ἀρμονία, βασιλεύει σέ τούτο τό ἔργο παντοῦ, τοῦ δίνει τίς ἀναλογίες του. Ἀρχιτεκτονικά. Καί ἡ ἀρχιτεκτονική συγγενεύει μέ τό χαρακτήρα τῆς μουσικῆς.

Τά τρία βασίλεια, ἡ Κόλαση, τό Καθατήριο, ὁ Παράδεισος, ἀντικρῶζουν τό ἕνα τό ἄλλο σάν μέρη κάποιου μεγάλου κτίριου μᾶς μεγάλης, υπερφυσικῆς, παγκόσμιας ἐκκλησίας, πού ὑψώνεται ἐκεῖ ἀυστηρή, ἐπιβλητική, φοβερή. Τοῦ Ντάντε ὁ Κόσμος τῶν Ψυχῶν. Εἶναι στήν πραγματικότητα τό εἰλικρινέστερο ἀπό ὅλα τά ποιήματα. Τήν εἰλικρίνεια καί ἐδῶ τή βρίσκομε νά εἶναι τό μέτρο τῆς ἀξίας. Βγαίνει βαθειά μέσα ἀπό τοῦ συγγραφέα τήν καρδιά. Καί φθάνει βαθειά, περνώντας ἀπό ἀμέτρητες γενεές, μέσα στή δική μας καρδιά... Εἶναι σάν νά ἐπυρακτώθηκαν ὅλα καί νά ἔλυσαν μέσα στό φλογερό καμίνι τῆς ψυχῆς του... Εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ Ντάντε καί μαζύ ἡ ψυχὴ τοῦ Μεσαίωνα δοσμένη γιά πάντα ἐκεῖ, ρυθμικά ὁρατή.

... Η "Θεῖα Κωμωδία" εἶναι γραμμένη ἀπό τόν Ντάντε. Ὁμως ἀνήκει σέ δέκα αἰῶνες χριστιανοσύνης.

Ὁπως υπολογίζω, μπορεῖ ν' ἀνθέξει χιλιάδες χρόνια ακόμα. Γιατί κάτι πού πηγάζει ἀπό τά εσώτατα τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς διαφέ-

ρει απόλυτα από εκείνο που εκφράζει τό έξωτερικό της μέρος. Τό έξωτερικό είναι τῆς ἡμέρας, επηρεάζεται από τή μόδα. Τό έξωτερικό περνά από γοργές αναρίθμητες εναλλαγές. Τό εσώτατο είναι τό ἴδιο χθές, σήμερα καί γιά πάντα. Πιστές ψυχές, σέ ὅλες τίς γενεές τοῦ κόσμου, πού στρέφονται σ' αὐτόν τόν Ντάντε, θά ἀισθανθοῦν ἀδελφοσύνη κοντά του. Ἡ βαθεῖα εἰλικρίνεια τῆς σκέψης του, τῶν καὶμῶν καί τῶν ἐλπίδων του θά μιλήσει τό ἴδιο στή δική τους εἰλικρίνεια, θά νοιώσουν πώς καί αὐτός ὁ Ντάντε εἶναι ἐνας ἀδελφός...

Ὁ Ντάντε μιλεῖ στούς εὐγενικούς, στούς καθαρούς, στούς μεγάλους ὁλων τῶν ἐποχῶν καί ὁλων τῶν τόπων... Ὁ Ντάντε φλέγεται σάν ἐνα καθάριο ἀστέρι, ἀκίνητα ἐκεῖ στό στερέωμα, καί ἀπό αὐτό τό ἀστέρι παίρνουν φωτιά οἱ μεγάλοι, οἱ ἀνώτεροι, σέ ὅλους τούς καιρούς.

Τόμας Καρλάιλ Thomas Carlyle 1795-1881)

Ἐπί τῷ "Ἡρώες καί λατρεία ἡρώων"

Μετάφραση Σοφίας Ἀθ. Σουλιώτη

Β' Ο ΝΤΑΝΤΕ ΨΥΧΟΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΦΗΤΗΣ

συνέχεια ἀπό τό προηγούμενο Δελτίο

Εἶναι δύσκολο ν' ἀσχοληθεῖ κανένας μέ τήν ἀνθρώπινη ψυχή καί νά μελετήσῃ τό δυναμισμό τῆς χωρίς νά προσπαθήσῃ τουλάχιστο νά ορίσῃ τήν ἔννοια τοῦ υποσυνείδητου καί τοῦ υπερσυνείδητου.

Πραγματικά, ὅταν ἀσχολούμαστε μέ τήν ἐνέργεια τῆς ψυχῆς, πού εἶναι ἐνα ἀσταμάτητο "γίγνεσθαι", οἱ ὀρισμοί μας μπορεῖ νά ἔχουν κάποια ἀξία, ἄν τούς δώσουμε μόνο ἀξία δυναμική καί σχετική, γιὰτί οὔτε γιά μιά στιγμή δέ μποροῦμε νά σταματήσουμε ἐκεῖνο πού τό λόγο τῆς υπάρξῆς του τόν βρῖσκει στήν κίνηση καί ἐτσι στήν ἀδιάκοπη ἀλλαγῇ.

Ἐτήν ψυχολογία σχήματα καί σύμβολα, πολλές φορές μᾶς βοηθᾶνε ὄχι τόσο νά καθορίσουμε δυναμικές ἀρχές ὅσο νά τίς καταλάβουμε παίρνοντας γιά βάση πρότυπα στατικά.

Τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς τήν ἐνέργεια, πού ξεφυτρώνει ἀπό τό ἀσυνείδητο, ὑπάρχει ἡ συνήθεια νά τή χωρίζουν σέ τρεῖς περιόδους, πού τίς ἀποτελοῦν τό υποσυνείδητο, τό συνείδητο

1. Σ' αὐτό τόν ὄρο πού χρησιμοποιοῦμε δίνουμε τήν ἔννοια ἐκείνου πού δέ μπορεῖ νά γίγῃ γνωστό, μά πού μερικές του ὀψεις μπορεῖ νά τίς γνωρίσει ὁ ἄνθρωπος.

καί τό ὑπερσυνείδητο. Ἡ πρώτη περιέχει ὅλες τοῦ περασμένου καιροῦ τίς ἐμπειρίες πού ἔχει εἴτε τό ἄτομο εἴτε τό εἶδος ὁ - που ἀνήκει τό ἄτομο, ἡ δεύτερη τό κάθε τί πού τό συνειδητό ἐγώ εἶναι σέ θέση νά ἐλεγχῆι, ἡ τρίτη ὅλα ὅσα αποτελοῦνε τίς ἀνώτερες ἐπιδιώξεις καί τούς σκοπούς πού γυροῦν νά πετύχει εἴτε τό ἄτομο εἴτε τό σύνολο ὅπου τό ἄτομο ἀνήκει. Μά εἶναι ἀνάγκη νά ξεκαθαρίσῃμε ὅτι αὐτές οἱ τρεῖς ψυχικές ὀφείες ἀλλάζουν ἀπό ἄνθρωπο σέ ἄνθρωπο καί πότε υπερέχει ἡ μιά καί πότε ἡ ἄλλη. Καί ὅτι δ' εἶναι μπορετό νά εἶναι ἴδιες στά διάφορα ἄτομα. Γιατί ἡ ὅλο πού οἱ ιδιότητες τῆς ψυχῆς εἶναι οἱ ἴδιες γιά ὅλους, ὁ βαθμός τῆς ψυχικῆς ἐξέλιξης εἶναι ἄλλος στό ἓνα ἄτομο καί ἄλλος στό ἄλλο.

Αὐτές οἱ τρεῖς συνειδησιακές καταστάσεις τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, ὅταν προβληθοῦν στό χρόνο, φτιόχνουν τό παρελθόν, τό παρόν καί τό μέλλον, πού ἐκπορεύονται ἀπό τό αἶωνο.

Μ' αὐτή τήν προϋπόθεση, ἄς κοιτάξουμε τώρα νά δοῦμε ποιές εἶναι οἱ δυνάμεις πού καθορίζουν τή διαγωγή τοῦ ἀνθρώπου.

Τό ἐγώ τό συνειδητό, τό προσωπικό, βρισκόμασθαί σέ ἀδιάκοπη κίνηση καί ἔχει τήν αὐταπάτη πῶς τήν κάθε ταν ἐνέργεια τήν καθορίζει ἡ θέλησή του σά νά ἦτανε τό ἐγώ τό υπεκείμενο τῆς δικιάς του τῆς ζωῆς. Ἡ πηγὴ αὐτῆς τῆς πλάνης εἶναι τό ὅτι ἐκεῖνο πού σπρωχνεῖ τό ἐγώ νά ἐνεργῆσῃ δέν εἶναι αὐτό πού τό ἐγώ νομίζει θέλησή του, εἶναι ἐκεῖνες οἱ σκοτεινές δυνάμεις πού ἐνεργοῦν ἔξω ἀπό τόν ἔλεγχο τῆς συνείδησῆς του καί πού αποτελοῦν τό υποσυνείδητό του. Μὲ ἄλλα λόγια τό ἐγώ θέλει αὐτό πού τό υποσυνείδητό του θέλει. Μά ἐπειδὴ τό ὑπερσυνείδητο τό αποτελοῦν δυνάμεις πού βρίσκονται σέ ἀντίθεση, ἡ θέλησή του ἀλλάζει ἀπό στιγμή σέ στιγμή. Καί ἔτσι τό ἐγώ δέν ξερεῖ ποτέ τί πραγματικά θέλει. Τόσο μεγαλύτερη γίνεται ἡ υιοταγή τοῦ ἐγώ στό υποσυνείδητο ὅσο μικρότερη εἶναι ἡ δύναμη τῆς συνείδητῆς τοῦ ἐνέργειας. Καί ἐπειδὴ τό υποσυνείδητο ἀποτελεῖ τό "χᾶος" τοῦ ἀτόμου, ἐνῶ ἡ συνείδηση ἀποτελεῖ τόν "κόσμο", δηλαδή τήν τάξη, εἶναι λογικό νά σκεφθοῦμε ὅτι ἡ ἐνέργεια τῶν δυνάμεων τοῦ υποσυνείδητου, πού εἶναι τεράστιες, θά νικήσῃ τήν ἐνέργεια τῶν δυνάμεων τοῦ συνειδητοῦ ἐγώ, πού εἶναι πολύ περιορισμένες στόν ἄνθρωπο τό σύγχρονο.

Ἀφοῦ ἔτσι εἶναι τά πράγματα, ἀμέπτεται κανένας ὅτι πολύ λίγοι ἄνθρωποι ἀπό τότε πού ὑπάρχει ὁ κόσμος κατόρθωσαν ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπό τή σκλαβιά τοῦ υποσυνείδητου, δηλαδή νά πραγματοποιήσουν ἐκεῖνη τήν ἀπελευθέρωση τήν ὀλική πού θά τοὺς ἔδινε τή δυνατότητα νά βεβαιώσουν στ' ἀλήθεια: "Ἐγώ εἶμαι", "ἐγώ θέλω".

Μά ἂν ἀκολουθοῦμε τίς διδασκαλίες αὐτῶν τῶν μεγάλων Διδασκάλων βλέπομε πῶς ὅλη τους ἡ προσοχή συνέχεια στρέφεται σ' ἕνα σταθερό αὐτοέλεγχο καί γιά τήν παραμικρὴ ψυχικὴ κίνηση τῆς ὑπόστασῆς τους, γιά νά μποροῦν ἀμέσως νά βρῖσκουνε σίγουρα τήν

προέλευση και τό κίνητρο, ἔτσι πού καμιά σκέψη, καμιά λέξη και καμιά πράξη νά μήν ξεφεύγει από τόν ἔλεγχο τοῦ συνειδητοῦ τους ἐγώ.

Ἄν τή γλώσσα τῆς σύγχρονης ψυχολογίας τήν ἀντικαταστήσωμε μέ τή γλώσσα πού μεταχειρίζονται οἱ θρησκείες, θά δοῦμε οἱ στό υποσυνείδητο ἀντιστοιχεῖ ἡ κόλαση, στή συνείδηση τό καθατήριο, στό υπερσυνείδητο ο παραδεισος και στό ασυνείδητο ἐκεῖνο πού καμιά μορφή ἀνθρώπινης συνείδησης δέ μπορεῖ νά τό νιώσει, ο Θεός, δηλαδή ὅ, τι εἶναι ἀγνώριστο, ἀπρόφορτο ἀνεκδήλωτο κλπ.

Ο Ντάντε, πού δέν ἦταν μόνο τρανός ποιητής, πού ἦταν ἴσως κι ὁ πιό μέγας ψυχολόγος πού θυμάται ἡ ἀνθρωπότητα, μεταχειρίστηκε τή συμβολική γλώσσα τῆ θρησκευτικῆ τῆς ἐποχῆς του και ἔγραφε τήν πιό μεγάλη και τήν πιό ολοκληρωμένη ψυχολογική πραγματεία. Γιατί στή "Θεία Κωμωδία" βρῖσκουμε ὅλα τά διδάγματα πού περιέχονται στά διάφορα ρεύματα τῆς σύγχρονης ψυχολογίας, τήν ψυχανάλυση, τήν ψυχροσύνθεση, τή λογοθεραπευτική κλπ. Καί σά μέγας καλλιτέχνης και μέγας μύστης πού ἦταν, στάθηκε ἀξίος νά δημιουργήσει καταστάσεις και πρόσωπα πού μόρεσαν νά ἐνσαρκώσουν ὄχι μόνο τήν κάθε συνειδησιακή κατάσταση, ἀλλά και τήν κάθε ἰδιαίτερη στάση πού μπορεῖ νά πάρει ἡ ἀνθρώπινη ψυχή.

Ἡ κόλαση ἀντιπροσωπεύει τό υποσυνείδητο και οἱ κύκλοι πού τήν ἀποτελοῦν παρασταίνουν ἀποκρυσταλλωμένες συνειδησιακές καταστάσεις τοῦ ἐγώ, ἀσυμβίβαστες πιά μέ τήν ἐξελικτική του βαθμίδα. Στήν κόλαση βρῖσκονται κείνες οἱ εἰδικές κατηγορίες ἀτόμων πού τά ἐξουσιάζουν καθορισμένα ἐπίπεδα τοῦ υποσυνείδητου, τόσο πού ν ἀντιδρῶν σέ κάθε ἄλλο κάλεσμα. Τό μόνο πού υπάρχει γι αὐτά τά ἄτομα εἶναι οἱ ἀξίες οἱ ἐγωιστικές και ζωικές.

Οἱ κύκλοι πού ἀποτελοῦν τό χωνί τῆς κόλασης εἶναι τά ὄρια πού μέσα τους βρῖσκονται και μποροῦν νά κινῶνται αὐτά τά ἄτομα. Κ ἔτσι ἀπ ὅλες τους τίς ταραγμένες κινήσεις, τό μόνο πού βγαίνει εἶναι νά τρῦς ἀναγκάζουν ν ἀποτυπώνουν τ ἀχνάρια τους ξανά συνέχεια γιά ὅλη τήν αἰωνιότητα, χωρίς ποτέ νά μπορέσουν οὔτε νά κατεβῶν οὔτε ν ἀνεβῶν ἕνα σκαλί. Εἶναι κλεισμένοι, στόν εαυτό τους, κουφοί στά καλέσματα πού τους ἔρχονται ἀπό συνειδησιακές καταστάσεις ἀνώτερες. Κι ἄν παραδέχονται τήν ὑπαρξη τοῦ Θεοῦ, τήν παραδέχονται μόνο, γιά νά τόν βλαστημῶν και γιά νά τοῦ ρίχνουν τήν εὐθύνη γιά τ ἀποτελέσματα πού τά σφάλματά τους φέρανε, γιά τήν κατάντια τους. Εἶναι κολασμένοι, γιατί θέλουνε νά εἶναι κολασμένοι. Καί θά εἶναι κολασμένοι ὅλο τόν καιρό πού θά ἐπιμένουνε νά βρῖσκονται σ αὐτή τήν κατάσταση τῆς πνευματικῆς ἀποκρυστάλλωσης.

Δέν πρέπει ὅμως νά μεροδεύουμε τήν κατάσταση τῆς κόλασης μέ τήν κατάσταση τῆς ὑποεξέλιξης. Ο ἄγιος ζεῖ σάν ἄγιος και βρῖσκεται σέ ἀρμονία μέ τή στάθμη τῆς συνείδησῆς του, ἐνῶ ο

Άρειος πού ζεῖ σάν ἄγριος ζεῖ σέ επίπεδο συνείδησης κατώτερο ἀπό κείνο πού ἀντιστοιχεῖ μέ τόν ἐξελικτικό του πλαίσιο. Γι' αὐτό ο πρῶτος βρῖσκεται σέ ἀνοδο, τείνει πρὸς τὰ πάνω, ἐνῶ ὁ δεύτερος βρῖσκεται σέ κάθοδο, σέ ξεπεσμό, τείνει πρὸς τὰ κάτω.

Τὸ καθαρτήριο παρασταίνει τὴ συνειδησιακὴ κατάσταση τοῦ συνειδητοῦ ἐγώ. Ἐκεῖ τὸ ἄτομο ξέρει ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα πού φέραν οἱ πράξεις του ἔχει πάντα ἀντίχτυπο πάνω του. Καί μέ υπομονὴ δέχεται τίς δυστυχίες του σὰ συνέπεια πού φέρανε τὰ περασμένα του αμαρτήματα. Γι' αὐτό προσανατολίζει τὴ ζωὴ του ἔτσι πού νά μὴν αμαρτήσῃ πιά, ἔτσι πού νά λευτερωθεῖ ἀπὸ τίς θλιβερές συνέπειες κάθε λαθεμένης πράξης.

Εἶναι πραγματικά προσωρινὴ ἡ παραμονὴ στό καθαρτήριο. Γιατί τὸ συνειδητὸ ἐγώ ἀπὸ ωρίμανση σέ ωρίμανση, δηλαδή ἀπὸ κύκλο σέ κύκλο, θά ἀνεβαίνει, ὥσπου λευτερωμένο ἀπὸ κάθε σκουριά θά εἶναι σέ θέση νά μάθει πλέρια τίς ἀξίες τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Νά μὴ ζεῖ πιά στὴν υπηρεσίᾳ τοῦ ἐαυτοῦ του, νά ζεῖ στὴν υπηρεσίᾳ ὅλης τῆς ζωῆς, πού αἰσθάνεται πὺς εἶναι κι αὐτὸ ἔκφρασή της ἐνεργητικὴ καὶ συνειδητὴ.

Ὁ παράδεισος ἀντιπροσωπεύει τὸ ὑπερσυνειδητὸ, δηλαδή ἐκείνη τὴ συνειδησιακὴ κατάσταση ὅπου φανερῶνεται στό ἐγώ πὺς οἱ ἀληθινές ἀξίες τῆς ζωῆς εἶναι οἱ ἀξίες οἱ παγκόσμιες καὶ πὺς γι' αὐτὸ πρέπει νά ζοῦμε στὴν υπηρεσίᾳ τους γιὰ νά δημιουργήσουμε μιὰ καινούργια τάξη πού μόνο σ' αὐτές τίς ἀξίες θά θεμελιωθεῖ.

Μὰ ἐκτός ἀπὸ τὸν παράδεισο ὑπάρχει καὶ ὁ ἔμπυρος οὐρανός, ὅπου ἡ ψυχὴ χαίρεται τὴ θεὰ τοῦ Θεοῦ. Ὅπου κάθε εὐγενικὴ ἐπίδωξη βρῖσκει ικανοποίηση. Ὅπου ἡ ψυχὴ γαληνεύει γιατί ἔχει φτάσει στὴν πληρότητά της. Αναπαύεται στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Αἰώνιου.

Ἐδῶ ἡ ψυχὴ αποκτᾷ ἓνα νεὸ ρυθμὸ, μιὰ νέα διάσταση. Καὶ ἔτσι τῆς γίνεται τέλεια φανερό κείνο πού γιὰ τὴ συνείδηση μέ τὸ ρυθμὸ τὸν ἀνθρώπινο ἀποτελεῖ τὸ ασυνειδητὸ. Μὰ αὐτὴ ἡ νέα ἐμπειρία εἶναι ἀνέκφραστη μέ γῆινα λόγια καὶ γι' αὐτὸ αἰατάληπτη γιὰ τὴν ψυχὴ πού δὲν ἔχει κατορθώσει ν' ἀποκτήσῃ αὐτὴ τὴ νέα διάσταση, πού θά τὴν ονομάσουμε θεϊκὴ.

(Συνεχίζεται)

Φιλιμπέρτο Τσαραττίνι (Filiberto Zarattini)

Ἀπὸ τὸ ἰταλικὸ θεολογικὸ περιοδικὸ "Πνευματικὴ ἀγγὴ"
"Alba Spirituale".

Μετάφραση Χρυσῆς Ι. Καφαλοπούλου

Γ' ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ "ΘΕΙΑ ΚΟΜΩΔΙΑ"

α' Η ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΥΛΗΣ ΤΗΣ ΚΟΛΑΣΗΣ

"Εγώ¹ ὀδηγῶ πρὸς τὴ θλιμμένη χώρα,
ἐγὼ πρὸς τὸν ἀπέραντο τὸν πόνο,
ἐγὼ πρὸς τίς ψυχές τίς κολασμένες.
Δικαιοσύνη τὸν Πλάστη μου ἔχει σπρώξει
κ' ἡ Δύναμη μαστόρεφέ με ἡ θεία,
ἡ υπέρτατη Σοφία κι ἡ πρώτη Ἀγάπη².
Πρὶν ἀπὸ μέ³ δὲν ἦταν πλάσματα ἄλλα
παρὰ αἰώνια³ μοναχά, κι ἐγὼ μαι αἰώνια.
Τὴν πᾶσα ἐλπίδα ἀφήστε ὅσοι περνᾶτε".

Κόλαση Γ' 1-9 Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη

β' ΑΠ' ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΤΑ ΧΕΡΙΑ

Σπρώχνει ὁ οὐρανὸς τίς πρῶτες ψυχορμές σας
ὄχι ὅλες σας· μά κι ὅλες νά ταν παλι,
σᾶς δόθη φῶς, καλό καὶ νά δεῖτε,
καὶ λεύτερη βουλή, πού κόπο ἂν νιώθει
στὶς πρῶτες μάχες πού ὁ οὐρανὸς τῆς δίνει
ὅλα, ἂν θραφεῖ καλά, νικᾶει στό τέλος.
Δύναμη πιό τρανή, πιό πλέρεια φύση,
ἐλευτέρους σᾶς κυβερνάει καὶ πλάθει
τό νοῦ σας πού τ' ἀστέρια δὲν ορίζουν.
Κι ἂν τώρα παραστράτισεν ὁ κόσμος,
σεῖς ἀφορμή, ζητᾶτε τὴν ἐντὸς σας,
φῶς φανερό θά σᾶς τό δεῖξω τώρα.
Βγαίνει ἀπ' τὰ χέρια τοῦ Θεοῦ ἡ ψυχὴ σας
πού ἀγάπα τη πρὶ γεννηθεῖ ως κορούλα
πού κλαίγοντας γελώντας παιχιδίζει,
απλή, αγαθούλα, κι ἓνα ξέρει μόνο,
νά πεθυμάει τό πού χαρά τῆς δίνει.

Καθαρτήριο I 73-90. Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη

1. Σημ. μετ. Μιλᾶει ἡ πόρτα τοῦ Ἄδη.
2. Σημ. μετ. Δύναμη, Σοφία, Ἀγάπη - τὰ τρία πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδας.
3. Σημ. σύντ. Τό Εὐαγγέλιο (Ματθ. ΚΕ' 41) λέει πῶς ἡ Κόλαση πλάστηκε γιά τὸν Ἐωσφόρο καί τοὺς ἀγγέλους του πρὶν νά πλαστεῖ ὁ ἄνθρωπος. Ἦτανε τότε μόνο τὰ αἰώνια πλάσματα, οἱ ἄγγελοι, οἱ οὐρανοὶ καί ἡ πρώτη ὕλη.

Υ΄ ΣΒΗΝΕΙ Η ΘΥΜΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ

Ἡ δόξα Ἐκείνου πού κινάει τὰ πάντα
τό σύμπαντο ὄλο διαπερνάει, καί λάμπει
ἄλλου καί πιο πολὺ κι ἄλλου πιο λίγο.
Στόν οὐρανό πού παίρνει πιο ἀπ' τὸ φῶς του
πῆγα· καί τὰ ἴσα δέν μπορεῖ, δέν ξέρει
νά ξαναπεῖ οπού ἐκεῖθε κατεβαίνει·
τί φτάνοντας κοντά στήν πεθυμιὰ του,
σέ τόσο ὁ νοῦς μας μέγα βῦθος πέφτει,
πού δέν μπορεῖ νά γύρει πίσω ἢ μνήμη.

Παράδεισος Α΄ 1-9
Μετάφραση Ν. Καζαντζάκη

Δ΄ ΥΠΕΡΓΗΙΝΑ ΤΑΞΙΔΙΑ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΩ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

Ἐνα πρόβλημα πού μοιάζει πολὺ ν' ἀπασχόλησε τούς περσότερους
σχολιαστές τοῦ Ντάντε εἶναι ποιές πηγές ἔχει ἡ σύλληψή του γιὰ
τὸ κατέβασμα στήν Κόλαση. Εἶναι κ' ἓνα ἀπὸ τὰ θέματα πού πιο ξε-
κάθαρα δείχνουνε τὴν ἀναρμοδιότητα αὐτῶν πού μόνο μέ τὸν τρόπο
τοῦ ολότελα "ἀμύητου" τὰ μελετήσανε τοῦτα τὰ ζητήματα. Πραγματι-
κά υπάρχει ἐδῶ κάτι πού κἀνένας δέ μπορεῖ νά τὸ καταλάβει ἂν δέν
τοῦ εἶναι κάπως γνωστές οἱ φάσεις τῆς αληθινῆς μύησης. Κι αὐτό
θά δοκιμάσουμε νά ἐξηγήσουμε.

Ὁ Ντάντε παίρνει τὸ Βιργίλιο ὁδηγό γιὰ τὰ δύο πρῶτα μέρη τοῦ
ταξιδιοῦ του. Κι ὁ λόγος εἶναι, ὅπως ὅλος ὁ κόσμος ὁμόφωνα παρα-
δέχεται, ἡ θύμηση τῆς Ἰραφιδίας τῆς Αἰνειάδας. Κι πρέπει νά
προσθέσουμε πῶς αὐτός εἶναι ὁ λόγος ἐπειδὴ τὸ περιεχόμενο τούτης
τῆς Ἰραφιδίας δέν εἶναι ἀπλή ποιητικὴ φαντασία, εἶναι μυητικὴ γνώ-
ση ἀναμφισβήτητη. Οἱ *sortes vergilianas*, πού τόσο πλατιά δια-
δόθησαν τὸ μεσαίωνα, δέν εἶναι τίποτα ἄλλο παρὰ λαϊκὴ κ' ἐξωτε-
ρικὴ παραμόρφωση βαθιᾶς ἀλήθειας. Αὐτὴ τὴν ἀλήθεια εἶναι πιθανό
πῶς τὴ νιώθανε καλύτερα ἀπ' ὅ,τι ξέρανε νά τὴν ἐκφράσουνε κεῖνοι
πού τὸ ἔργο του τὸ βάνανε κοντά στὰ Ἱερά βιβλία, ἄς ἦτανε καί
μονάχα γιὰ νά τὸ μεταχειρίζονται γιὰ μαντεῖες πού δέν παρουσιά-
ζανε καί μεγάλο ἐνδιαφέρον.

Ἀπ' τὴν ἄλλη τὴ μεριά δύσκολο δέν εἶναι νά διαπιστώσουμε πῶς
γιὰ τὸ θέμα πού μᾶς ἀπασχολεῖ εἶχε κι ὁ Βιργίλιος προκατόχους ἑλ-
ληνες. Καί νά θυμίσουμε τὸ ταξίδι τοῦ Ὀδυσσεᾶ, καθὼς καί τὸ κα-
τέβασμα τοῦ Ὁρφέα στὸν Ἄδη. Μά ἡ συμφωνία πού καρατηροῦμε σ' ὅ-
λα τούτα δέ δείχνει τάχα τίποτα κἀραπάνω ἀπὸ μιὰ σειρά δανεισμοῦς

1, Σημ. μετ. Οἱ μαντεῖες πού κἀνανε ἀνοίγοντας τὴν Αἰνειάδα στήν
τυχή.

ἡ διαδοχικές μιμήσεις; Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς αὐτό τό θέμα ἔχει πάρα πολύ στενή σχέση μέ τά μυστήρια τῆς ἀρχαιότητος. Καί πῶς αὐτές οἱ πολλές καί διάφορες ποιητικές ἢ θρυλικές ιστορίες ἐκφράζουνε τήν ἴδια πραγματικότητα. Τό χρυσό κλαρί πού ὁ Αἰνείας ὀδηγημένος ἀπό τή Σίβυλλα πάει πρῶτα πρῶτα νά κόψει στό λόγγο (σέ κείνη τήν ἴδια τή selva selvaggia, ὅπου τοποθετεῖ ὁ Ντάντε τήν ἀρχή τοῦ ποιητικοῦ του ἔργου) εἶναι τό κλαρί πού κρατούσανε οἱ μυημένοι τῆς Ἐλευσίνας καί πού τό θυμίζει ἡ ἀκακία τοῦ νεώτερου τεκτονισμοῦ, ἐγγύηση ἀνάστασης καί ἀθανασίας. Μά ὑπάρχει καί κάτι παραπάνω. Αἰόμα κι ὁ χριστιανισμός μᾶς δείχνει ὁμοιο συμβολισμό. Ἰτίς ἱεροτελεστίας τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἡ Κυριακή τῶν Βαΐων² ἀνοίγει τή μεγάλη Βδομάδα, πού θά δεῖ τό θάνατο τοῦ Χριστοῦ καί τήν Κάθοδό του στόν Ἄδη κ' ἔπειτα τήν Ἀνάστασή του, πού δέ θ' ἀργήσει νά τήν ἀκολουθήσει ἡ δοξασμένη τοῦ Ἀνάληψη. Καί ἴσα ἴσα τή μεγάλη Δευτέρα ἀρχίζει ἡ διήγηση τοῦ Ντάντε σά νά θέλει νά δείξει πῶς φάχνοντας νά βρεῖ τό κλαρί τό μυστηριακό χάθιμε μέσ στό σκοτεινό τό λόγγο, ὅπου θά συναντήσῃ τό Βιργίλιο. Καί τό ταξίδι του στούς κόσμους θά βαστάξει ως τήν Κυριακή τοῦ Πάσχα, δηλαδή ως τήν ἡμέρα τῆς Ἀνάστασης.

Θάνατος καί κάθοδος στόν Ἄδη ἀπό τή μιά μεριά, ἀνάσταση καί ἀνάληψη στόν οὐρανό ἀπό τήν ἄλλη εἶναι σά δύο φάσεις ἀντίστροφες καί συμπληρωματικές. Ἡ πρώτη εἶναι ἡ προετοιμασία πού χρειάζεται γιά τή δεύτερη. Καί πού εὐκολα τή βρίσκουμε καί στήν περιγραφή τοῦ ερμητικοῦ "Μεγάλου Ἔργου". Τό ἴδιο πρᾶμα βεβαιώνουν ὅλες οἱ παραδοσιακές διδασκαλίες. Ἔτσι συναντᾶμε στό Ἰσλάμ τό ἐπεισόδιο τοῦ "νυχτερινοῦ ταξιδιοῦ" τοῦ Μωάμεθ. Ὑπάρχει κ' ἐκεῖ τό κατέβασμα στίς "υποχθόνιες χῶρες" (ἱ ζ ρ ἄ) κ' ὕστερα τ' ἀνέβασμα στούς διάφορους παράδεισους, στίς οὐράνες σφαῖρες (μ ι ρ ἄ ἱ). Καί μερικά ἀφηγήματα πού ὑπάρχουνε μέσα σ' αὐτό τό "νυχτερινό ταξίδι" ἔχουν ὁμοιότητες μέ τό ποίημα τοῦ Ντάντε, ἰδιαίτερα χτυπητες, τόσο πού μερικοί θελήσανε νά βροῦνε σ' αὐτές τίς ιστορίες μιά ἀπ' τίς κύριες πηγές τῆς ἔμπνευσής του. Ὁ Ντόν Μιγκέλ Παλάτιος ἔδειξε τίς πολλαπλές σχέσεις πού καί στό περιεχόμενο καί στή μορφή ὑπάρχουν ἀνάμεσα σ' ἡθεῖα Κωμωδία (ἄς ἀφήσουμε ὀρισμένες περικοπές τῆς νέας

1. Σημ. μετ. Τόν ἄγριο τό λόγγο

2. Τό λατινικό ὄνομα τούτης τῆς γιορτῆς εἶναι *Dominica in Palmis*. Εἶναι φανερό πῶς τά βάρια, ἡ δάφνη, καί τό κλαρί εἶναι τό ἴδιο πρᾶμα. Ἡ δάφνη, ἔμβλημα τῶν μαρτύρων, τήν ἔννοια πού λέμε ἐδῶ ἔχει κι αὐτή. Θυμίζουμε καί τή λαϊκή ονομασία "Ἀνθισμένο Πάσχα", πού πολύ ξεκάθαρα ἐκφράζει τή σχέση τοῦ συμβολισμοῦ τούτης τῆς γιορτῆς μέ τήν Ἀνάσταση.

Σημ. μετ. Χαρακτηριστική εἶναι καί ἡ συνηθισμένη ἡ γαλλική ὀνομασία τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων *Dimanche des Rameaux* (Κυριακή τῶν κλαριῶν).

ζωής) από τή μιá μεριά καί στό Κιτάμπελ-ίζρά (τό βιβλίο τοῦ νυχτερινοῦ ταξιδιοῦ) καί στίς Φουτουχάτ-ελ-Μεκιγιά (τίς Αποκαλύψεις τῆς Μέκκας) τοῦ Μοχιντιν ἴμνυ "Αραμπι από τήν ἄλλη, ἔργα καί που ὀγδόντα χρόνια παλιότερα. Καί βγάνει τό συμπέρασμα πὼς καί μόνες τους αὐτές οἱ αναλογίες εἶναι πιο πολλές ἀπ' ὅλες ὅσες μπορέσανε οἱ σχολιαστές νά βροῦν ἀνάμεσα στό ἔργο τοῦ Ντάντε καί σέ κάθε λογῆς καί κάθε τόπου λογοτεχνήματα. Νά μερικά παραδείγματα. Σέ μιá διασκευή τοῦ μουσουλμανικοῦ θρύλου ἕνας λύκος κ' ἕνα λιοντάρι φράζουνε τό δρόμο τοῦ προσκυνητῆ, ὅπως ο πάνθηρας, τό λιοντάρι καί ἡ λύκαινα κάνουνε τό Ντάντε νά πιασδρομήσει. Ο Οὐρανός στέλνει στό Ντάντε τό Βιργίλιο καί στό Μωάμεθ τό Γαβριήλ. Καί οἱ δύο τους στό διάστημα τοῦ ταξιδιοῦ ικανοποιοῦνε τοῦ προσκυνητῆ τήν περιέργεια. Τήν Κόλαση καί στούς δύο θρύλους ἴδια σημάδια τήν προμηῆνε: ἀντάρα δυνατή κι ἀξεκαθάριστη, μπουρῆνι φωτιᾶς. Ἡ νταντική ἀρχιτεκτονική τῆς Κόλασης ξεσηκώνει τήν περιγραφή τῆς μουσουλμανικῆς Κόλασης. Καί στίς δύο ὑπάρχει ἕνα γιγάντιο χωνί. Τό σκοτελοῦνε διαδοχικά πατάματα, κυκλικά σκαλιά, πού ὅσο πᾶνε καί κατεβαίνουνε ὡς τό βάθος τῆς Γῆς. Τό καθένα τους κρύβει κι ἀπό μιá κατηγορία ἀμαρτωλῶν, πού ἡ ενοχή τους καί ἡ τιμωρία τους γίνονται ὅλο καί βαρύτερες, ὅσο πιο βαθιά βρῆσκειται ο κυκλος ὅπου κατοικοῦνε. Κάθε πᾶτωμα υποδιαίρεῖται σέ ἄλλα προορισμένα γιά διάφορες κατηγορίες ἀμαρτωλῶν. Τέλος καί οἱ δύο Κόλασεις εἶναι τοποθετημένες ἀποκάτω ἀπ' τήν Ἱερουσαλήμ... Γιά νά ἐξαγγιστεῖ βγαίνοντας ἀπ' τήν Κόλαση καί νά μπορέσει νά ὑψθεῖ πρὸς τόν Παράδεισο ὁ Ντάντε κάνει τριπλό λουτρό καθαρμοῦ. "Ἰδιο τριπλό λουτρό καθαρμοῦ ἐξαγγίζει τίς ψυχές στό μουσουλμανικό θρύλο. Πρίν νά μποῦνε στόν Οὐρανό βυθίζονται στά νερά τριῶν ποταμιῶν πού γονιμοποιοῦνε τόν κῆπο τοῦ Αβραάμ. Ἡ ἀρχιτεκτονική τῶν οὐράνιων σφαιρῶν πού ἀνάμεσα ἀπ' αὐτές γίνεται τ' ἀνέβασμα εἶναι ἀπαράλλακτη καί στούς δύο τοῦς θρύλους. Στούς ἐννιά οὐρανοῦς, εἶναι μοιρασμένες ἀνάλογα μέ τήν ἀξία τους οἱ μακαρισμένες οἱ ψυχές καί στό τέλος συγκεντρώνονται ὅλες στόν ἔμπυρο οὐρανό, στήν τελευταία σφαῖρα. Ὅπως ἡ Βεατρίκη παραμερίζει μπροστά στόν Ἅγιο Βερνάρδο γιά νά ὀδηγήσει αὐτός τό Ντάντε στούς τελικούς σταθμούς, ἔτσι κι ὁ Γαβριήλ παρατάει τό Μωάμεθ μπροστά στό θρόνο τοῦ Θεοῦ, ὅπου τόν τραβάει τό Μωάμεθ μιá φωτεινὴ γιορλάντα... Ἡ ἀποθέωση, ὅπου καταλήγει καί τό ἕνα τ' ἀνέβασμα καί τ' ἄλλο, εἶναι ἴδια. Οἱ δύο ταξιδιωτῆς, ἀφοῦ ὑψωθήκανε ὡς τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ, μᾶς πε-

1. Μιγκέλ "Ασίν Παλάθιος" Ἡ μουσουλμανικὴ ἐσχατολογία στή Θεία Κωμωδία", Μαδρίτη 1919. Πρὸβλ. Μπλοσέ (Blochet) Οἱ ἀνατολίτικες πηγές τῆς Θείας Κωμωδίας", Παρίσι 1901.

ριγράφουνε τό θεό σάν έστία έντόνου φωτός περιτριγυρισμένη από, αμέτρητα άγγελικά πνεύματα πού βγάνουν άχτίδες λαμπερές. Μιά απ' τίς κυκλικές σειρές τίς πιό κοντινές στήν έστία είναι η σειρά τών Χερουβεΐμ. Ο κάθε κύκλος περιζώνει τόν άμεσο κατώτερο κύκλο. Κ οί έννιά κύκλοι γυρνάνε αδιάκοπα γύρω απ' τό θεϊκό κέντρο. Τά πα- τώματα τής Κόλασης, τούς άστρονομικούς ούρανούς, τούς κύκλους του μυστικῶν ροδών, τούς αγγελικούς χορούς, πού βρίσκονται ολό- γυρα στήν έστία του θεϊκού φωτός, τούς τρεΐς κύκλους πού συμβο- λίζουνε τήν τριάδα τών προσώπων, όλα αυτά τά πήρε λέξη, πρὸς λέ- ξη ο φλωρεντινός ποιητής από τό Μοχιντίν "Ιμπν "Αραμπι".

Τέτοιες συμπτώσεις, πού φτάνουν ίσαμε λεπτομέρειες έξαιρετι- κά ξεκάθαρες, δέ μπορεί νά είναι τυχαΐες. Κ' έχουμε πολλούς λό- γους νά παραδεχόμαστε πώς πραγματικά ο Ντάντε είναι έμπνευσμέ- νος σέ βαθμό άρκετά σημαντικό από τά έργα πού έγραφέ ο Μοχι- ντίν. Μά πώς του γίνανε γνωστά; Πιθανό ενδιάμεσο θεωροϋνε τό Μπρουνέττο Λατίνι, πού είχε μείνει στήν Ισπανία. Όμως τούτη η υπόθεση δέ μᾶς φαίγεται πολύ ικανοποιητική. Ο Μοχιντίν γεννή- θηκε στή Μουρκία, από κεϊ καί τό παρατσούκλι του 'Ελ Άνταλούθι. Μά δέν πέρασε στήν Ισπανία όλη του τή ζωή καί πέθανε στή Δεμα- σκό. Απ' τήν άλλη τή μεριά οί οπαδοί του ήτανε σκορπισμένοι σ' όλο τό μουσουλμανικό κόσμο, μά πιό πολύ στή Συρία καί στήν Αί- γυπτο. Καί τέλος δέν είναι καί πολύ πιθανό νάχανε φτάσει από ώ- τες τά έργα του στή δημοσιότητα. Μερικά μάλιστα δέ φτάσανε πο- τέ. Πραγματικά ο Μοχιντίν στάθηκε ολότελα άλλο πράμα από τό "μυ- στικό ποιητή" πού φαγτάζεται ο Μιγκέλ Άσίν Παλάθιος. Κεϊνω πού πρέπει νά πούμε όψ' είναι πώς στον εσωτερισμό τόν ισλαμικό ονο- μάζεται "Ες Ζείχ ελ-ακμπάρ, πάει νά πεϊ ο μεγαλύτερος πνευμα- τικός δάσκαλος, "ο κορυφαίος Δάσκαλος". Πώς η ουσία τής διδα- σκαλίας του είναι καθαρά μεταφυσική καί, πώς πολλά από τά κυρι- ότερα μνητικά τάγματα του Ισλάμ, από τ' ανωτερα καί συνάμα τά πιό κλειστά, προέρχονται, άμεσα απ' αυτόν. Έχουμε πεϊ πώς τέ- τοιες οργανώσεις το ΙΓ' αιώνα, δηλαδή τήν εποχή του Μοχιντίν, εί- χανε σχέσεις μέ τά ιπποτικά τάγματα. Καί, η γνώμη μας είναι πώς τή μεταβίβαση πού διαπιστώσαμε αυτό τήν έξηγει. Αν δέν ήταν έ- τσι κι αν ο Ντάντε είχε γνωρίσει τό Μοχιντίν ακολουθώντας τούς "βέβηλους" δρόμους, γιατί δέν τόν αναφέρει ποτέ, όπως αναφέρει τούς έξωτερικούς φιλοσόφους του Ισλάμ, τόν Άβικέβνα καί τόν Άβερρόη; (2) Χώρα απ' αυτό είναι άναγνωρισμένο πώς υπήρχανε τέ- τοιες έπιρροές καί στήν αρχή του ροδοσταυρισμού. Κι αυτού άνα- φέρονται οί υπαινιγμοί πού κάνουνε τά υπαρθετικά ταξίδια του Κρίστιαν Ρόξενγκρόιτς στήν Άνατολή. Μά η άληθινή προέλευση του ροδοσταυρισμού είναι, όπως έχουμε πεϊ, τά ιπποτικά τάγματα. Καί

1. Α. Καμποτόν (Α. Caboton) " Η Θεία Κωμωδία καί τό 'Ισλάμ" στήν Έπιθεώρηση Ιστορίας των θρησκευμάτων. Αυτό τό άρθρο περιέχει περίληψη τής εργασίας του Μιγκέλ Άσίν Παλάθιος.

2. Κόλαση ▲ 143-144.

τόν ἀληθινό τό σύνδεσμο ἀνάμεσα στήν Ἀνατολή καί στή Δύση αὐτά τά τάγματα τόν ἀποτελέσανε. Οἱ νεώτεροι κριτικοί τῆς Δύσης, πού τό νυχτερινό ταξίδι τοῦ Μωάμεθ τό παίρνουνε γιά θρύλο λίγο ἢ πολύ ποιητικό καί γιά τίποτα ἄλλο, ἰσχυρίζονται πώς, ὁ θρύλος αὐτός δέν εἶναι, εἰδικά, ἰσλαμικός καί ἀραβικός, πώς ἀπ' τήν Περσία κατάγεται, ἐπειδή ἡ διήγησις ὁμοίου ταξιδιοῦ βρίσκεται σ' ἕνα μασδαϊκό βιβλίον, στό "Ἀρντά Βιράφ Νάμε" ¹. Μερικοί νομίζουνε πώς πρέπει νά πάνε ἀκόμα πιο μακριά, ἴσαμε τήν Ἰνδία. Εἶν' ἀλήθεια πώς καί στό βραχμανισμό καί στό βουδδισμό ἕνα σωρό συμβολικές περιγραφές δειχνουνε τίς διάφορες υπαρξιακές καταστάσεις σάν ἕνα σύνολο ἀπό Παράδεισους καί Κόλασες ιεραρχικά ὀργανωμένο. Μερικοί μάλιστα φτάνουνε στό σημεῖο νά υποθέσουνε πώς ὁ Ντάντε ἄμεσα δέχτηκε τήν ἐπίδραση τήν Ἰνδική ². Τούτη τήν ἀντίληψη εὐκόλα καταλαβαίνει κανένας πώς μπορεῖ νά τήν ἔχουν, ὅσοι ὅλα αὐτά τά θεωροῦνε μύνα λογοτεχνία, μ' ὅλο πού εἶναι ἀρετὰ δύσκολο, ἀκόμα καί ἀπό ἱστορική πλευρά, νά παραδεχτοῦμε πώς ὁ Ντάντε μπόρεσε κάτι νά γνωρίσει ἀπ' τήν Ἰνδία χωρίς νά μεσολαβήσουν οἱ Ἀραβες. Μά σύμφωνα μέ τή δική μας τή γνώμη ἄλλο δέ δειχνουνε τούτες αἱ ὁμοιότητες παρὰ πώς μιά καί μόνο μιά διδασκαλία υπάρχει μέσα σέ ὅλες τίς παραδόσεις. Δέν πρέπει ν' ἀποροῦμε βλέποντας παντοῦ νά ἐκφράζονται οἱ ἴδιες ἀλήθειες. Μά ἴσα ἴσα γιά νά μήν ἀποροῦμε πρέπει νά ξέρομε πώς εἶναι ἀλήθειες καί ὄχι πλάσματα τῆς φαντασίας λίγο ἢ πολύ αὐθαίρετα. Ὅπου υπάρχουν ὁμοιότητες μονάχα στίς γενικές γραμμές, δέν ἔχουμε λόγο νά βγάλουμε τό συμπέρασμα πώς ἔγινε ἄμεση ἀνακοίνωση. Αὐτό τό συμπέρασμα δικαιώνεται μονάχα ὅταν οἱ ἴδιες ἰδέες ἐκφράζονται μέ τήν ἴδια μορφή, ὅπως γίνεται στό Μοχιντίν καί στό Ντάντε. Εἶναι βέβαιο πώς αὐτό πού βρισκόμε στό Ντάντε συνταιριάζεται τέλεια μέ τίς Ἰνδοῦκές θεωρίες γιά τούς κόσμους καί γιά τίς κοσμικές τίς κυκλικές περιόδους. Μά δέν παίρνει κείνη τή μορφή πού εἶναι ἡ μόνη καθ'αυτὸ Ἰνδοῦκή. Καί τούτη ἡ συμφωνία υπάρχει ἀναγκαστικά, σέ ὅλους ὅσοι ἔχουνε συνειδητοποιήσει τίς ἴδιες ἀλήθειες μ' ὅποιο τρόπο καί ἂν τίς γνωρίσανε.

Ρενέ Γκενόν (Renè Guénon). Ἀπό τόν "Ἐσωτερισμό τοῦ Ντάντε".
Μετάφραση Μαρίας Οἰκονόμου

1. Blochet. "Μελέτες γιά τή θρησκευτική ἱστορία τοῦ Ἰσλάμ" στήν ἐπιθεώρηση Ἱστορίας τῶν θρησκευμάτων 1899 - Ὑπάρχει γαλλική μετάφραση τοῦ βιβλίου τοῦ "Ἀρντά Βιράφ γραμμένη ἀπό τόν Μ.Α. Μπαρτελεμύ (M.A. Barthelémy) καί δημοσιευμένη τό 1881.

2. Ἀντζελο ντέ Γκουμπερνάτις, (Angelo de Gubernatis Ὁ Ντάντε καί ἡ Ἰνδία" στό Περιοδικό Ἱταλικῆς ἀσιατικῆς ἐταιρίας (τομ. Γ' 4899 σελ. 3" ² "Ὁ Ἰνδικὸς τύπος τοῦ Ἐσωφόρου στό Ντάντε" στό Ἐρατικά τοῦ 10ου Συνεδρίου τῶν ἀνατολιστῶν.

Ὁ Μ. Καμποτόν στό ἄρθρο πού ἀναφέραμε πρωτύτερα παρατηρεῖ ὅτι ὁ Ὁζαναμ εἶχε καταλαβεῖ κι ὅλας πώς ὁ Ντάντε δέχτηκε δυο ἐπιδράσεις, τήν ἰσλαμική καί τήν Ἰνδική ("Δοκίμιο γιά τή φιλοσοφία τοῦ Ντάντε" σελ. 198 καί πέρα) ² Μά πρέπει νά ποῦμε πώς μ' ὅλη τὴ φήμη τό ἔργο τοῦ Ὁζαναμ μας φαίνεται καπως ἕλαττο.

ΜΥΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ
II: ΜΥΘΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΥΘΙ

A' ΚΡΙΣΝΑ

(συνέχεια από τό προηγούμενο Δελτίο)

Κάτω απ'τά κέδρα του Μερού
ο Κρίσνα μόνος του διαβαίνει.

Πού πᾶς;

Ένας ολόσπρος γέροντας μπροστά του τόν κοιτάζει.

- Τη μάνα μου τήν ἔχασα,

τή μάνα μου τή Ντεβακή μέσ στά βουνά τήν φάχνω.

- Δέν εἶναι ἐδῶ.

- Τήν εἶδες; Πές μου πού εἶναι;

- Σ' ἔμεινον πού ποτέ του δέν ἀλλάζει.

- Κι Αὐτόν πού θά τόν βρῶ;

- Ψάξε.

- Καί σένα θά σέ Ξαναἰδῶ;

- Όταν ἡ κόρη του Φιδιού

τό γιό του Ταύρου στό ἔγκλημα θά στείλει

τότε μονάχα θά με Ξαναἰδεῖς

μέσ στήν Αὐγή πού γύρω σου θά λάμψει.

Μά φάχνε, φάχνε πάντα.

Κι ο ολόσπρος γέροντας ἔσβυσε ἀγάλια

σά διάφανη σκιά.

Ἵορθός ὁ μαῦρος Καλαγένης μπρός του.

- Ἀλοίμονο σέ σένα καλλιμάρι.

Τό χάρο μέσ στά μάτια σου τόν βλέπω.

Κ' ἐσύ σ' αὐτά τά μαρμαρένια σκαλοπάτια

σάν τόσους ἄλλους

πνιγμένος θά κυλήσεις.

Ἐκύψε μπρός στή σπηλιά του Ξακουστοῦ φιδιού μου.

Ἰερός βεμὸς τῆς παντοδύναμης Καλί,

του Πόθου καί του Θάνατου θεᾶς.

- Ποτέ. Κ' ἐγώ εἶμαι ὁ ἦρωας του Μερού,

πού μπρός μου τίγρεις καί λιοντάρια γονατίζουν.

Τό ἀνίκητο τό φίδι σου

νεκρό στά πόδια μου θά σωριαστεῖ.

Μέσ απ' τή μύρη τή σπηλιά,

μακρύ, γαλαζοπράσινο τό φίδι βγήκε

- ὦ Κρίσνα, Κρίσνα, λάτρεφέ το.

Τά νειάτα σου λυπᾶμαι.

- Ποτέ.

Τό φίδι μέ τόν ἄνθρωπο κυλίστηκαν μαζί.

στά μαρμαρένια σκαλοπάτια.

Μά νά πού ὁ ἄνθρωπος σηκώνεται
κρατώντας μέσ στά χέρια του τό ἀστραφτερό μαχαίρι.
Ἄκόμα ζωντανά τά μάτια τόν κοιτᾶν.
"ὦ Κρίσνα ἐσύ τοῦ Μαχαντέβα γιέ,
γιατί νά μέ σκοτώσεις;
Βουτώντας στό αἶμα τό μαχαίρι σου
νομίζεις τήν Ἀλήθεια πώς θά βρεῖς;
Μέσ στή δικιά σου μοναχά, τήν αγωνία
σάν ἡ καρδιά σου σπάσει ἀπό τόν πόνο,
μονάχα τότε θά τή βρεῖς.
Μέσ στή ζωή θά δεῖς τό θάνατο
κ' εἶναι ἡ ζωή στό θάνατο.
Μόνο τήν κόρη τοῦ Φιδιού νά φοβηθεῖς
καί τό χυμένο τό αἶμα.

(Συνεχίζεται)

Ἄγγλ. Ζάννου. Ἀπό τή συλλογή " Ποιήματα"

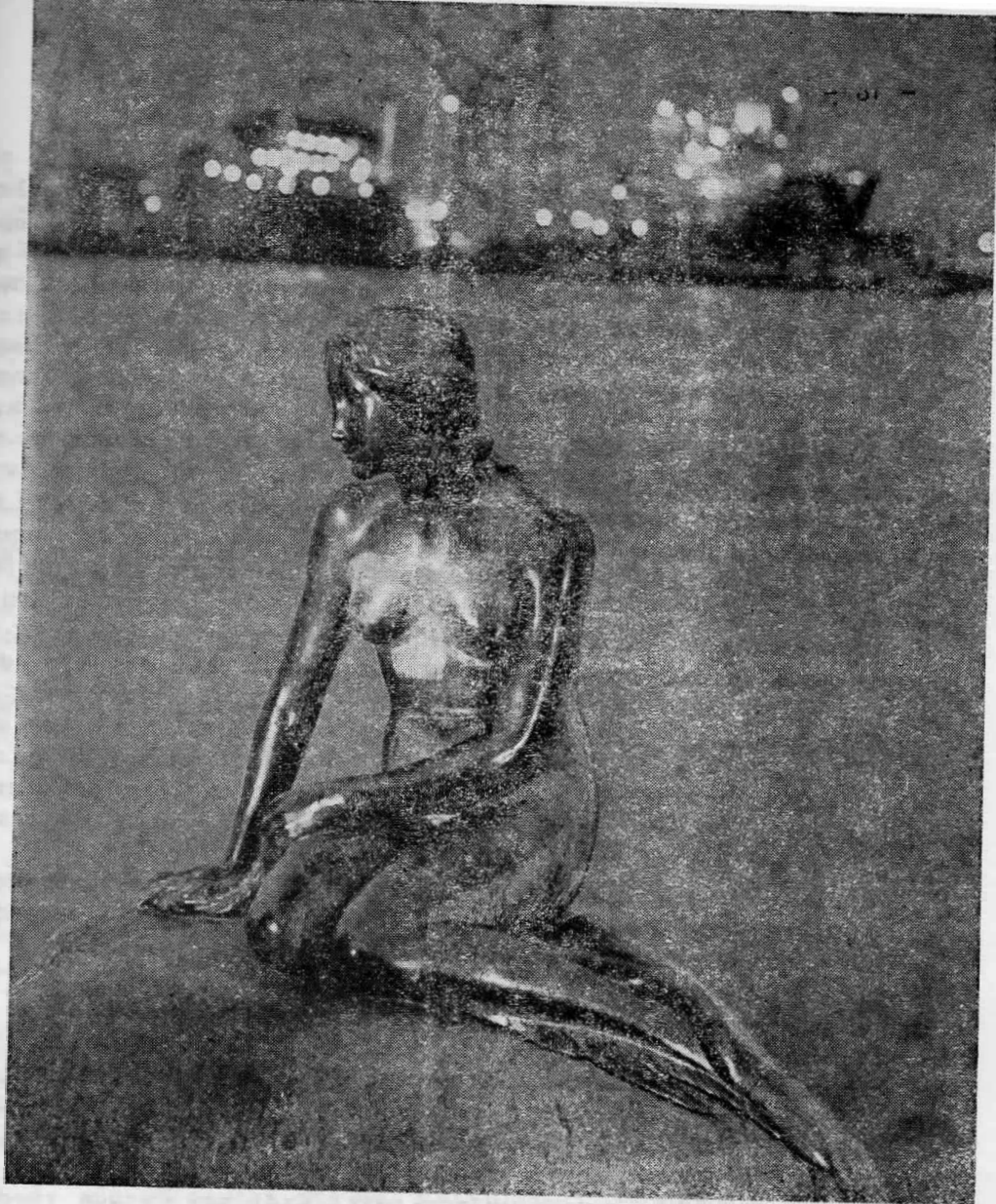
Β' Η ΜΙΚΡΗ ΣΕΙΡΗΝΑ

παραμύθι

(συνέχεια ἀπό τό προηγούμενο Δελτίο)

Τήν ὥρα πού βγανέ τό κεφάλι της στήν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας,
ὁ ἥλιος μόλις εἶχε βασιλέψει. Ἄκόμα οὐκ ἔλαμπανε τα σύγνεφα σάν
τά τριαντάφυλλα καί σάν τό μάλαμα. Κι ὁ ἀποσπερίτης σπιθοβολοῦ-
σε μέσ στή μέση τ οὐρανοῦ. Ὁ αἶρας ἦτανε γλυκός καί δροσερός, ἡ
θάλασσα γυαλί. Κοντά στή μικρή σειρήνα ἦταν ἓνα καράβι μέ τρία
κατάρτια. Ἐνα καί μόνο πανί ἦταν ἀπλωμένο, γιατί ἦτανε μπουνά-
τσα. Κ' οἱ ναῦτες εἶχανε καθίσει πάνου στίς ἀντένες καί στά πα-
λαμάρια. Τά βιολιά καί τά τραγούδια ἀντιλαλούσανε δίχως σταμα-
τημό. Κι ἄμα ζύγωσε ἡ νύχτα, ἀνάφαν εκατό πολύχρωμα φανάρια κρε-
μασμένα ἀπ' τά σκοινιά τῶν καραβιού. Θαρροῦσες πῶς ἔβλεπες παν-
τιέρες ἀπ' ὅλα τά ἔθνη. Ἡ σειρηνούλα κολύπησε ἴσαμε τό φινιστρί-
νι τῆς σάλας τῆς μεγάλης. Καί κάθε πού τήν ἀνασῆκωνε τό κύμα,
ἔβλεπε μέσ ἀπ' τό διάφανο τό πλάμι ἓνα σωρό ἀνθρώπους πλουσιο-
ντυμένους. Ὁ πιό ὄμορφος ἀπ' ὅλους ἦταν ἓνας πρίγκηπας μέ μακριά
μαῦρα μαλλιά. Θάτανε κάπου δεκάξι χρονῶ. Ὀλες κείνες οἱ ετοιμα-
σίες ἦτανε γιά τή γιορτή του.

Οἱ ναῦτες χορεύανε στήν κουβέρτα τοῦ καραβιού. Ἄμα παρου-
σιάστηκε τό βασιλόπουλο, ξεπηδήσανε στόν αἶρα εκατό ρουκέτες καί
σκορπίσαν ἓνα φῶς λαμπερό σάν τῆς μέρας. Φοβήθηκε ἡ σειρήνα καί
βούτηξε στό νερό. Μά σέ λίγο ξαναβγήκε. Καί τότες τῆς φανηκε πῶς
ὅλα τ' ἀστέρια πέφτανε πάνου της σά βροχή. Ποτέ της δέν εἶχε δεῖ
πυροτεχνήματα. Μεγάλοι ἥλιοι στριφογυρίζανε, φάρια καμωμένα ἀπό

"Εντβαρντ "Ερικσεν

Η ΜΙΚΡΗ ΣΕΙΡΗΝΑ ΤΟΥ ΑΝΤΕΡΣΕΝ

μπρούντζινο ἄγαλμα
στημένο στό λιμάνι τῆς Κοπεγχάγης

έμπνευσμένο ἀπό ἓνα μπαλλέτο πού παίχτηκε στά
1909 μέ θέμα τό ἀθάνατο παραμῦθι τοῦ "Αντερσεν

Μοντέλο τοῦ δανοῦ γλύπτη **Edward Eriksson** κ' ἔπειτα
γυναίκα του ἔγινε ἡ **Elina Price de Planes** ἡ ὀμορ-
φη μπαλλαρίνα πού παράστησε τήν ἡρωίδα τοῦ παρα-
μυθιοῦ.

φωτιά σκίζανε τόν άγέρα κι όλη ή θάλασσα, καθαρή και ήσυχη, λαμ-
ποκοπούσε. Πάνου στό καράβι έβλεπες τούς άνθρώπους. "Αχ, τί όμορ-
φο πού ήτανε τό πριγκηποπούλο. "Εσφιγγε ολονών τά χέρια και χα-
μογελούσε στόν καθένα. Κ' ή μουσική σκορπούσε μέσ στή νύχτα τούς
ήχους της, τούς αρμονικούς.

Ήταν άργά μά η σειρηνούλα δέ χόρταινε νά κιαρώνει τό καρά-
βι και τ' όμορφο πριγκηποπούλο. Τά φαναρία δέ φέγγανε πιά, οι κανο-
νιές είχανε πάφει. Ένα ένα απλωθήκανε όλα τά πανιά και τό κα-
ράβι πραχώρησε πάνου στό νερό. Η πριγκηπούλα της θάλασσας τό πη-
ρε από κοντά δίχως νά ξεκολλάγε τά μάτια της απ τό φινιστρίνι.
Νιά σέ λίγο άρχισ ή θάλασσα ν αγριεύει. Φουσκώνανε τά κύματα και
μεγάλα σύγνεφα μαύρα σκεπάσανε τόν ουράνό. Πέρα μακριά λάμπαν
οι αστραφές. Φουρτούνα ερχότανε τρομερή. Τό καράβι σκαμπανέβαζε
πάνου στή θάλασσα τήν άνταριασμένη προχωρώντας γοργά. Τά κύμα-
τα, όρθωμένα σάν ψηλά βουνά, πότε τό κυλούσανε ανάμεσα τους σάν
κύκνο, πότε τό σηκώνανε στήν κορφή τους. Η μικρή σειρήνα στήν
αρχή τό γουστάριζε αυτό τό ταξίδι τό πολυτάραχο. "Όταν όμως τό
καράβι ύστερ' από πολλά τινάγματα άρχίνησε νά τρίξει, όταν άξα-
φνα τό κατάρτι έσπασε σάν καλάμι και τό καράβι έγειρε μονόπαν-
τα, ένω απ τήν άλλη τή μεριά τό νερό έμπαινε στ' άμπάρι, κατά-
λαβε τόν κίντυνο και χρειάστηκε κι αυτή νά φυλαχτεϊ απ τά πά-
τερα και τά συντρίμια πού ξεκολλούσανε απ τό κατάρτι.

Μερικές στιγμές γινότανε τό σκοτάδι τόσο βαθύ πού τίποτα
πιά δέν ξεχώριζε ή μικρή σειρήνα. "Άλλες στιγμές οι αστραφές
φωτίζανε και τήν παραμικρή λεπτομέρεια τούτης της σκηνής. Μές
στό καράβι ή ταραχή είχε φτάσει στό άπροχώρητο. "Άλλο ένα τινάγ-
μα κι άνοιξε τό καράβι πέρα για πέρα. Η σειρηνούλα είδε τό βα-
σιλόπούλο νά βουλιάζει μέσ στή θάλασσα τή βαθιά. Συνεπαρμένη
απ τή χαρά της φαντάστηκε πώς ο νιός θά κατέβαινε σπίτι της. Μά
θυμήθηκε πώς οι άνθρωποι μέσ στό νερό δέ ζούνε και πώς πεθαμέ-
νος θάφτανε στου πατέρα της, τό παλάτι. Τότες για νά τονε γλιτώ-
σει τόν πριγκηπα καλύμπησε ανάμεσα απ τά σκορπια τά πάτερα και
τά μαδέρια μέ τόν κίντυνο νά τσαισιτεϊ. "Έτσι τόν έφτασε τή στιγ-
μή π' άρχιζε νά χάνει τή δύναμή του κ' έκλεινε τά μάτια του και
κοντενε νά ξεφυχήσει. Τόν άραξ' ή μικρή σειρήνα, του κράτησε
τό κεφάλι όξω απ τό νερό κι άφησε τά κύματα νά τούς παρασέρονου-
νε και τούς δύο μαζί.

Τήν άλλη μέρα τό πρωί είχε καλοσυνέφει πάλι ο καιρός, μά τί-
ποτα πιά δέν απομενε απ τό καράβι. Κόκκινος ήταν ο ήλιος κ' οι
αχτίδες του όλα τά διαπερνούσανε. Θαρρεϊς και ξαναζωντανεύανε
τά μάγουλα του βασιλόπούλου. Μά τά μάτια του μένανε σφαλιστά.
Η σειρήνα τούδωσε ένα φιλί στό μέτωπο και του ανασήκωσε τά μαλ-
λιά τά βρεμένα, βρήκε πώς έμοιαζε λιγάκι μέ τό μαρμαρένιο τ' ά-
γαλμα τό στημένο στό περιβολάκι της. Και μέσα της του εύχήθηκε
νά σωδει. Πέρασε μπρός απ τή στεργιά τή γεμάτη ψηλά βουνά μαβιά,
πού στήν κορφή τους έλαμπε τό κάτασπρο τό χιόνι. Στο ριζοβούνι,

μέσα σ' ένα μεγαλόπρεπο πράσινο δάσος άπλωνόταν ένα χωριό, πού-
χε εκκλησιά ή μοναστήρι. Όξω απ' τίς πόρτες όρθώνανε τούς κορ-
μούς τους ψηλές χουμαδιές και μέσ στα περιβόλια φυτρώνανε πορ-
τοκαλιές και λεμονιές. Εκεί κοντά σχημάτιζε η θάλασσα έναν
κόρφο μικρό, πού έφτανε ύσαμε ένα βραχο σκεπασμένο μέ άμμο φι-
λό κι άσπρο. Αυτού τ' άπιδώσε τό ρηγόπουλο ή σειρήνα. Γνωιάστη-
κε νά τοϋ βάλει τό κεφάλι του ψηλά και νά πέφτουν άάνου του
οι ήλιαχτίδες.

Σέ λίγο άρχισαν οι καμπάνες τής εκκλησιās νά σημαίνουε και
κάμποσες κοπέλες φανήκανε σ' ένα άπό τά περβόλια. Η σειρηνούλα
άποτραβήχτηκε άπό κει κολυμπώντας και κρύφτηκε πίσω άπό κοτρύ-
νια για νά δει τί θ' άπογινότανε τό πριγκηπόπουλο.

Υστερα άπό λίγο μιά απ' τίς κορασιές πέρασε άπό μπροστά του.
Στην αρχή τήν έπιασε τρομάρα. Μιά σέ λίγο τής πέρασε. Έτρεξε
και φώναξε ανθρωπους. Τον περιποιήθηκαν τον πριγκηπα. Η σει-
ρήνα τον είδε γά, συνέρχεται και να χαμογελάει σ' όλους τούς γύ-
ρω του. Μόνο σ' αυτή δε χαμογέλασε. Πού νά ξερε ποιός τον είχε
γλιτώσει. Κι άμα είδ ή μικρή σειρήνα νά τον πηγαίνουε σ' ένα
μεγάλο σπίτι, βούτηξε στό νερό λυπημένη και ξαναγύρισε στό πα-
λάτι του πατέρα της.

Πάντα της ήτανε λιγομίλητη και συλλογισμένη. Άπό κείνη τή
μέρα έγινε ακόμα πιο πολύ. Οι αδερφάδες της τή ρωτήσανε τί εί-
δε κει πανου, μά τίποτα δέν τούς είπε για όλα αυτά.

Πολλές φορές και βράδυ και πρωί ξαναπήγε κει π' άφησε τό βα-
σιλόπουλο. Είδε του περβολιού τά ρροϋτα νά κωριμάζουε, είδε τό
χιόνι νά λιώνει πάνου στα ψηλά βουνα, μά τον πριγκηπα δέν τον
είδε. Όλο και πιο θλιμμένη ξαναγυροϋσε στό παλάτι του πατέρα
της. Εκεί η μόνη της παρηγοριά ήτανε νά κάθεται στό κηπάκι της
και ν' αγκαλιάζει τ' όμόρφο τ' αγαματάκι τό μαρμαρένιο, πού μοι-
αζε του πριγκηποπουλου. Και τά λουλούδια της παρατημένα μενανε
στις βραχιές, απολήσμονημένα, λές και βρισκόντανε σ' ερημότοπο.
Μπλεκανε τά μακριά τους τά κοτσάνια μέσ στών δέντρων τά κλαριά
και σχηματίζανε θόλους πυκνούς, πού δέν αφήνανε τον ήλιο νά πε-
ράσει.

Τελικό τής έγιν' άβάσταχτη ή ζωή. Τά ξεμυστηρεύτηκε όλα σέ
μιά απ' τίς αδερφάδες της και κείνη χωρίς νά χασει καιρο πήγε
και τάπε στις άλλες, μά μόνο σ' αυτες και σέ μερικές άλλες σει-
ρήνες. Κεϊνες πάλι τάσανε μονάχα στις στενές τους τίς φιλενά-
δες. Μιά άπό τούτες τίς φιλενάδες έτυχε νά χει δει τή γιορτή
ζουγινε στό καράβι. Κ' έτσι τόξερε το βασιλόπουλο. Κ' ήξερε και
του βρισκότανε τό βασίλειό του.

"Ελα αδερφούλα" είπαν οι άλλες ρηγοπούλες. Πιαστήκαν, απ'
τά μπράτσα κι άπό τούς ώμους κι ασδιάστεις ανεβήκανε στην επι-
φάνεια της θάλασσας και φτάσανε κει πού ήτανε του πριγκηπόπου-
λου τό παλάτι.

Αυτό τό παλάτι ήτανε χτισμένο μέ πέτρες κίτρινες και γυα-
λιστερές. Μεγάλες μαρμαρένιες σκάλες οδηγούσανε στό σπίτι και
στό περβόλι. Πολλοί θόλοι γυαλοκοπούσανε πάνου στη σκεπή. Και
μέσ στις στοές ανάμεσα απ' τίς κολόνες ήτανε στημένα αγάλματα

μαρμαρένια πού θαρροῦσε πώς ἦτανε ζωντανά. Τίς σάλες τίς μεγαλόπρεπες τίς στολίζανε διαλεχτοί μπερντέδες κι ασύγκριτα χαλιά. Τούς τοίχους τούς σκεπάζανε μεγάλες ζωγραφιές. Μές στή μεγάλη σάλα ο ἥλιος περνοῦσε ἀπ τὸ ταβάνι τὸ κρουσταλλένιο καί ζέσταινε κἀτι φυτὰ πολὺ σπάνια, φυτεμένα μέσα σέ μιά μεγάλη δεξαμενὴ κάτω ἀπὸ συντριβάνια πολλὰ.

Ἀπὸ τότες κολλές φορὲς ξαναγύρισε κεῖ ἡ μικρὴ σειρήνα καί νύχτα καί μέρα. Ζύγωνε στήν ἀεροθαλασσίᾳ, μὰ δὲν ξεθαρρεῦότανε μήτε καί νὰ κἀσει κάτω ἀπ τὸ μεγάλο τὸ μπαλκόνι κού ἡ σκιά του ἔφτανε μακριὰ πάνου στὰ νερά. Ἀπὸ κεῖ στό φεγγαρόφωτο τὸν ἔβλεπε τὸν πρίγκηπα, ἐνῶ αὐτὸς θαρροῦσε πώς ἦτανε μονάχος του. Πολλές φορὲς, τὴν ὥρα πούπαιζε ἡ μουσικὴ, πέρασε ἀπὸ μπροστά της μέσα σέ καράβι σημαιοστόλιστο. Κι ὅσοι ξεχωρίζανε τ ἄσπρο της τὸ πέπλο πάνω στίς πράσινες τίς καλαμιές τὴν παίρνανε γιὰ κύκνο π' ἀνοιγε τίς φτερούγες του.

"Ἄκουγε καί τούς ψαράδες νὰ λένε γιὰ τὸ βασιλόπουλο πολλὰ κλά. Καί τότες χαιροτανε πού τοῦ γλίτωσε τὴ ζωὴ, κι ἄς μὴν εἶχε ἰδέα γι' αὐτὸ ο πρίγκηπας. Μέρα μὲ τὴνμέρα μεγάλων ἡ ἀγάπη της γιὰ τοὺς ἀνθρώπους. Καί μέρα μὲ τὴνμέρα φουντων ἡ λαχτάρῃ νὰ γίγει σάν κι αὐτούς. Ο κόσμος τους της φαινοτανε πολὺ πλατυτερος ἀπ τὸν κόσμο τὸ δικό της. Κεῖνοι ξερουνε νὰ περνᾶνε τὴ θάλασσα μὲ καράβια, νὰ σηαφφαλώνουνε τὰ ψηλά βουνά, νὰ φτάνουνε κι ἀπ τὰ σύνεφα πιο ψηλά. Τὰ χαιρονται τὰ πράσινα, τὰ δάση. Χαίρονται καί τοὺς πράσινους τοὺς κἀμπους. Ἐπειδὴ δὲ μπορούσανε οἱ ἀδερφάδες της νὰ ἰκανοποιήσουνε τὴν περιέργειά της, ρώτησε τὴ γριὰ τὴ γιὰ γιὰ της, πού τὸν ἔξερε καλὰ τὸν κόσμο τὸν ἀπάνω, αὐτὸν πού σωστὰ τὸν ἔλεγε κόσμου πάνου ἀπ τὴ θάλασσα.

"Ἄν δὲν πνιγοῦν οἱ ἄνθρωποι, ρώτησε ἡ βασιλοπούλα, ζοῦνε παντοτινά; Δὲν πεθαίνουνε κι αὐτοί, ὅπως κ' εμεῖς;

"Καί βέβαια πεθαίνουνε, ἀποκρίθηκε ἡ γριὰ. Εἶναι μάλιστα πιο λιγόζωοι ἀπὸ μᾶς, Ἐμεῖς ἐδῶ μπορεῖ καί νὰ ζήσουμε τριακῆςια χρονία. Ὑστερα, ἀμα πάφουμε νὰ ζοῦμε, μεταμορφωνομαστε σέ ἀφρο, γιὰτί στό βυθὸ τῆς θάλασσας τάφοι δὲν υπάρχουνε γιὰ νὰ δεχτοῦνε τ ἄψυχα τὰ κορμια. Ἡ φυχή μας δὲν εἶν ἀθάνατη. Κιέ τὸ θάνατο τελειώνουν ὅλα. Εἴμαστε σάν τίς πράσινες τίς καλαμιές. Ἀμα τίς κόφεις, δὲν πρασινίζουμε ποτέ πιά. Ἀντίθετα οἱ ἄνθρωποι ἔχουνε φυχή πού ζεῖ παντοτινά, φυχή πού ζεῖ κι ἀφοῦ γίνει σκόνη τὸ κορμί. Αὐτὴ ἡ φυχή περνᾶει μὲσ ἀπὸ τὸν ἀέρα, τὸ λεπτό, κι ανεβαίνει ἰσαμε τ ἄστρα τὰ λαμπερά. Ὅπως εμεῖς ἀπ τὰ βᾶθη τοῦ νεροῦ ανεβαίνουμε νὰ δαῦμε τὴ χώρα, τῶν ἀνθρώπων, ἔτσι κι αὐτοί ανεβαίνουνε σέ τόπους ὠροκόλους, ἀπέραντους, πού δὲν εἶναι μπορετὸ νὰ τοὺς φτάσουν οἱ λαοὶ τῆς θάλασσας.

"Μιά γιὰτί νὰ μὴν ἔχουμε κ' εμεῖς ἀθάνατη φυχή; εἶπ' ἡ μικρὴ σειρήνα λυπημένη. Μ' ὅλη μου τὴν καρδιά θάδινά τίς εκατοντάδες τὰ χρόνια πού μοῦ μένουνε νὰ ζήσω, φτάνει νὰ γίνω ἄνθρωπος, ἄς εἶναι καί μιά μέρα, φτάνει νὰ πάω κ' ἐγὼ στόν κόσμο τὸν ουράνιο.

"Μὴ βάνεις στό μυαλό σου τέτοιες κρυτὰμέρες, τὴν ἀντίσκοφε ἡ γριὰ. Εἴμαστε πολὺ πιο εὐτυχισμένοι εμεῖς ἐδῶ κάτω παρά οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖ πάνου.

- Όμως μιά μέρα πρέπει νά πεθάνω. Δέ θάμαι πιά παρά λίγος άφρός. Δέ θά υπάρχει πιά γιά μένα τό μουρμουρίσμα πού κάνουνε τίς θάλασσας τά κυματα. Ούτε λουλούδια ούτε ήλιος. Δέ μπορεϊ νά βρεθεϊ κανένας τρόπος ν' αποκτήσω ψυχή άθάνατη;

- Ένας τρόπος μονάχα. Μιά πές πώς είν' αδύνατο νά γίνει αυτό. Πρέπει νά βρεθεϊ άνθρωπος νά σ' αγαπήσει, αμέτρητα, νά τού γίνεις πίο αγαπημένη απ' τόν πατέρα του κι απ' τή μάνα του. Ανί-σως κι άφοσιωθεϊ σ' εσένα με όλη του τήν ψυχή καί με όλη του τήν καρδιά, ανίσως καί θελήσει νά πάτε στόν παπά νά βλογήσει τό γάμο σας, ανίσως καί σου τάξει αγάπη παντοτινή, η ψυχή του θά μεταδοθεϊ στό σώμα σου καί θά γίνεις δεχτή στήν ευτυχία τών αν-θρώπων. Μιά τέτοιο πράμα δέ μπορεϊ νά γίνει. Κεϊνο πούχουμε ε-μείς έδώ γιά τή μεγαλύτερη ομορφιά, τήν φαρουρά σου, αυτονώνε τούς φαίνεται φριχτό. Κακομοιριασμένοι άνθρωποι. Φαντάζονται πώς γιά νάν ωραίοι, τούς χρειάζονται δυό ακουμπιστήρια μπατά-λικά, πού τά λένε ποδάρια.

Μέ λύπη μεγάλη αναστέναξε η σειρηνούλα κοιτώντας τήν φαρου-ουρά της.

-Χαρούμενοι καί καλόκαρδοι νάμαστε. εϊπ' η γριά. "Άς χορο-πηδάμε κι άς ξεφαντώνουμε όσο μποροῦμε στά τρακόσα χρόνια τής ζωής μας. Με τήν πίστη μου μόλινα εϊναι. Κ' ύστερις θά ξεκου-ραστούμε γιά καλά. "Έχουμε χορό άπόφε στό παλάτι.

(Συνεχίζεται)

Χάνς Κρίστιαν "Αντερσεν. Από τά "Παραμύθια"
Μετάφραση Μαρίας Οικονόμου

ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΑΡΞΗ

Α' Ο ΞΕΝΟΣ

Ξένε,
τί κι αν σε νιό σκαρί
φωλιά η ψυχή σου βρήκε τώρα;
Βηματιστά τ' αχνάρι πήρα τό παλιό
τής φλόγας τής μυριόχρονης,
κάθε φορά στην καθemia της θέση
κεινης τής Ύπαρξης τής πολυπλανεμένης.
Μοιάζει με όρόμου αγώνισμα,
τής δάδας τής ολόφλογης κι αστραφτερής
πού χέρι χέρι τήν περνοῦνε τρέχοντας
τά νιά τά παλιμαρξια.
Γοργοδιβαίνει η άσβηστη ψυχή
επ' τό ένα σ' άλλο τό σκαρί
ώσου στο τερμα της να φτασει.

Τόμας Μούρ (Thomas Moore, 1779-1852), Ιρλανδός ποιητής
Από τό "Λάλλα Ροκ" ("Lalla Rook"), ποίημα
με άνατολίτικη έμπνευση
Λευτερη αποδοση Δημητρη Θεοδωρίδη

Β' Η ΑΘΑΝΑΣΙΑ

Σ' αὐτή τήν καινούργια ἐποχή πού τῶρα μπαίνομε καί πού οἱ θρησκευεῖς δέν απαντοῦνε πιά στά μεγάλα ἐρωτήματα τῆς ἀνθρωπότητας, ἕνα ἀπ' τά προβλήματα πού μέ πιά πολλή ἀγωνία τό ρωτοῦνε εἶναι τό πρόβλημα τῆς ἀθανασίας. Ὅλα μέ τό θάνατο τελειώνουνε; Ὑπάρχει μιά ζωή πού μπορούμε νά τή φανταστοῦμε; Ποῦ πηγαίνομε; Τί γινόμαστε; Τί μᾶς περιμένει στήν ἄλλη μεριά αὐτῆς τῆς αὐταπάτης πού τόσο εὐκόλα σπάζει, αὐτῆς τῆς αὐταπάτης πού τή λέμε ὑπαρξή; Τῆ στιγμῆ πού ἡ καρδιά μας σταματᾷ, ἡ ὕλη ἢ τό πνεῦμα θριαμβεύει, τό αἰώνιο φῶς ἢ τά σκοτάδια πού ποτέ δέν τελειώνουνε;

Ὅπως τό κάθε τι πού ὑπάρχει, ἔτσι καί μεῖς δέν μπορούμε νά χαθοῦμε. Δέν μπορούμε νά διανοηθοῦμε πῶς κάτι τι μέσα στό σύμπαν μπορεῖ νά χαθεῖ. Δίπλα στό ἄπειρο εἶναι ἀδύνατο νά φανταστοῦμε ἕνα κενό πού μέσα του ἕνα ἄτομο ὕλης μπορεῖ νά πέσει καί νά ἐξαφανιστεῖ. Ὅ,τι ὑπάρχει, γιά πάντα θά ὑπάρχει. Ὅλα εἶναι καί τίποτα δέν ὑπάρχει πού νά μὴν εἶναι. Ἀλλιῶτικα θάπρεπε νά πιστέψουμε πῶς τό μυαλό μας δέν εἶναι ὅμοιο μέ τό σύμπαν πού προσπαθεῖ νά το καταλάβει. Καί θάπρεπε νά πούμε πῶς λειτουργεῖ ἀνάποδα ἀπ' ἐκεῖνο, κι αὐτό βέβαια δέν εἶναι δυνατό, ἀφοῦ ἴσως τό μυαλό μας νά μὴν εἶναι τίποτα ἄλλο παρά σάν μιά ἀντανάκλασή του.

Εκεῖνα πού φαίνονται πῶς χάνονται ἢ τοῦλάχιστο πῶς ἐξαφανίζονται εἶναι οἱ μορφές κ' οἱ διάφοροι τρόποι πού μᾶς κάνουν ν' ἀντιλαμβανόμαστε ἀφθαρτῆ τήν ὕλη, ἀλλά δέν ξέρομε ποιές ἀλήθειες κρύβονται πίσω ἀπ' αὐτά τά φαινόμενα.

Κι αὐτά τά φαινόμενα εἶναι τό πανί πού δένομε στά μάτια μας, καί πού ἅμα τά σφίξει δυνατά, τά μάτια μας θολώνουνε καί τότε βλέπουν τίς εἰκόνες τῆς ζωῆς μας. Κι ὅταν βγάλεις τό πανί, τότε τί μένει; Μπαίνομε μέσ στήν πραγματικότητα πού βέβαια πιά πέρα ὑπάρχει ἢ τά ἴδια τά φαινόμενα παύουνε νά ὑπάρχουνε γιά μᾶς;...

Αὐτό πού δέν μᾶς ἀφήνει καί δέν θά μᾶς ἀφήσει γιά πολύ καιρό ἀκόμα νάχομε τούς θησαυρούς τοῦ σύμπαντος εἶναι ἡ κληρονομική μας ἐγκρατέρευση πού μᾶς σκλαβώνει μέσ στῶν αἰσθήσεών μας τή μαύρη φυλακή. Ἡ φαντασία μας, ἔτσι ὅπως εἶναι σήμερα, βολεῦεται πιά εὐκόλα μέσα σ' αὐτή τή φυλακή. Στ' ἀλήθεια, εἶναι ἡ σκλαβωμένη κόρη αὐτῶν τῶν αἰσθήσεων, πού μόνο αὐτές τῆς δίνουνε τροφή. Καί δέν καλλιεργεῖ ἀρετά μέσα της τίς διαισθήσεις καί τά προαισθήματα πού τῆς λένε πῶς εἶναι παράλογα φυλακισμένα καί πῶς πρέπει νά φάξει νά βρεῖ τά μονοπάτια πού θά τή βγάλουν ἔξω κι ἀπ' τούς πιά θανάσιους, κι ἀπέραντους ὀρίζοντες πού θαρρεῖ πῶς βλέπει. Φτάνει πού λέγει, ὅλο καί πιά στά σοβαρά, πῶς ὁ ἀληθινός κόσμος ἀρχίζει ἐκατομύρια χιλιόμετρα πιά μακριά ἀπ' ἐκεῖ πού καί τὰ πιά τρελλά της ὄνειρα μπορούν νά φτάσουν. Δέν εἶχε ποτέ τό δικαίωμα νά εἶναι ἀκόμα πιά παράτολμη. Κι αὐτό πού μόρρεσε νά χτίσει ὅλο καί συνέχεια μέσα στό χῶρο καί στό χρόνο, τό πιά θαναμαστό πού μόρρε-

σε νά συλλάβει, δέν εἶναι τίποτα μπροστά σ' ἐκεῖνο πού ὑπάρχει. Οἱ πιά μικρές αποκαλύψεις τῆς ἐπιστήμης, μέσα στήν ταπεινή καθημερινή ζωή, τῆς μαθαίνουν πώς μέσα σ' αὐτή τήν ταπεινή ζωή δέν μπορεῖ ν' ἀντιμετωπίσει τήν πραγματικότητα πού συνέχεται ξεχειλάει, φουσκώνει, λάμπει ἀπό τό κάθε τί τό ἀναπάντεχο πού κρύβεται μέσα σέ μιά πέτρα, σ' ἓνα μόριο ἀλατιοῦ, σ' ἓνα ποτήρι νερό, σ' ἓνα φυτό, σ' ἓνα ἔντομο. Πῆναι κιάλας κάτι τό νά πειστεῖ κανείς, ἀφοῦ αὐτό μᾶς βάζει σέ μιά κατάσταση πού προσμένει ὅλες τίς ευκαιρίες γιά νά σπάσει τόν κύκλο τῆς τυφλότητάς μας, ἀφοῦ αὐτό μᾶς κάνει νά διαπιστώσουμε πώς μέσα σ' αὐτό τόν κύκλο δέν μπορούμε νάχομε τήν ἐλπίδα πώς θά βροῦμε καμμιά πραγματικιά ἀλήθεια καί πώς ὅλες οἱ ἀλήθειες βρίσκονται πιά πέρα. Ὁ ἄνθρωπος, γιά νά βρεῖ τήν αἴσθησι τῆς ἀναλογίας, ἔχει ἀνάγκη κάθε στιγμή νά λέγει πώς ἄν βρεθεῖ ξαφνικά μέσ στίς ἀλήθειες τοῦ σύμπαντος, θά μοιάζει σάν τό μυρμήγκι πού γνωρίζοντας μονάχα τά στενά μονοπατάκια, τίς μικροσκοπικές τρύπες, τά ὄρια καί τούς ὀρίζοντες τῆς μυρμηγκοφωλιάς του θά βρεθεῖ ξαφνικά πάνω σ' ἓνα ἄχυρο πού πλεῖ μέσ στόν Ἀτλαντικό. Περιμένοντας νά βροῦμε ἀπό τή φυλακή πού μᾶς ἐμποδίζει νά αἰσθανθοῦμε τίς πραγματικότητες πού ξεπερνοῦν τή φαντασία μας εἶναι πολύ πιθανό νά φτάσουμε τυχαῖα σ' ἓνα κομματάκι ἀλήθειας μέ τό νά φανταζόμαστε τά πιά ἀπίθανα πράγματα παρᾶ νά προσπαθοῦμε νά ὀδηγοῦμε τά ὄνειρα τῆς φαντασίας μέσ στήν αἰωνιότητα ἀνάμεσα ἀπ' τά φράγματα τῆς λογικῆς καί τίς σημερινές δυνατότητες. "Ἄς προσπαθοῦμε λοιπόν, κάθε φορᾶ πού ἓνα καινούργιο ὄνειρο ἔρχεται, νά βγάξομε μπρός ἀπ' τά μάτια μας τῆς γήινης ζωῆς μας τό τυφλοπάνι πού τά σκεπάζει. "Ἄς ποῦμε πώς ἀνάμεσα ἀπ' ὅλες τίς πιθανότητες πού τό σύμπαν μᾶς τίς κρύβει ἀκόμα, μιά ἀπ' τίς πιά εὔκολες, τίς πιά πιθανές νά πραγματοποιηθοῦν, τίς λιγότερο φιλόδοξες καί λιγότερο ἀπογοητευτικές εἶναι βέβαια ἡ πιθανότητα πώς ὑπάρχει κάποιος τρόπος πού δίνει στόν ἄνθρωπο τή χαρά τῆς ζωῆς καί πού εἶναι ἀνώτερος, πιά πλατύς, πιά τέλειος, πιά διαρκής καί πιά σίγουρος ἀπ' αὐτόν πού μᾶς δίνει ἡ σημερινή μας συνείδηση. "Ἄν παραδεχθοῦμε αὐτή τήν πιθανότητα - καί λίγες εἶναι τόσο ἀληθινές - τό πρόβλημα τῆς ἀθανασίας μας εἶναι βασικά λυμένο. Πρόκειται τώρα νά πιάσουμε καί νά πιστέψουμε στούς τρόπους καί ἀνάμεσα στά γεγονότα πού μᾶς ἐνδιαφέρουν περισσότερο εἶναι νά γνωρίσουμε τί κατακτήσαμε διανοητικά καί ἠθικά πού θά περάσει μέσα στήν αἰώνια καί παγκόσμια ζωή. Δέν εἶναι σημερινό ἢ αὐριανό τό ἔργο αὐτό, εἶναι κάποιος ἄλλης μέρας...

Μερίς Μαίτεργλινκ. Ἀποσπάσματα ἀπό τό δοκίμιο " Ἡ ἀθανασία τῆς συλλογῆς " Ὁ θησαυρός τῶν ταπεινῶν" Μετάφρ. Ἀγλ. Ζάννου

Γ' ΔΥΟ ΦΩΝΕΣ

Περπατῶ στ' ἀφρόχειλα τῆς ἄβυσσος καί τρέμω. Δυό φωνές μέσα μου παλεύουν.

Ο νοῦς: "—Γιατί νά χανόμαστε κυνηγώντας τ' ἀδύνατο; Μέσα στόν ἱερό περίβολο τῶν πέντε αἰστήσεων χρέος μας ν' ἀναγνωρίσουμε τά σύνορα τοῦ ἀνθρώπου".

Μά μιὰ ἄλλη μέσα μου φωνή, ἅς τήν ποῦμε ἔχτη Δύναμη, ἅς τήν ποῦμε καρδιά, ἀντιστέκεται καί φωνάζει: "— Ὅχι. Ὅχι. Ποτέ μὴν ἀναγνωρίσεις τά σύνορα τοῦ ἀνθρώπου. Νά σπᾶς τά σύνορα. Ν' ἄρ- νιέσαι ὅ,τι θωροῦν τά μάτια σου. Νά πεθαίνεις καί νά λές: "Θέ- νατος δέν υπάρχει."

Ν. Καζαντζάκης. Ἀπό τήν " Ἀσκητική"

Δ' ΑΘΑΝΑΣΙΑ

Τίποτε ἄλλο δέν εἶναι ἡ δεικνύμενη ἡ γέννηση, ἓνας ὑπνος μονάχα καί μιὰ λησμονιά.

Τῆς ζωῆς μας τ' ἀστέρι — ἡ ψυχὴ —

πού μαζί μας χαράζει

κάπου ἄλλοῦ βασιλεύει

κι ἀπὸ ἀλάργα ξεκίνησε.

Κι ἀπ' τῆς μνήμης τὰ πάντα δέ φύγαν

καί δέν ἤρθαμε ολόγυμνοι,

ταξιδιάρικα σύγνεφα δόξας διαβαίνουμε, ναί,

καί τό σπίτι μας εἶναι ὁ Θεός.

Στά δυό πρῶτα τὰ χρόνια τῆς ζωῆς—στά μωρά—

ὁ παράδεισος γύρω τους βρῖσκεται.

" Ἄμα γίνονται παιδιὰ, πιό κοντά

τά ζυγώνουν οἱ σκιές φυλακῆς σκοτεινῆς.

Μά τό φῶς ποῦθε τρέχει τό βλέπουν,

τό θωροῦν στή χαρά τους.

Νά κι οἱ νιοί πού ἀλαργεύουν ἀπό τήν πηγῆ,

στρατοκόποι κι αυτοί τῆς ἀνάγκης,

— ἱερεῖς εἶναι ἀκόμα στή φύση καί στ' ὄραμα—

βλέπουν κάπως τό φῶς τό λαμπρό.

" Ὅταν ἄντρες γενοῦν, τό θωροῦν τελικά

νά πεθαίνει, νά σβυέται

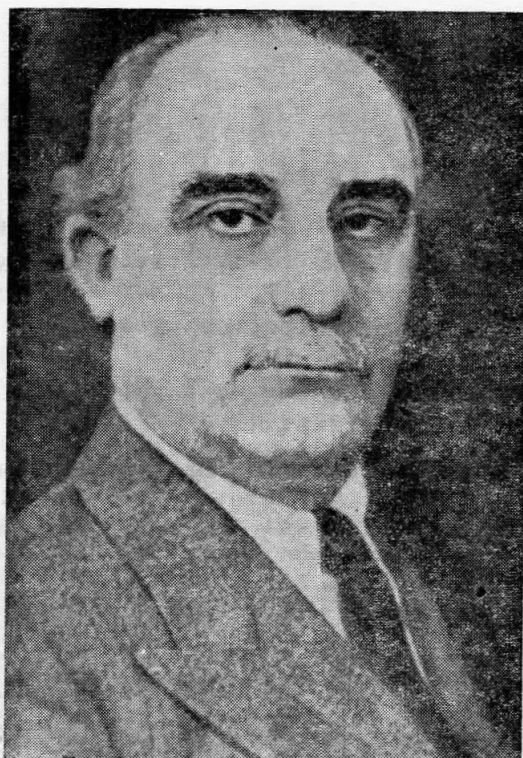
μέσ στό φῶς κάποιας μέρας κοινῆς.

Οὐίλλιαμ Οὐόρντσουορθ (William Wordsworth 1770 -1850)

Ἀπό τήν ᾠδή " Προμηνύματα ἀθανασίας"

(Ode : Intimations of immortality) παράγραφος Ε'

Λεύτερη ἀπόδοση Δημ. Θεοδωρίδη

Τζώρτζ Σίντνυ "Αραντεηλ (1874-1945)

ΕΙΚΟΣΙ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΑΡΑΝΤΕΗΛ

ΤΖΩΡΤΖ ΣΙΝΤΝΥ ΑΡΑΝΤΕΗΛ

Στίς 12 'Αύγουστου κλείνουνε εΐκοσι χρόνια άπ' τόν καιρό πού χάθηκε άπ' τόν ορατό κόσμο η φωτεινή φυσιογνωμία του άγγλου θεόσοφου Τζώρτζ Σίντνυ "Αραντεηλ. Εΐναι μιá εύκαιρία νά συλλογι-στούμε ξανά πόση αξία έχει για τούς μελετητές τής έσωτερικής φιλοσοφίας η γνωριμιá τους μέ τή σκέψη του. Νά θυμηθούμε και, νά θυμίσουμε τό μήνυμά του, πού εΐναι κήρυγμα άποδέσμευσης άπ' τό δογματισμό κι άπ' τήν προσωπολατρεία, υμνος στό μεγαλειό τής ζωής, στίς θαυμαστές της δυνατότητες.

Ώτά βιβλία του βλέπουμε τόν έμπνευσμένο του στοχασμό νά συνδέει τόν ουρανό μέ τή γή. Στή "Νιρβána" ο συγγραφέας γυρεύει νά εκφράσει μέ γήινη γλώσσα αντιλαμπρίσματα άπ' τήν ασύλληπτη εμπειρία του, άπ' τήν άνύψωση τής συνείδησής του σέ άνώτερη υπεργήινη σφαίρα. Τό θέμα του "Έσύ"² εΐναι η σχέση του άνθρώπου μέ τόν κάθε του περίγυρο ή έναρμονισμένη μέ τό ζωντανό σύνδεσμο πού υπάρχει άνάμεσα στόν αΐσθητό και στόν υπεραΐσθητό κόσμο. Η "ά-γωγή για τήν εύτυχία", πού άπόσπασμά της δημοσιεύεται παρακάτω, μās μιλάει για τά πρώτα βήματα πού κάνει η ένσαρκη άνθρώπινη ψυχή "στή γής τόν ουρανό ζωσμένη".

1. Βλ. άποσπασμ. στό τεύχ. 7 σελ. 16, στό 8 σελ. 17, στό 9 σελ. 2.

2. Βλ. άπόσπ. στό τεύχ. 18 σελ. 15.

ΟΥΡΑΝΙΕΣ ΘΥΜΗΣΕΣ

Πιάνω τόν έαυτό μου νά ξαναγυρίζει ολόένα στή μεγάλη τή σκέψη τήν κεντρική πούχει έκφράσει γιά τά παιδιάτικα τά χρόνια ο Ούορ - ντσοουορτ στά "Προμηνύματα αθανασίας".

Ταξιδιάρικα σύγνεφα δόξας διαβαίνουμε, ναί,
καί τό σπίτι μας είναι ο Θεός.
Στά δυό πρώτα τά χρόνια τής ζωής-στά μωρά-
ο παράδεισος γύρω τους βρίσκεται!

Όπως εΐπε σωστά ο Χ. Τζ. Ουέλς, ο Μεγάλος πόλεμος² πραγματικά μᾶς έφερε πιό κοντά παρά ποτέ καί στον παράδεισο καί στην κόλαση "τά πράματα είναι πιο προσωπικά και πιο προσωποποιημένα"³. Καί η λιπέζαντ έδῶ καί πολλά χρόνια παρατήρησε πώς ο πόλεμος, τράσφερε μεγάλες ευκαιρίες γιά θυσία- τό πνευμα τής θυσίας κάτω απ τίς φτεροϋγες του κλωσσοϋσε τόν κόσμο συνέχεια όσο βρισκόταν ο κόσμος σέ αγωνία. Καί γεννήθηκε, μπορῶ νά πῶ δημιουργήθηκε, ένας κόσμος ουράνιος πού τόν χαίρονται μονάχα ὅσοι θυσιάζονται. Ο παράδεισος ἦτανε πολυ κοντά μας κεινες τις μέρες, όπως ἦτανε στ αλήθεια πολυ κοντά μας κ' η κόλαση. Μά γιά τίς νέες γενιές τῶν παιδιῶν ο κόσμος πού αρχίζει πρέπει νάναί ο κόσμος ο παράδεισένιος κι ὄχι ο κολασμένος ὅπου τόσοι καί τόσοι γεννήθηκαν από τότες πού πρωταρχίσανε οί φάμπρικες κι ὅπου ἀλίμονο τόσοι καί τόσοι γεννιούνται καί τώρα.

Γιά νά μιλήσουμε θεοσοφικά, ο παράδεισος γύρω μας βρίσκεται πάντα. Λιά τά παιδάκια, ἄν βγάλουμε μερικέσ σπάνιες περιπτώσεις, είναι νιοφερέμεγα, απ τόν ουράνό. Καί στά πρώτα τά χρόνια απ τή μνήμη τά πάντα ὀέ φύγαν!
ὄλες οί δόξες κ οί δυναμεις του ουράνιου κόσμου. "Ας παρακολουθή-
σουμε τή σκέψη του Ουόρντσοουορτ:

Ιερεΐς είναι ἀκόμα στή φύση καί στ ὄραμα,
βλέπουν κάπως τό φῶς τό λαμπρό.

Όταν ἄντρες γενοῦν, τό θωροῦν τελικά
νά πεθαίνει, νά σβυέται
μέσ στό φῶς κάποιας μέρας κοινῆς¹.

Μοῦ φαίνεται λοιπόν πώς "τό φῶς τό λαμπρό", είναι ἡ θύμηση πού ἀσύνειδα κυβερνάει τήν ψυχή στό καινούργιο της τό κατοικητή ριο, ἡ θύμηση τής θαυμαστῆς εμπειρίας πού περιγράφει ἄς πῶμε ἡ λιπέζαντ στην "Αρχαία σοφία"⁴. Ο Φράνσις Τόμσον πολυ ωραία ἔχει διατυπώσει τήν ιδέα πού γυρευῶ τώρα νά εκφράσω.

"Ξέρεις τί είναι νάσαι παιδί; Είναι νάσαι κάτι πολυ ἀλλιῶτι-
κο απ τόν ἄνθρωπο τόν τωρινό. Είναι νάχεις τό πνεῦμα λουσμένο απ
τά νερά τής Βάφτισης. Είναι νά πιστεύεις στην ἀγάπη, νά πιστεύεις

1. Σημ. μετ. Βλ. πιό πάνω σελ. 44.
2. Σημ. μετ. Έννοεῖ τόν πρώτο παγκόσμιο πόλεμο.
3. Βλ. "Τά πρώτα πράματα καί τά στερνά (αναθεωρημένη έκδοση σελ. 6).
4. Σημ. μετ. Βλ. κεφ. Ε' σελ. 117 κ.π. Νιετ. Τίμον Βρατσάνου, ἔκδ. Θυρσος.

στήν ὁμορφιά, νά πιστεύεις στήν πίστη. Εἶναι νάσαι τόσο μικρός που νά μποροῦνε τά μικρούλικά τά ξωτικά νά σέ φτάνουνε καί νά τοῦ κρυφομιλῶνε στ' αἴτι, Εἶναι νά μεταμορφώνεις τά φλασκιά σ' ἀμάξια καί τά ποντίκια σ' ἄλογα. Τό ταπεινό νά γίνεται γιά σένα μεγαλόπρεπο καί τό τίποτα νά γίνεται ὅλα. Γιατί τό κάθε παιδί εἶναι καί μιά νεραϊδονονά γιά τή δικιά του τήν ψυχή. Εἶναι νά ζεῖς μέσ στό καρυδότσουφλο καί νά λογιάζεις πώς εἶσαι βασιλιάς τοῦ ἀπέραντου χώρου. Εἶναι

έναν κόσμο νά βλέπεις ὀλόκληρο
μέσ στό κάθε τῆς ἄμμου σπειρί
κι ἕναν κάποιο παράδεισο
πάνω στ' ἄγριο λουλούδι,
νά κρατᾶς μέσ στή φούχτα σου τ' ἄπειρο
καί τό αἰώνιο μέσ στή στιγμή!

... Ὁ οὐρανός εἶναι στή ἀλήθεια Βάπτισμα. Κι ἀπό κεῖ βγαίνει ἡ ψυχή - θάπρεπε νά πῶ κατεβαίνει - μέ κουράγιο καί, μέ σι - γουριά γιά νά μπεῖ καί, πάλι στό εξώτερο σκοτάδι καί ν' ἀγωνι - στεί νά κάνει αἰώνιο αὐτό πού γιά τό χρόνο εἶναι μονάχα ἕνα πε - ραστικό βίωμα ἀπ' τοῦ δρόμου τήν ἄκρη πού, βρίσκεται μπροστά μας. Ὁ οὐρανός εἶναι μήνυμα καί γιά τήν ἀθανασία μας

καί γιά τό βέβαιο τῆς θείας βίβας. Γιατί στόν οὐρανό εἶναι γύρω μας τά μελλούμενα ὅσο βρισκομαστε ἀκόμα στήν παιδική φάση τῆς ἀνάπτυξής μας. Εἶναι τά δικά μας τά μελλούμε - να ὀλόγυρά μας. Γιατί ὁ καθένας μας ἔχει τό δικό του τόν παρά - δεισο. Καί στόν καθένα μας ἔρχεται ἡ θέα ἡ μαγευτική, πού θάτόν ἔφερε σέ ἔκσταση, θά τόν βεβαίωνε γιά τή θεικότητά του καί κου - ράγιο θά τοῦδινε σ' ὅλες τοῦ δρόμου τίς κακοτοπιές, ἀκόμα κι ἂν ἡ ἄκρη τοῦ δρόμου ἦτανε μονάχα τέτοιος παράδεισος ὡσάν κι αὐ - τόνε πούνισσε τώρα δά. Πώς θάναί κάτι πολύ παραπάνω, κάτι ἀμέ - τρητα παραπάνω, τό ξέρουμε πολύ καλά. Γιατί ἀφοῦ μεγαλώνει ἡ γνώση ὀλοένα κ' ἡ εὐλάβεια πού μέσα μας ζεῖ, γίνονται οἱ παρά - δεῖσοί μας ὀλο καί μεγαλύτεροι, ὡσπου ἡ Σπίθα νά γίνει ἡ Φλόγα, ἡ Φωτιά, ὡσπου νά φτάσει στήν ἐπίγνωση τῆς θεικότητάς της. Καί

τό παιδάκι ἐδῶ κάτω - ἄς πῶ καλύτερα ἐδῶ ἔξω - στό σῶμα του, τό καμωμένο ἀπό πυκνή ὑλη ἔχει τό πνεῦμα του ἀκόμα λουσμένο ἀπ' τά νερά τῆς Βάπτισης μέσα σ' ἕναν παράδεισο πού μόνο του τόν ἔ - χει σχηματίσει σ' ἕνα πηλό τῆς θεικῆς δυνητικότητας.

Καί πάλι ἡ φράση "πιστεύει στήν πίστη" ἐκφράζει μιά βαθιά ἀλήθεια γιά τό οὐράνιο τόν κόσμο. Ἡ πίστη - ἂν εἶναι ἀγνή - βλέπουμε πώς εἶναι στόν κόσμο τῶ οὐράνιο παντοδύναμη (μέσα σ' ἅ - πλαίσια τῆς ἀρχικῆς ῥώμης της). Ὅσο πιστέψαμε στή γῆ τόσο θά ὀ - θμιουργήσουμε στόν οὐρανό. Αὐτό πάει νά πεῖ πώς ὁ βαθμός τῆς πεποιθήσῆς μας, τῆς ἐμπιστοσύνης μας, τῆς πίστεως μας, τῆς λαχτά -

1. Πρβλ. τ' ὁμορφο ποίημα τοῦ Α.Ε. "Παιδιάτικα χρόνια" στή "Συλλο - γή ποιημάτων".

Σημ. μετ. Απόδοση Δημήτρη Θεοδωρίδη Α.Ε. εἶναι τό ψευδώνυμο τοῦ ἱρλανδοῦ ποιητῆ καί ζωγράφου Γεώργι Ράσελ (George Russel, 1867-1901).

ρας μας γι' ανύψωση, τῆς σταθερῆς μας ἀναζήτησης γιὰ τὴν ἀλήθεια τῆς επίμονης προσκολλησῆς μας σὲ μιὰν ἀόρατη ἐλπίδα θὰ φέρει τὰ ὄνειρά μας καὶ τοὺς ἀγῶνες μας στὴν οὐράνια τὴν ἀποθέωση. Ὅπως σκεφτήκαμε, ἔτσι γιὰ ἓνα σύντομο διάστημα γινομαστε στὸν οὐρανὸ γιὰ μιὰν ὥρα πού μᾶς φαίνεται αἰωνιότητα. "Βλέπω θὰ πεῖ πιστεύω, λέει ἡ γῆ. "Πιστεύω θὰ πεῖ βλέπω", λέει ὁ οὐρανός. Καί τὰ δύο εἶν ἀλήθεια. Τὸ ἓνα εἶναι ἡ Ἡραβάττι Μάργκα καὶ τ' ἄλλο ἡ Νιβρίττι Μάργκα. Μᾶς χρειάζονται καὶ τὰ δύο γιὰ νὰ νικήσουμε τὴν αὐτὰ πάτη τῆ γεννημένη ἀπὸ τὴν ἀγνοία. Σωστά εἶπε ἡ Μοντεσόρι ¹ : " Ἡ πίστη ὁδηγεῖ στὴν ὄραση καὶ ὄχι ἡ ὄραση στὴν πίστη. Ὅταν ὁ τυφλὸς τοῦ Ἐβανγγέλιου ἔβγαλε τὴν εναγώνια κραυγὴ: "Κάνε με νὰ δῶ" πίστη ἔζητησε. Γιατί ἤξερε πὼς μπορεῖ νάχεις μάτια καὶ νὰ μὴ βλέπεις".

Παραβάλετε τοὺς στίχους τοῦ "Κοιμισμένου παιδιοῦ" τῆς Μπράουνινγκ.

Μάτια πούχουν τὰ ματόφυλλα κλειστά
βλέπουν πολὺ πιό καθαρά, πιό φωτεινά
ἀπ τ' ἀνοιχτά ².

Ὅλο τὸ ποίημα εἶναι μιὰ ζωντανὴ εἰκόνα τῆς ἀληθινῆς συγγένειας τ' οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς.

"Ἐίμαστε πολίτες τ' οὐρανοῦ", λέει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ³ Γιατί στὸν οὐρανὸ ὁ ἄνθρωπος εἶναι γιὰ ἓνα σύντομο διάστημα κύριος τῆς μοίρας του καὶ ἔχει τὴν ἐπίγνωση πὼς εἶναι πολίτης τῆς θεϊκῆς πολιτείας, ξέρει τί σημαίνει νάσαι στ ἀλήθεια πολίτης, τί παραπάνω παρὰ ν' ἀνῆκεις σ' ἓνα πολιτικὸ σύνολο τοῦ γήινου κόσμου. Ἡ φράση τοῦ Φράνσις Τόμφον "τὸ ταπεινὸ νὰ γίνεται γιὰ σένα μεγαλόπρεπο" εἶναι γεμάτη νόημα. Στ ἀλήθεια εἶναι οἱ φυχῆς μας νεραϊδονοές, θεϊκοὶ ἀλχημιστές, πού ἐπίμονα μᾶς δείχνουνε πὼς ἀπὸ πράματα μικρά, τιποτένια, θὰ βγεῖ αὐτὸ τὸ "πᾶν", ὁ αἰώνιος οὐρανός, πού σκαλοπάτια του εἶναι οἱ οὐρανοὶ μας οἱ διαβατικοί. Πραγματικά εἶναι ἀλήθεια πὼς ὁποῖος βλέπει ἓναν κόσμον ολόκληρο, μὲς στὸ κάθε τῆς ἄμμου σπειρὶ καὶ ἐναν κάποιον παραδείσο μὲς στ' ἀγριολούλουδο εἶναι πολὺ προχωρημένος στὸ στρατὶ τῆς ζωῆς. Καί τολμά νὰ προσθέσω πὼς ἀκόμα καὶ ὁποῖος πιστεύει πὼς ὁ οὐρανός εἶναι καί ἐστὸ σπειρὶ τῆς ἄμμου καί στ' ἀγριολούλουδο ἢ καί κείθει τὸν εαυτὸ του πὼς τὸ πιστεύει βρίσκεται στὰ περὶχωρα τοῦ κόσμου τῆς ἀλήθειας. Στὸν οὐρανὸ ἡ φαντασία βασιμμένη στὴ λαχτάρα γιὰ τὴν ανύψωση, διαμορφωμένη ἀπ τὴν προσπάθεια σὲ χαραχτήρα, φτάνει ὡσαμε τὰ μελλούμενα καὶ τὰ φέρνει στὸ Αἰώνιο Τώρα. "Ἡ, ἂν θέλετε, εἶναι τὸ "μάτι τῆς φυχῆς", πού βλέπει ποῖο μροπάτι πάει στῆς φυχῆς τὴν κληρονομία. Στὸν οὐράνιο τὸν κόσμον ἡ φαντασία εἶναι δημιουργία καὶ πρόβλεψη. Στὸν κόσμον τῶν παιδιῶν, πού σχεδὸν ὅλα

1. Βλ. τὴν Προχωρημένη μέθοδο Μοντεσόρι τόμ. Α' σελ. 232.

2. Σημ. μετ. Απόδοση Δημήτρη Θεοδωρίδη

3. Σημ. μετ. " Ἡμῶν γάρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει".
(Πρὸς Φιλιππησίους γ' 20)

είναι ουρανογέννητα και πού όλα μιά μέρα πρέπει να είναι, η φαντασία κρατάει τη δύναμη της γι αυτά, αν όχι για μας πού τα κοιτάμε. Κι αν μας φαίνεται παράξενο πού έχοντας μάτια δε βλέπουμε, πού δίκιο έχουν αυτά να παραξενεύονται πού εμείς έχοντας μάτια δε μπορούμε ακόμα να δούμε τό μεγάλο τό "Φίλο των παιδιών", πού τόσο γοητευτικά μιλάει γι αυτό ο Στήβενσον στόν "Αόρατο σύντροφο στό παιχνίδι".

Κανέννας δέν τόν έκουσε, κανέννας δέν τόν είδε,
είκόνα ναι, πού δε μπορεί ποτέ κανείς να ζωγραφίσει.
Μά σιγουριά θά τόν ιδείς να βρίσκεται στό σπίτι ή έξω κει
πού τα παιδιά χαρούμενα παιχνίδια στήσανε μονάχα τους.

Ξαπλώνεται στις δάφνες πά και στό γρασίδι πηλαλά
και τραγουδά σαν τ οργανάκι παίζεις.
Όσες φορές εύτυχισμένος νοιώθεις δίχως να ξέρεις τό γιατί,
ο φίλος ο μεγάλος των παιδιών κοντά θά βρίσκεται.

Ποθεϊ νάναι μικρός, αντιπαθεϊ να μεγαλώσει,
σπίτι του κάνει τις σπηλιές πού έσύ με τό φτυαράκι σιάβεις.
Όταν τους μολυβένιους τους στρατιώτες αρραδιάζεις,
με τη μεριά των νικημένων πάντα πάει.¹

Κι αυτός μεταμορφώνει τα νεροκαλόκυθα σ' άμάξια και τα ποντίκια σ' άλογα. Αυτός στόν κόσμο τόν ουράνιο κάνει να βγαίνουν άληθινά τα όνειρα, να γίνονται πραγματικότητες οι ελπίδες και τα ιδανικά. Ανίσως και μας φαίνεται πως παράξενα δουλεύει η φαντασία των παιδιών, άς μήν ξεχνάμε πως τη ζωή της πρέπει να βλέπουμε κι όχι τη μορφή της τήν προσωρινή. Η μορφή μπορεί να ναι παιδικακίστικη, μ' άλλα λόγια άπλερη. Μά όχι άνοητη. Η ζωή της είναι από τήν ουσία της θεικότητας του Θεού. Και στό νου του παιδιού είναι η θύμηση μιάς θεικιάς φαντασίας, πού δούλεψε στόν ουράνιο τόν κόσμο. Ξεθωιάζει σε λίγο η θύμηση. Σε πολ- λούς από μας ο κατώτερος νους δέν άργει να τήν πνίξει τήν άνω- τηρη κείνη συνείδηση πού θάπρεπε αυτός νάναι τό αντίστοιχό της έδω έξω. Όσο τό παιδί μεγαλώνει ανάμεσα σ' αυτούς παύ κ οι ί- διοι ξεχάσανε, θάχει τήν τάση

να τις ξεχάσει ολότελα

τις δόξες τις παλιές

πού εκείνο γνώρισε

μέσ στό τρανό παλάτι του αυτοκράτορα
απ όπου καποτες ξεκίνησε για έδω.²

Κ' έσεϊς κ' έγώ τούτη τη λησμονιά τήν κάνουμε νάρθει μιά ώρα αρχύτερα.

Τζώρτζ Σίντνυ "Αραντεηλ (George Sidney Arundale 1874-1945)
Από τήν " Αγωγή για τήν εύτυχία". Μετάφραση Μαρίας Οικονόμου

1. Σημ. μετ. Απόδοση Δημήτρη Θεοδωρίδη

2. Σημ. μετ. Ουίλλιαμ Ουορντσουορθ Από τα "Προμηνύματα άθανασίας"
(από τή στροφή ('). Απόδοση Δημήτρη Θεοδωρίδη .

ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΗΣ ΘΑΝΑΤΙΚΗΣ ΠΟΙΝΗΣ

Δημοσιεύουμε παρακάτω τό συγκλονιστικό διήγημα του φημισμένου βούλγαρου λογοτέχνη Γκ. Σταμάτωφ " Η διήγηση ενός γιατρού". Ο Σταμάτωφ έχει γράψει σύντομα διηγήματα, πού διακρίνονται για τήν απλότητά τους καί τή δύναμή τους. "Ήτανε για λίγον καιρό άξιωματικός του πυροβολικού κι αργότερα για πολύν καιρόν δικαστής. Ποτέ δέν υπογράφε καταδίκη σέ θάνατο.

Τό διήγημα δείχνει τί εΐναι για τόν κατάδικο οί στερνές του στιγμές.

Ακολουθεΐ μιá προσευχή γι' αυτούς πού κρατάνε στά χέρια τους έξουσίες. Εΐναι γραμμένη από έναν άλλο γνωστό άνθρωπιστή, τό σύγχρονό μας τόν άγγλοαμερικανό λογοτέχνη Χ. Ουΰστεν Ώντεν.

Η ΔΙΗΓΗΣΗ ΕΝΟΣ ΓΙΑΤΡΟΥ

Δέν είχα πάει ποτέ γά ιδώ θανατική εκτέλεση, πρώτο γιατί δέν είχα τέτοια επιθυμία, κι ύστερα γιατί οί αρχές κάνουν αυτές τίς δουλειές πολύ κρυφά, όπως γίνονται καί τά ίδια τά εγκλήματα, λές καί φοβούνται κι αυτές καμιά δίκη. "Ετυχε όμως νά ξεπέσω στή φυλακή, για νά διαπιστώσω, σά γιατρος, οτι η εξουσία έκανε όπως έπρεπε τή δικαστική της εγχείρηση. Δέ θυμοῦμαι ως τώρα πού άποκρουστικό συναίσθημα από εκείνο πού ένοιωσα όταν είπα στόν εισαγγελέα οτι θά πήγαινα τό πρώι στή φυλακή. Μου φαινότανε πώς είχα δώσει τό λόγο μου νά κάνω κάτι άναντρο..

Τήν άλλη μέρα, οταν μπήκα στήν αυλή τής φυλακής, όλα σχεδόν ήταν ετοιμα. Χωροφύλακες με ντουφέκια σχημάτιζαν ένα μικρό κύκλο, πού στό κέντρο του είχε στηθεΐ πριν από λίγο μιá κρεμάλα. Ανάμεσα σέ δυό σιαλιά, φαινόταν ένα κρασοβάρελο, πού άλλοτε είχα ευφράνει καρδιές καί τώρα προοριζότανε για τή φριχτότερη στιγμή τής ζωής ενός ανθρώπου. Κοντά στήν κρεμάλα, ένα γερασμένο καί καμπουριασμένο ανθρώπακι καί μαστόρευε με τόση ησυχία, λές κι ετοίμαζε καμιά θριαμβευτική αφήδα. "Έμαθα πώς αυτός ήταν ένας από τούς φυλακισμένους πού είχα καταδικαστεΐ κάποτε σέ θάνατο καί πού του είχα δοθεΐ χάρη με ισόβια δεσμά. "Ίσως ο ίδιος ο εισαγγελέας πριν από χρόνια νά τόν είχα κατακεραυνώσει γι απαίρεση ανθρωπίνης ζωής, καί τώρα ο ίδιος τόν καλοῦσε νά κρεμάσει τόν πλησίον του. "Αν ο εγκληματίας αυτός, πού πήρε χάρη, ήθελε τώρα μέ τό κήλο του νά εξαγοράσει τό εγκλημά του, ή αν δέν συλλογιζότανε τίποτε, θά ήταν δύσκολο νά πεΐ κανείς.. Δέκα χρόνια είχα περάσει ως τότε στή φυλακή, κι έμενε ακόμα η αιωνιότης. Ποιες σκέψεις αύτή μπορεΐ νά προκαλέσει; δ

Κοντά του στεκόταν ένας παπᾶς δέ θά ήταν ευκολώτερο νά καθορισθεΐ η έκφραση τής μορφής του τόν είχα δεΐ κι άλλη φορά, σέ γάμο, κι ήταν η ίδια.

Επί τέλους δόθηκε η διαταγή νά φέρουν τόν κατάδικο. ήταν έ-

να γερό παληγάρι, νέο, ακόμα, πολύ νέο, πού μόλις θά είχε κλείσει τὰ ώραϊα, φριχτά όμως τώρα, είκοσιένα χρόνια του.

Διάβασαν τήν απόφαση· αυτός πού τή διάβασε πρόφερε τίς λέξεις μέ τέτοιον τρόπο, λές κ' η ζωή όλων όσοι ήταν εκεί κρεμόταν απ' αυτόν. Οι κοσμικές αρχές είχαν τελειώσει για τήν ώρα μέ τόν κατάδικο και μονάχα ο δήμιος περίμενε μέ ανυπομονησία τό τέλος αυτής τῆς ιστορίας. Ο παπᾶς πλησίασε τό παληγάρι.

-Τέκνο μου, ἄρχισε αυτός, ἐσύ τώρα πιά γρήγορα θ' ἀφήσεις αὐτόν τόν αμαρτωλό κόσμο και θά περάσεις στήν αἰώνια ζωή τοῦ Θεοῦ. Μή φοβᾶσαι τέκνο μου. Για σένα δέν τελειώσανε ολα ακόμα... Ε-
κει... εἶπε ο παπᾶς δείχνοντας τόν Οὐρανό - ἐκεῖ!...

Ο δύστυχος κατάδικος κοίταξε ψηλά και εἶδε τήν κρεμάλα.

-Αὐτό τό σκοινί, παπούλη... αὐτό τό σκοινί... μουρμούρισε ἀπελπισμένος και τρέμοντας σύγκορμα.

"Αδिका ο παπᾶς τόν ξεγελοῦσε μέ διάφορες ὑποσχέσεις για τόν ἄλλον κόσμο... Τό παληγάρι ολοένα ἔλεγε, πιασμένο από τό χέρι τοῦ παπᾶ.

-Αὐτό τό σκοινί... αὐτό τό σκοινί...

Και σ' αὐτές τίς μικρές λέξεις διαφαινόταν ὅλη ἡ φρίκη τοῦ μαρτυρίου του. Ὅμως οι αρχές βιαζόντουσαν και τέλος δυό ἄνθρωποι, βοηθοί τοῦ δήμιου, πλησίασαν τόν κατάδικο για νά τόν πάρουν.

Αὐτός ὅμως, ο δύστυχος, κιάστηκε από τά ράσα τοῦ παπᾶ.

-Τέκνο μου, μουρμούριζε ο παπᾶς, πού προσπαθοῦσε νά βγάλει από τά χέρια τοῦ κατάδικου τά ράσα του, τέκνο μου...

-Αὐτό τό σκοινί... αὐτό τό σκοινί... ἐξακολουθοῦσε νά μουρμούριζε ἐκεῖνος.

Επί τέλους τόν χώρισαν από τόν ταραγμένο παπᾶ.

Ο γιατρός σώπασε για λίγο και πάλι ἐξακολούθησε:

-Στή ζωή μου εἶδα πολλούς θανάτους, παρακολούθησα στιγμή μέ στιγμή τό βαθμιαῖο σβήσιμο τοῦ οργανισμοῦ, ἀλλά ἐκεῖ ἔστεκα κοντά σ' εναν ἄνθρωπο, πού παρ' ὅλη τή βοήθεια τῆς ἐπιστήμης δέ μποροῦσε νά σωθεῖ και σά γιατρός ἀντίκριζα τόν ἀναπόφευκτο θάνατο τοῦ ἀρρώστου μου. Αὐτός ὅμως ο θάνατος, πού ετοιμαζότανε ἐμπρός μου, τάραζε κάθε μου νεῦρο. Ἐμεῖς νά χρησιμοποιοῦμε ὅλα τά μέσα πού ἔχουν συγκεντρωθεῖ μέ ἐργασία εκατοντάδων χρόνων, για νά κρατήσουμε ἔστω και μιά στιγμή περισσότερο τή ζωή, κι ἐδῶ νά εἶσαι υποχρεωμένος νά βλέπεις ενα γερό, δυνατόν οργανισμό, ικανόν ἴσως νά ζήσει εκατό ολόκληρα χρόνια, και νά ξέρεις πώς μέ τή βία θά ἐκμηδενιστεῖ στό λεπτό, ν' ἀποθαναμάξεις τήν τεχνική ἀφαίρεση τῆς ζωῆς. Κι αὐτό νά γίνεται ἐμπρός σέ μένα, ενα για-
τρό, πού συνήθως τόν καλοῦν νά σώσει...

Επί τέλους κατάφεραν νά τόν ανεβάσουν στό βαρέλι, ἀπ' ὅτου αὐτός μέ βλακώδη ἔκφραση στά μάτια ἀγωνιζόταν νά πάει στόν παπᾶ.

Και νά. Ο εἰσαγγελέας, πού στεκότανε κοντά μου, φωνάζει πα-
νηγουρικά.

Ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης σοῦ χαρίζει τή ζωή.

Τί εἶδους χαρίσματα εἶνε αὐτά στον αἶωνα μας; σκέφθηκα ἐγώ, καί κοίταξα μ' ἀπορία τόν εἰσαγγελέα. Αὐτός ἐμοίαζε μέ τόν Χριστό, ὅταν φώναξε τῷ Λάζαρου νά βγεῖ ἀπό τό μνήμα.

-Φώναξε οὔρα! Φώναξε ζήτω ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης. "Ἐλεγαν οἱ χωροφύλακες στον κατάδικο, -κι ὁ Θεός ξέρει γιά ποιό λόγο φώναξαν οἱ ἴδιοι: "Ζήτω ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης."

Οἱ δῆμιοι σαστισμένοι αποτραβήχτηκαν, μέ τή διαφορά πού αὐτοί δέ φώναξαν οὔτε οὔρα οὔτε ζήτω κι ὁ μισογονατισμένος ἐπάνω στό βαρέλι ἐξακολουθοῦσε νά βλέπει τούς τριγυρινούς μέ ἡλίδια μάτια καί νά μουμουρίζει:

-Αὐτό τό σκοινί... -αὐτό τό σκοινί, παπούλη.

Ὁ δύστηχος δέν ἦταν πιά γιά τό δεσποτήριο, ἀλλά γιά τό φρενοκομεῖο.

-Τί ἐσήμαιναν ὅλα αὐτά; ρώτησα ἀργότερα τόν εἰσαγγελέα.

-Τίποτα, τίποτα, μού ἀπάντησε αὐτός χαμογελαστός, ἀπό χτές βράδυ ἀκόμα εἶχαμε πάρει τό τηλεγράφημα τῆς χάρης, ἀλλά θέλαμε νά τόν φοβίσουμε γιά παραδειγματισμό.

-Αὐτός ὁμως τρελλάθηκε...

-Καί τί τό θέλει τό μυαλό; εἶπε μέ χαμόγελο ὁ εἰσαγγελέας φεύγοντας.

"Ἦτσι τελείωσε ὁ γιατρός τήν ἱστορία του. "Ὅλοι οἱ τριγυρινοί του σιωποῦσαν, καί μονο ἕνας ἀπ' αὐτούς κάποιαν ᾠρα εἶπε;

-Ὁ, εἰσαγγελέας σά νά εἶχε δίκιο; τί τό ἤθελε τώρα πιά τό μυαλό...

Γκ. Σταμάτωφ (γεννήθηκε τό 1869) Μετάφρ. "Ἀργη Κόρανα

ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Καί τώρα ἄς δεηθοῦμε γι' αὐτούς πού κρατᾶνε στά χέρια, τους κάποιο ξεροκόμματο ἐξουσίας. "Ἄς δεηθοῦμε γι' αὐτούς πού ἐνσαρκώνουνε τήν ἀπόρροια τήν τυραννία τήν κρατική, γιά ολους αὐτούς πού πού ἀνακρίνουνε καί κοντρανακρίνουνε. Γιά ολους αὐτούς πού βγάνουνε τίς ἀδειες καί δημοσιεύουνε τίς ἀπαγορεύσεις. "Ἄς δεηθοῦμε νά μὴν καταντήσουνε νά λογαριάζουνε τό γράμμα καί τό νόμο γιά πιά ζωντανά ἀπό τή σάρκα κι ἀπό τό αἷμα. Καί κάνε νά μὴν καταντήσουμε ἐμεῖς, Κύριε, οἱ απλοί πολίτες ἐτούτης τῆς γῆς, νά μπερδεύουμε στό νοῦ μας τόν ἄνθρωπο μέ τήν ἐξουσία πού χεριστά χέρια του. Καί ποτέ γά μή βγαίνει ἀπ' τό νοῦ μας πῶς ἀπ' τή δική μας τήν τεμπελιά, ἀπ' τή δική μας τήν κατάχρηση τῆς ἐλευθερίας, ἀπ' τό δικό μας τό φόβο τῆς ἐλευθερίας γεννήθηκε ἐτούτα τό κρατοςπού πρέπει νά τό υποστοῦμε γιά νά λυτρωθοῦμε ἀπό τίς αμαρτίες μας, γιά νά πάρουμε ἄφεση αμαρτιῶν.

Χ. Οὐῆντεν ὄντεν (Hugh Eystan Auden, γεννήθηκε τό 1907)

Μετάφραση Μαρίας Οἰκονόμου

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

συνέχεια

σε λ.

ΜΥΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ I: ΠΟΙΗΣΗ-ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟ ΝΤΑΝΤΕ

Τόμας Καρλάυλ	'Ο Ντάντε, ποιητής ιεροφάντης	23
Φιλίπερτο Τσαραττίνι	'Ο Ντάντε, ψυχολόγος και προφήτης	25
Ντάντε 'Αλιγκιέρι	'Η επίγραφή της πύλης της Κόλασης (στίχοι από την "Κόλαση")	29
Ντάντε 'Αλιγκιέρι	'Απ' του θεού τά χέρια (στίχοι από τό "Καθαρήριό")	29
Ντάντε 'Αλιγκιέρι	Σβήνει η θύμηση του Παράδεισου (στίχοι από τόν "Παράδεισο")	30
Ρενέ Γκενόν	'Υπεργήρινα ταξίδια	30

ΜΥΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ II: ΜΥΘΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΜΥΘΙ

'Αγλ. Ζάννου	Κρίσινα (έμμετρος μύθος)	35
Χάνς Κρίστιαν "Αντερσεν	'Η μικρή σειράρινα (παραμύθι)	36

ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΑΡΕΗ

Τόμας Μούρ	'Ο ξένος (στίχοι)	41
Μωρίς Μαίτεριλινκ	'Η αθανασία	42
Ν. Καζαντζάκη	Δυό φωνές	44
Ούίλλιαμ Ούόρτσουορθ	'Αθανασία (στίχοι)	44

ΕΙΚΟΣΙ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΑΡΑΝΤΕΛΑ

ΠΕΛΕΚΑΝ	Τζώρτζ Σίντνυ "Αραντεηλ	45
Τζ. Ξ. "Αραντεηλ	Ουράριες θύμησης	46

ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΗΣ ΘΑΝΑΤΙΚΗΣ ΠΟΙΝΗΣ

Γκ. Σταμάτωφ	'Η διήγηση ενός γιατρού	50
Χ. Ούϋστεν "Αντεν	Προσευχή	52

Ε Ι Κ Ο Ν Ε Σ

Πραξιτέλη	'Απόλλων σαυροκτόνος	
"Εντβαρντ "Ερκισεν	'Η μικρή σειράρινα του "Αντερσεν	
	Τζώρτζ Σίντνυ "Αραντεηλ	

